[...]IONALE VITT. EMANUELE
12
3 K
5 11

12
18
B
40

Digitized by Google

NOVVM LVMEN CHEMICVM,

E' NATVRÆ FONTE ET MANVALI EXPERIENTIA depromptum.

Cui acceßit Tractatus

DE SVLPHVRE.

AVCTORIS *Anagramma*,

DIVI LESCHI GENVS AMO.

Pertinet ad Biblioth. S. Franci [illegible]

GENEVÆ,
Sumpt. I. Ant. & Samuelis De Tournes.
M. DC. LXXIII.

A 2

Nicolaus Rodingius Pastor

PRÆFATIO.

Omnibus CHEMICÆ artis Inquisitoribus Genuinis videlicet Hermetis Filiis, Author salutem & benedictionem à Deo precatur.

CVM *mecum perpenderem*, Candide LECTOR, *multos adulterinos Libros, falsáque*, (vt vocant) *Alchemistarum Recepta, Impostorum fraude & auaritia composita, in quibus ne scintilla quidem veritatis elucet, inter naturalium occultarúmque artium indagatores versari; quibus*

Pertinet ad Bibliothecam S. Francisci Transylvaniae 1716.

& quàm plurimi decepti ſunt, & adhuc decipiuntur: nihil me vtilius facturum exiſtimaui, quàm ſi Talentum à Patre luminum mihi concreditum, cum filijs & hæredibus ſcientiæ commune haberem. Ut & poſteri animaduerterent, non ſolùm prioribus ſeculis, verùm etiam hoc noſtro, ſingularem illam Dei benedictionem Philoſophicam quibusdam hominibus non fuiſſe denegatam. Nomen meum certis de cauſis publicare non conſultum viſum eſt, dum non mihi laudem quæro, ſed Philoſophiæ amatoribus prodeſſe ſtudeo. Ideo vanam gloriæ cupiditatem relinquo illis qui malunt VIDERI *quàm* ESSE. *Quæ hîc in veritatis Philoſophicæ indubi-*

tatæ

tata attestationem scribo, paucis comprehensa, à Manuali experientia mihi ab Altissimo concessa, deprompta sunt: vt ij qui in hac laudatissima scientia, prima & realia posuerunt fundamenta, hac cohortatione, pulcherrimarum rerum exercitationem non deserant: & sic à scelerata Fumiuendulorum turba, cui dulce est decipere, tuti sint. Non sunt somnia, vt ignarum vulgus loquitur, nec inania otiosorum hominum commenta, vt stulti & insipientes, qui artem rident. Veritas est ipsissima Philosophica; quam, vt veritatis amator, in veritatis Chemicæ, immeritò proclamatæ, subsidium & confirmationem, occultare aut silentio inuoluere non debui nec potui.

Quamuis hisce malignis temporibus (vbi virtus & vitium æquiparantur) propter sæculi indignitatem hominúmque ingratitudinem & infidelitatem (ne quid de Philosophorum maledictionibus loquar) in publicum prodire, maximoperè pertimescat. Possem adducere Chemicæ huius veritatis testes, autores videlicet grauissimos, iuxta vnanimem venerandæ Antiquitatis in tot diuersis Nationibus consensum: At quæ experimento oculari videntur probatione non indigent. Viderunt illam sine veste DIANAM *hisce elapsis annis (sciens loquor) multi & supremæ & infimæ sortis homines. Et licet reperiantur quidam malè feriati, qui aut ex inuidia, aut malitia, aut metu dete-*

detectionis imposturarum suarum, clamitent auro suam animam posse extrahi, & pomposa ac vana ostentationis delusione, alieno reddi corpori; non sine temporis, laborum ac sumptuum jactura & detrimento: sciant pro certo Hermetis Filij, eiusmodi animarum, vt loquuntur, siue ab Auro, siue à Luna (quacunque via vulgari Alchemistica) extractionem, meram esse persuasionem; quod quidem à multis non creditur, sed tandem per experientiam, vnicam & solam veritatis magistram, cum damno verificatur. E contrà, qui (via Philosophica) hoc sine fraude & fuco præstare posit, vt vel minimum metallum, siue cum lucro, siue sine lucro, realiter colore

Solis vel Lunæ in omnibus examinibus requisitis permanente, tingat: Illum jure affirmare possum habere fores Naturæ apertas, ad vlteriora & altiora arcana inuestiganda, & cum DEI *benedictione acquirenda. Porrò præsentes hos Tractatus, mea experientia conscriptos, scientiæ filiis offero: vt dum omni cogitatione motúque animi in Naturæ occultis operationibus inquirendis versantur, inde rerum veritatem, ipsamq; Naturam perspiciant & cognoscant: in qua Re sola totius sanctißimæ Artis Philosophicæ perfectio consistit, modo viá Regia, quam Natura in omnibus operationibus præscribit, progrediantur. Ideo hîc Candidum lectorem admonitum velim, vt scripta*

pta mea, non tam ex verborum cortice quàm è Naturæ viribus intelligat; ne postea tempus, laborem, & sumptum frustra expensum deploret. Consideret Sophorum hanc esse scientiam, non imperitorum: Et longè alium esse Philosophorum sensum, quàm vt eum percipiant, vel Thrasones gloriosi, vel literati irrisores, aut contra conscientiam vitiosi (qui dum virtutibus emergere non possunt, sceleribus & honestorum virorum calumniis id moliuntur,) vel imperiti circumforanei, qui suis dealbationibus & rubefactionibus, cum indignissima laudatissimæ scientiæ Chemicæ diffamatione, vniuersum ferè mundum deceperunt. Dei enim donum est; si quidem ad eam

non nisi solâ Dei intellectum illuminantis gratiâ, per patientem & religiosam humilitatem perueniri possit (aut per ocularem experti præceptoris demonstrationem:) Quapropter à Deo alienos meritò à secretis suis procul abigit. Quod reliquum est; filios artis vnicè rogo vt meum benè de ipsis merendi studium animo grato accipiant: & cùm OCCVLTVM *fecerint* MANIFESTVM, *atque Dei nutu, constanti labore in optatum portum Philosophicum appulerint, Philosophico more omnes indignos ab hac arte excludant: amorisq; erga proximum egenum in timore Dei (postposita vana ostentatione,) memores, Optimo-ter-*

Maximo

Maximo pro ſpeciali hoc munere, ſine abuſu, in tacito & piè gaudenti ſinu, ſempiternas gratitudinis laudes decantent.

Simplicitas Veritatis ſigillum.

CVM à PRÆFATIONE hac ſpatii aliquid inanis ſupereſſet, eiq; implendo vt vacarem rogabundus inſtaret Typographus: *Arnaldi* VILLANOVANI Teſtamentum breuius, à me olim ſequentibus verſiculis exaratum, in mentem mihi venit. Hoc tibi LECTOR hic communicare non indignum viſum eſt: quippe in quo deſiderata verborum elegantia ab expreſſorum in ejus generis ſcriptis ſemper optabiliore integritate ſuppleatur.

TESTAMENTVM ARNALDI De VILLANOVA.

Traditur his olim mentem signasse supremam
Nostræ gentis honos Arnaldus Villanouanus.
E terra exoritur, viresque acquirit in igne,
Perfectus celebris veterum lapis ille Sophorum.
Limpidus hunc horis bis senis nutriat humor,
Donec distentus turgentior undique membris;
Expositúsque loco sicco modicéque calenti,
Horarum quoque bis senarum tempore, sensim
Expurget sese nimio externóque vapore,
Duratisque etiam solidescat partibus intus.
De lapide expressum meliori virgineum lac
Confestim vitreo clausum seruatur in ouo,
Pullifico inque dies mirè variatur ab igne:
Dum varij in fixo eessent candore colores.
Excipit hunc tandem crescentis viribus ignis
Purpureus, completi operis virtutis & index.

NA⊙.

Digitized by Google

Digitized by Google

TRACTATVS PRIMVS DE NATVRA, QVIDNAM EA SIT, & quales ejus debeant esse Scrutatores.

MVLTI Sapientes, Doctissimiq; Viri ante complura Sæcula, imò (Hermete teste) ante diluuium, multa scripserunt de conficiendo lapide Philosophorum; & tot nobis reliquerunt scripta, vt nisi Natura in dies operaretur credibilia nobis, vix jam aliquis verum existimaret esse NATVRAM: quia superioribus sæculis non tot inuentores rerum fuerunt; Nec etiam antecessores nostri aliud quicquam considerarunt præter Naturam ipsam, & Naturæ possibilitatem. Et quamuis illi in simplici tantùm Naturæ viâ manserint, ea tamen inuenerunt quæ nos nunc in tot rebus ver-

ſantes; vix noſtris ingeniis potuiſſemus imaginari. Hoc fit quia nobis Natura, & Generatio rerum in orbe jam vilis ſimplexque videtur. Et ideo ingenia noſtra, non ad res cognitas, ſed ad talia quæ non vel vix fieri poſſunt, intendimus: quapropter ita etiam nobis ſuccedit faciliùs excogitare res ſubtiles, & quas ipſi Philoſophi neſcirent imaginari, poſſumus, quàm ad verum Naturæ curſum, & Philoſophorum ſenſum peruenire. Et ſic Natura hominum comparata eſt, vt ea quæ ſcit negligat, alia ſemper quærat; multò magis ingenia humana quibus Natura ſubdita eſt. Exempli gratiâ; vides quemlibet artificem cùm jam ad ſummam artificij ſui perfectionem peruenerit, alia quærit, aut eo abutitur, aut planè deſinit. Ita etiam generoſa Natura ſemper agit vſque in ipſum Iliadum, hoc eſt, Terminum vltimum, poſtea ceſſat. Nam indita eſt Naturæ permiſſio quædam ab initio, vt per curſum integrum poſſit ad meliora venire, & requiem habere plenariam, ad quam omni conatu tendit, & gaudet ſuo fine, non aliter vt Formica ſenio, cui in ſenectute Natura creat alas. Ita nimirum & noſtra ingenia eouſque progreſſa ſunt, præ-
ſertim

ſertim in Arte Philoſophica, ſeu lapidis praxi, vt jam ferè in ipſum Iliadum perueneri-mus. Nam Ars Chemiæ eiuſmodi ſubtilitates nunc inuenit, vt vix majores poſſint reperiri; & eatenus differt à veterum Philoſophorum Arte, prout Faber Horologiorum à ſimplici Fabro Ferrario: Et licèt ambo tractent Ferrum, nihilominus neuter ſciret alterius labores, quamvis ambo ſint in ſua arte Magiſtri. Si hodie reuiuiſceret ipſe Philoſophorum pater Hermes, & ſubtilis ingenii Geber, cum profundiſſimo RAIMVNDO LVLLIO, non pro Philoſophis, ſed potiùs pro diſcipulis à noſtris Chemiſtis haberentur: Neſcirent tot hodie vſitatas diſtillationes, tot circulationes, tot calcinationes, & tot alia innumerabilia Artiſtarum opera, quæ ex illorum ſcriptis huius ſęculi homines inuenerunt & excogitarunt. Vnicum tantùm nobis deeſt, vt id ſciamus quod ipſi fecerunt, lapidem videlicet Philoſophorum ſeu Tincturam Phyſicam. Nos dum illam quærimus alia inuenimus: & niſi ita vſitata eſſet procreatio humana, & natura in eo ſuum jus teneret, jam vix non deviaremus. Sed, vt reuertar ad propoſitum, Promiſi in hoc primo Tractatu Naturam

explicare; ne nos à ſimplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATVRAM igitur dico Vnam; veram, ſimplicem, integram in ſuo eſſe, quam Deus ante ſecula fecit, & ſpiritum ei incluſit: ſcito autem Naturæ Terminum eſſe Deum, qui & Naturæ principium eſt; ſiquidem nullum finitur initium niſi in eo in quo incipit. Dixi vnicam eſſe tantùm, per quam Deus omnia facit: non quòd Deus ſine illa operari neſciret, (ſi quidem ipſe Naturam fecit, & omnipotens eſt;) ſed ita ſibi placuit, & fecit. Res omnes ex illa Natura vnica proueniunt; nec eſt in orbe aliquid extra Naturam: Et quamuis aliquando abortus fiant; hoc non eſt naturæ, ſed vel artificis vel loci vitium. Natura hæc diuiſa eſt in loca quatuor, in quibus hęc omnia operatur quæ apparent & in vmbra ſunt, ſiquidem res potiùs in vmbra ſunt quàm vt verè appareant. Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio aſſimilatur, quia ſe iungit variis locis; & ſecundùm terræ loca bona vel mala res producit; licèt non ſint loca mala in Terra, provt nobis videtur. Qualitates autem ſunt tantùm quatuor, & hæ omnibus inſunt rebus, neque concordant; ſemper vna
exce-

excedit aliam. Natura autem non est visibilis, licèt visibiliter agat; nam est spiritus volatilis qui in corporibus suum agit officiũ: locum & sedem suã habet in voluntate Diuina. Nobis hoc loco ad nil aliud ipsa prodest, nisi vt eius loca sciamus quæ sint ipsi conuenientiora vel propinquiora; hoc est, vt sciamus coniungere rei rem, secundùm Naturam ne misceatur lignum homini, aut Bos vel animal metallo; sed quodlibet agat in suum simile: & tunc etiam Natura suum præstabit officium. Locus Naturæ non est alius quàm, vt suprà dictum, in velle Dei.

SCRVTATORES Naturæ tales esse debent qualis est ipsa Natura, veraces, simplices, patientes, constantes &c. & quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes. Postea diligenter considerent num propositum suum cum Natura concordet; an sit possibile ab exemplis discant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vase Natura operetur. Nam si simpliciter aliquid vis facere, sicut ipsa facit Natura, sequere Naturam: sin verò præstantius quid moliris quàm Natura, id animaduerte in

quo, & per quid melioratur, & semper in suo id fiat simili. Exempli gratiâ, si cupis metallum (quæ est nostra intentio) vlteriùs quàm Natura fecit, in virtute promouere; Naturam accipere oportet Metallicam, & hoc in mare & fœmina, aliàs nil efficies: Si enim intendis ex herbis creare Metallum, laborabis in vanum; sicuti ex cane vel bestia lignum non produces.

TRACTATVS SECVNDVS.

De Operatione Naturæ in nostro proposito & spermate.

NATVRAM jam dixi esse veram, vnicam, vbique apparentem, continuam, quæ cognoscitur ex rebus productis, lignis videlicet, herbis, &c. Dixi etiam scrutatorem Naturæ esse oportere veracem, simplicem, patientem, constantem, vnicæ saltem rei animum applicantem, &c. Nunc de naturæ actu incipiendum. Sicuti Natura in Dei velle est, & Deus creauit illam, vel imposuit omni imaginationi; ita Natura fecit sibi semen, hoc est, velle suum in Ele-

mentis

mentis. Illa eſt quidem vna, & tamen res profert diuerſas; ſed nil operatur ſine ſpermate: quidquid ſperma vult operatur Natura, nam eſt inſtar Artificis alicuius inſtrumẽtum. Sperma igitur vniuſcuiuſque rei melius & vtilius eſt Artifici quàm Natura ipſa: Nam è Natura ſine ſpermate efficies tantum quantum ſine igne, auro vel argento Aurifaber, aut ſine grano & ſemine agricola. Habito ſpermate Natura præſtò aderit, ſiue ad malum, ſiue ad bonum. Operatur illa in ſpermate vt Deus in libero hominis arbitrio: & hoc eſt magnum miraculum, quòd Natura obedit ſpermati, non coacta, ſed propria ſponte; ſicuti & Deus omnia concedit quæ Homo vult, non coactus, ſed ex proprio velle: Ideò homini liberum dedit arbitrium, ſiue ad malum, ſiue ad bonum. Sperma igitur eſt Elixir cuiuſque rei, vel quinta Eſſentia, ſeu perfectiſſima rei decoctio & digeſtio, vel ſulphuris Balſamũ, quod idem eſt quod Humidum radicale in Metallis. Magnus quidem hîc de hoc ſpermate poſſet inſtitui ſermo, ſed nos tantùm ad propoſitum in Arte Chemica tendimus. Quatuor elementa generant ſperma, voluntate Dei & imaginatione Naturæ: quemadmodum e-

nim viri ſperma habet centrum, ſeu vas ſui ſeminis in renibus; ita quatuor elementa motu indeſinéti(quodlibet ſecundùm ſuam qualitatem)projiciunt ſperma in terræ centrum, vbi digeritur, & per motum emittitur foras. Centrum verò terræ eſt quidam locus vacuus vbi nil quieſcere poteſt:in Excentrum (vt ita loquar) ſeu centri marginem & circumferentiam quatuor Elementa ſuas projiciunt qualitates. Sicuti vir ſuum emittit ſemen in vterum mulieris; in quo nil manet de ſemine,ſed poſtquam debitam matrix accepit portionem, ceterum ejicit foras: ſimiliter accidit in centro terræ vt vis Magnetica partis alicuius loci rem ad ſe attrahat conuenientem ſibi ad pariendum aliquid; ceterum ejicitur foras in lapides & alia excrementa.Nam omnes res ex eo fonte habent originem, nec quicquam in toto mundo naſcitur niſi per hunc fontem. Exempli gratiâ; Habeatur in aliqua menſa plana vaſculum aquæ, quod locetur in menſæ medium, & circumcirca ponantur res variæ, & colores varii, item ſal, &c. quodq; ſeparatim: effundatur poſteà aqua in medium; videbis illam aquam hinc inde diffluere, & dum riuulus vnus attinget colorem

rubeum rubefiet ab illo, si ad salem salis saporem mutuabitur, & sic de cæteris. Aqua enim loca non mutat, sed locorum diuersitas mutat aquam. Simili modo è centro terræ semen vel sperma à quatuor elementis in centrum projectum ad varia loca transit, & secundum loci Naturam naturatur res: si peruenit ad locum terræ & aquæ purum fit res pura. Semen & sperma omnium rerum est vnicum, & tamen varias res generat, vti è sequenti apparet exemplo. Viri semen est semen nobile, & saltêm ad generationem hominis est creatum; nihilominus si vir abutatur eo, quod est in eius libero arbitrio, nascitur abortus: Nam si, contra grauissimas Dei inhibitiones, vir iniret vaccam, aut aliam bestiam, facilè conciperet bestia viri semen, quia Natura non est nisi vna; & tunc non nasceretur Homo, sed bestia & abortus; siquidem locum non inuenit semen sibi competentem. Tali inhumana & detestanda commixtione virorum cum bestiis variæ bestiæ producerentur hominibus similes. Ita enim fit, si sperma intrat centrum nascitur quod inde nasci debebat; sed cùm jam in locum venit & concepit, non ampliùs mutat formam: verùm dum adhuc in centro

sperma

ſperma eſt, æquè facilè ex illo ſpermate produci poteſt arbor quàm metallum, tam citò herba quàm lapis, & vnus pretioſior altero, ſecundùm puritatem loci. Sed quomodo Elementa ſperma generent nunc nobis dicendum eſt, & hoc modo fit. Elementa ſunt quatuor, duo ſunt grauia & duo ſunt leuia, duo ſicca duo humida, ſed vnum maximè ſiccum & alterum maximè humidum, ſunt maſculina & fœminina &c. Horum quodlibet per ſe eſt promptiſſimum ad producendum res ſibi ſimiles in ſphæra ſua, & ita voluit Altiſſimus: Hæc quatuor non quieſcunt, ſed ſemper inuicem agunt; & quodlibet per ſe emittit ſuum ſubtile, ac in centro conueniunt: In centro verò eſt Archæus, Naturæ ſeruus, qui ea ſpermata miſcendo ejicit foras. Quomodo autem id fiat, * in Epilogo horum duodecim Tractatuum copioſiùs videre eſt. * p.51.

TRACTATVS TERTIVS.

De Vera prima Metallorum materia.

PRima Metallorum materia duplex eſt; ſed vna ſine altera metallum non creat.

Prima

Prima & principalis eſt humidum aëris caliditate mixtum; hanc Philoſophi Mercurium nominarunt, qui radiis Solis & Lunæ gubernatur in mari philoſophico: Secunda eſt terræ caliditas ſicca, quam vocarunt ſulphur. Sed quia omnes veri Philoſophi hanc maximè occultauerunt, nos paulò lucidiùs illam explicabimus; pondus præſertim, quo ignorato omnia deſtruuntur. Inde fit vt multi ex re bona producant abortus: ſunt enim, qui totum corpus pro materia ſeu ſemine vel ſpermate ſumunt, alii fruſtum, & hi omnes à recto declinant tramite. Exempli gratiâ; ſi quis viri pedem & mulieris acciperet manum, & vellet ex hac commiſtione creare hominem, non eſſet poſſibile. Eſt enim in quolibet corpore centrum & locus, vel ſeminis ſeu ſpermatis punctum, & ſemper 8200. pars, etiam in ipſo grano tritici; & hoc aliter eſſe non poteſt: Nã non totum granum vel corpus vertitur in ſemen, ſed tantùm eſt in corpore ſcintilla aliqua neceſſaria, quæ à ſuo corpore cuſtoditur ab omni exceſſiuo calore & frigore, &c. Si habes aures & ſenſus, hîc animaduerte & ſecurus eris, non tantùm ab illis qui locum ſpermatis ignorant, totúmque granum in ſemen redu-

reducere nituntur; verùm etiam ab his omnibus qui in solutione metallorum versantur vana, & metalla per totum solvere volunt, vt postea ex illorum commixtione mutua, nouum creent metallum. At hi, si Naturæ processum considerarent, viderent rem se habere longè aliter: Nam nullum metallum est tam purum quod nón habeat & suas impuritates, vnum tamen altero pauciores vel plures. Sed tu, amice lector, primum obseruabis Naturæ punctum, vt suprà dictum, & satis habes: sed hanc tibi habeto cautelam, ne in metallis vulgi illud quæras punctum, in quibus non est. Nam hæc metalla præsertim aurum vulgi, mortua sunt; sed nostra sunt viua, spiritū habētia, quæ omnino sumenda sunt: scito enim metallorum vitam esse ignem, dum adhuc in suis mineris sunt, & mortem etiam ignem, fusionis videlicet. Prima verò metallorum materia est humiditas quædam mixta aëre calido; & est in forma aquæ pinguis, adhærentis vnicuique rei purę vel impuræ; in vno loco tamen abundantiùs quàm in altero, quod fit quia terra est in vno loco magis aperta & porosa, vim attractiuam habens, quàm in altero. Prouenit aliquando per se in lu-

in lucem induta veste aliqua, præsertim in locis vbi non habet adhærere alicui; cognoscitur ita, quia res omnis ex tribus principiis est composita: In materia verò metallorum vnica tantùm sine coniunctione, exceptâ veste vel eius vmbrâ; scilicet sulphure, &c.

TRACTATVS QVARTVS.

Quomodo metalla in terræ visceribus generantur.

PRoducuntur metalla hoc modo: postquam quatuor Elementa virtutes suas projecerunt in terræ centrum, Archæus distillando sublimat calore motûs perpetui in terrę superficiem: Est enim terra porosa, & ventus stillando per poros terræ resolvitur in aquam, ex qua res nascuntur omnes. Sciant ergo doctrinæ filii sperma metallorum diuersum non esse à spermate rerum omnium, scilicet vaporem humidum: ideò frustrà quærunt Artistę metallorum reductionem in materiam primam, quæ tantùm vapor est. Philosophi non talem intellexerunt

ma-

materiam primam, ſed tantùm materiam ſecundam, ſicuti Bernardus Treuiſanus optimè diſputat, quamuis non ita lucidè, quia de quatuor Elementis loquitur; nihilominus id dicere voluit, & ſolummodo cum filiis locutus eſt. Ego verò vt clariùs Theoricam detegerem, omnes hîc pręcauere monere volui, vt tot ſolutiones, tot circulationes, tot calcinationes ac reiterationes ſinerent; nam fruſtrà id quæritur in re dura cùm per ſe mollis vbique ſit: Non prima, ſed ſecunda tantùm quæratur materia, talis nimirum quæ ſimul ac concepta eſt, in aliam mutari formam non poteſt. At ſi quæras quomodo metallum in talem reducatur materiam ſequor in eo Philoſophorum intentionem: Hoc tantùm præ cęteris volo, vt filii artis intelligant ſenſum ſcriptorum non ſyllabas, & vbi Natura deſinit, in metallicis videlicet coram oculis noſtris perfectis corporibus, ibi arti eſſe incipiendum. Sed vt ad propoſitum reuertar (ſiquidem hîc non eſt intentio noſtra de ſolo lapide,) agamus nunc de materia metallorum. Paulò antè dixi Res omnes naſci ex aëre liquido vel vapore quem Elementa perpetuo motu in viſcera terrę ſtillant: hunc poſt-

quam-

quam Naturæ Archæus accepit, per poros ſublimat, & vnicuique loco ſua ſagacitate tribuit (ſicuti in præcedentibus retulimus,) ſic locorum varietate res etiam proueniunt & naſcuntur variæ. Sunt qui opinentur Saturnum habere aliud ſemen, aurum quoque aliud, & ſic conſequenter metalla reliqua: ſed vana ſunt iſta; vnicum tantùm eſt ſemen, idem in Saturno quod in auro inuenitur, idem in Luna quod in Marte; Sed locus terræ diuerſus fuit, ſi me rectè intelligis; quamuis in Luna Natura citiùs quàm in Sole deſierit, & ſic de aliis. Quando enim ex terrę cẽtro ſublimatur vapor ille, tranſit per loca vel frigida vel calida: Si igitur trãſit vapor per loca calida & pura, vbi pinguedo ſulphuris parietibus adhæret, vapor ille, quem Philoſophi Mercurium Philoſophorum dixerunt, accommodat ſe & jungitur illi pinguedini, quam poſtea ſecum ſublimat; & tunc fit vnctuoſitas, relicto nomine vaporis accipit nomen pinguedinis; quæ poſtea veniens ſublimando ad loca alia, quæ jam vapor antecedens purgauit, vbi eſt terra ſubtilis, pura, & humida, implet poros eius & jungitur illi; & ſic fit Sol: ſi verò pinguedo illa venit ad loca impura, frigida, fit Saturnus: ſi verò talis terra pura ſit & mixta ſul-

phuri; fit Venus &c. Quò enim magis depuratus locus eſt, eò pulchriora reddit metalla: nam ſciendum eſt quòd ille vapor continuè egreditur ex centro ad ſuperficiem, eundo purgat loca. Inde fit quòd hodiè reperiantur mineræ in locis vbi ante mille annos nullæ fuerunt; nam progreſſu ſuo ſemper ſubtiliat crudum impurum, purum ſucceſſiuè ſecum trahens: Et hæc eſt reiteratio, & circulatio Naturæ; tamdiu ſublimatur, res nouas producendo, donec locus depuratur optimè; & quò magis depuratur, eò etiam nobiliores res producit. Hyeme verò, cùm aër frigidus terram conſtringit, congelatur etiam ille vnctuoſus vapor; qui poſtea, redeunte vere, vnà cùm terra & aqua miſcetur; & fit Magneſia trahens ad ſe ſibi ſimilem Mercurium aëris, qui dat vitam omnibus rebus, per radios Solis, Lunæ & ſtellarum, & ſic gramen, flores & ſimilia profert: Natura enim ne momentum tẽporis otiatur. Metalla verò ſic procreantur; longa deſtillatione purgatur terra, poſtea acceſſu pinguedinis ea generantur: alio modo non proueniunt, ſicuti quorundam, Philoſophorum ſcripta ſiniſtrè interpretantium, vana opinio eſt.

TRA-

TRACTATVS QVINTVS.

De generatione lapidum omnis generis.

LApidis materia eſt eadem quæ & aliarum rerum; & ſecundum locorum puritatem hoc modo naſcuntur. Quando quatuor Elementa ſuum vaporem ſtillant in terræ centrum, & Archæus Naturæ eundem ejicit & ſublimat; hic, dum tranſit per loca poróſque terræ, trahit ſecum omnem terræ impuritatem vſque in ſuperficiem, quem poſtea congelat aër (nam quod aër creat purus, aër congelat crudus, quia aër in aërem habet ingreſſum & ſe jungunt inuicem, nam natura Naturâ lætatur :) & ſic fiunt petræ & montes lapidei, ſecundùm magnos & paruos poros. Et quo maiores terræ pori, eò etiam meliùs purgatur locus: dum enim per tale reſpiraculum maior caliditas, & aquę maior quantitas tranſit, eò citiùs depuratur terra; & ſic poſtea in eiuſmodi locis commodiùs metalla naſcuntur. Sicuti & ipſa teſtatur experientia, vt aurum

non alibi nisi in montibus quæratur & reperiatur, quod in planitie, nisi rarò, fieri nequit: nam sæpissimè talia loca humida sunt, non vapore, sed aqua Elementali quæ ad se trahit vaporem illum, & ita sese amplectuntur vt non facilè separentur; postea Sol cœli digerens illam facit argillam pinguem qua figuli vtuntur. In locis verò vbi est arena grossa, & vapor non habet secum pinguedinem vel sulphur, herbas & gramen in pratis creat. Sunt & alii lapides pretiosi, vt Adamas, Rubinus, Smaragdus, & reliquæ gemmæ: generantur omnes hoc modo. Quando vapor Naturæ per se sublimatur, sine accessu pinguedinis sulphuris, & venit ad locum aquæ puræ salis, fiunt Adamantes; & hoc in locis frigidissimis, ad quæ non potest peruenire pinguedo illa, quia pinguedo non permitteret ista. Sciendum enim est quòd spiritus aquæ facillimè sublimatur calore facili; sed oleum seu pinguedo non nisi magno eleuatur calore, & in loca calida: etiamsi enim ex centro progrediatur, leui congelatur frigore, & sic subsistit; vapor verò ad loca debita ascendit, & congelatur in aqua pura in lapides granulatim. Quomodo verò in gemmis colores fiant;

fiant; ſciendum eſt illud ratione ſulphuris in hunc modum fieri: ſi ſulphuris pinguedo congelatur, motu illo perpetuo poſtea ſpiritus aquæ tranſeundo digerit & purificat illud vi ſalis, donec colore digeſto rubeo vel albo coloretur, qui color tendens ad meliora cum illo ſpiritu, quia ſubtiliatus eſt tot reiteratis diſtillationibus, eleuatur: ſpiritus poſtea habet potentiam intrandi res imperfectas, & ſic introducit colorem, qui poſtea jungitur illi aquæ tunc partim congelatæ, & ſic implet poros eius, & fixatur cum ea fixatione inſeparabili. Cõgelatur enim omnis aqua calore ſi eſt ſine ſpiritu, cõgelatur frigore ſi habet ſpiritum; ſed qui ſcit congelare aquã calido, & ſpiritum cum ea jungere, certe rem inveniet milleſies pretioſiorem auro & omni re. Efficiat igitur vt ſeparetur ſpiritus ab aqua, vt putreſcat, & appareat granum; poſteà rejectis fæcibus reducat ſpiritum ex alto in aquam, & faciat conjungere ſimul: illa enim conjunctio generabit ramum diſſimilem forma parentibus.

TRACTATVS SEXTVS.

De Secunda Materia, & putrefactione rerum.

DIximus de prima materia rerum, & quomodo naſcuntur res ex Natura ſine ſemine, hoc eſt, quomodo Natura ab Elementis accipit materiam ex qua generat ſemen: Nunc verò de ſemine, & rebus generatis ex ſemine, ſermonem inſtituemus. Omnis res habens ſemen multiplicatur in eo, ſed abſque Naturæ auxilio non fit: ſemen enim nihil aliud eſt quàm aër congelatus in aliquo corpore, ſeu vapor humidus; & niſi hic reſoluatur calido etiam vapore, nullius eſt vſus. Sciant ergo inueſtigatores artis quid ſemen ſit, ne quęrant rem quæ nō eſt: & ſciant illud eſſe triplex, quod ex quatuor elemētis productum eſt. Primū eſt MINERALE, de quo hoc loco ſermo eſt; alterum VEGETABILE; Tertium ANIMALE. MINERALE ſemen à Philoſophis cognoſcitur: Vegetabile commune ac vulgare eſt, vt videmus in fructibus: Animale

ex ima-

ex imaginatione cognoſcitur. Vegetabile nobis oſtendit quomodo natura creat illud ex quatuor Elementis. Sciendum enim eſt quod hyems eſt putrefactionis cauſa, ſiquidem ſpiritus vitales in arboribus congelat: & quando hi calore ſolis (in quo eſt vis magnetica omnis humiditatis attractiua) reſoluuntur; tunc calor naturæ, per motum excitatus, pellit ad circumferentiam vaporem aquæ ſubtilem, qui poros arboris aperit, & guttas ſtillare facit, ſemper purum ab impuro ſeparando. Præcedit tamen interdum purum impurum; purum ſtat & congelatur in flores, impurum abit in folia, groſſum & ſpiſſum in corticem: arboris cortex manet fixus, folia cadunt frigore vel calore, quando obſtruuntur pori ejus: flores congelantur in tali colore qualis eſt ipſi calor, & adferunt fructum & ſemen (veluti pomum in quo ſperma eſt, ex quo naſcitur arbor; ſed in illo ſpermate eſt ſemen vel granum intrinſecè, ex quo etiam abſque ſpermate naſcitur arbor; nam multiplicatio fit non in ſpermate, ſed in ſemine.) Sic ocularitet videmus Naturam creare ex quatuor elementis ſemen, ne nos in hoc fruſtrà occuparemur; nam quod crea-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tum est creatore non indiget. Hoc exempli loco lectorem admonuisse sufficiat; sed ad propositum Minerale redeo. Semen Minerale vel Metallorum creat Natura in visceribus terræ: propterea non creditur tale semen esse in rerum Natura, quia inuisibilè est. At non est mirum quod ignari dubitent, siquidem id quod præ oculis est non percipiatur ab illis; multò minùs istud quod inuisibiliter absconditum est: sed verissimum est quod superius non est nisi vt istud quod est inferius, & vice versa id quod nascitur suprà, nascitur ex eodem fonte sicuti illud quod infrà in terrę visceribus. Et quam prærogatiuam vegetabilia præ metallis habent, vt Deus illis semen inderet, & hæc immeritò excluderet? Nonne eiusdem dignitatis metalla apud Deum cuius & arbores? Hoc pro certo statuatur, nihil sine semine crescere: vbi enim nullum est semen, res est mortua. Necesse est ergo vt, vel quatuor elementa creent semen metallorum, vel ea producant sine semine: si absq; semine producuntur, tunc perfecta fieri non possunt; siquidem res omnis sine semine imperfecta est, ratione compositi: qui hanc indubitatæ veritati fidem non adhi-

bet,

bet, non eſt dignus vt naturæ ſecreta ſcrutetur; nil enim in orbe naſcitur quod ſemine deſtituatur. Semen metallorum verè & realiter ipſis eſt inditum: generatio autem eius ita fit. Quatuor elementa in prima operatione naturæ ſtillant, per Archæum Naturæ, in terræ centrum vaporem aquæ ponderoſum, qui eſt metallorum ſemen, & dicitur Mercurius propter ejus fluxibilitatem, & vniuſcuiuſque rei conjunctionem, non propter eſſentiam, aſſimilatur ſulphuri propter internum calorem; & poſt congelationem eſt humidum radicale. Et quamvis corpus metallorum ex Mercurio ſit procreatum, quod de mercurio Philoſophorum intelligi debet, tamen hi non ſunt audiendi qui putant Mercurium vulgi ſemen eſſe metallorũ, & ita corpus loco ſeminis accipiunt: non conſiderantes quòd & dictus vulgi Mercurius ſuum in ſe habeat ſemen. Errores omnium horum è ſequenti patebũt exemplo. Manifeſtum eſt quòd homines habeant ſemen in quo multiplicantur: Hominis corpus Mercurius eſt; ſed ſemen occultum eſt in corpore, & ratione corporis quantitas in pondere exigua: qui igitur hominem generare vult, non Mercurius, qui

corpus eſt, ſed ſemen vapor aquæ congelatus accipiatur. Sic in regeneratione metallorum ſiniſtrè proceditur à vulgaribus Chemicis: Corpora metallica ſoluunt, ſiue Mercurium, ſiue aurum, ſiue Saturnum, ſiue Lunam, & corrodunt illa aquis fortibus, & aliis rebus heterogeneis ad veram artem non requiſitis; poſtea conjungunt: neſcientes quòd ex corpore humano diſſecto non generatur homo; quia corruptio corporis, & ſeminis deſtructio hoc pacto præceſſit. Vnaquæque res in mare & fœmina multiplicatur, vt in tractatu de duplici materia mentionem feci: Diuiſio ſexus nil creat vel producit, ſed debita illius coniunctio profert nouam formam. Semina vel ſpermata ergo, nõ corpora, ſunt accipiẽda: ℞. ergo marem viuum & fœminam viuam; hos conjunge ſimul vt inter ſe imaginentur ſperma ad procreandum ſuæ Naturæ fructum. Primam enim materiam nemo mortalium credat ſe facere poſſe: Prima materia hominis terra eſt, & nemo hominum ex illa hominem creare poteſt, ſolus Deus hoc ſcit; at è materia ſecunda quæ jam creata eſt, ſi in locum debitum poſita fuerit, facilè Natura operante generabi-

tur

tur id cuius formæ ſemen eſt. Artifex hic nil facit niſi vt ſciat ſubtile à ſpiſſo ſeparare, & in vas imponere debitum. Nam hoc conſiderandum eſt, prout res incipitur ita finitur: ex vno fiunt duo, ex duobus vnum, & non vlterius. Vnus eſt Deus; ex hoc vno Deo filius eſt genitus: Vnus dedit duo, duo vnum dederũt Spiritum Sanctum ab vtroq; procedentem: ſic factus eſt mundus, & ſic erit finis eius. Conſidera priora quatuor puncta exactiſſimè: habes in illis Patrem, Patrem & filium, vltimò SS: habes quatuor Elementa: habes quatuor luminaria, duo Cœleſtia, duo Centralia: Nil amplius eſt, fuit, & erit, quàm in hac figura patet: ſi deberem omnia myſteria hinc elicienda conſignare, magnum oriretur volumen: Redeo ad propoſitum, & tibi dico verum, fili mi, non creatur ex vno vnum, quia hoc ſolius Dei eſt proprium: ſufficiat te poſſe ex duobus creare vnum tibi vtile. Scias ergo ſperma multiplicatiuum eſſe materiam ſecundam, & non primam: Prima enim materia rerum non videtur, occulta eſt in natura vel in Elementis; ſecunda verò interdum filiis doctrinæ apparet.

TRAC-

TRACTATVS SEPTIMVS.

De virtute Secundæ materiæ.

SED vt faciliùs poſſis comprehendere qualis ſit hæc ſecunda materia, virtutes ex quibus illam cognoſces deſcribam tibi. Ac primum ſcias quòd Natura in tria Regna diuiſa eſt; Duo ſunt Regna quorum quodlibet per ſe ſtare poteſt, etſi alia duo non eſſent: eſt regnum Minerale, Vegetabile, & Animale. Minerale per ſe ſubſiſtere poteſt, etſi nullus hominum in mundo eſſet nec arbor, vel herba. Vegetabile itidem, etiamſi nullum metallum, nec animal eſſet, per ſe ſtare poteſt: hæc duo ſunt ex vno per vnum creata. Tertium verò ex dictis duobus vitam habet, ſine quibus eſſe non poſſet, & eſt nobilius ac præſtantius qũàm duo prædicta, ſicuti etiam poſtremum eſt inter illa, & dominatur eis: quia ſemper in tertio virtus finitur, & in ſecundo multiplicatur. Viden in vegetabili Regno? Prima materia eſt Herba vel Arbor, quam tu creare neſcis, Natura hoc ſolummodo

modo facit: In hoc regno secunda materia est semen quod tu vides: in hoc multiplicatur Herba vel Arbor. In Regno Animali prima materia est Bestia vel Homo, quem tu creare nescis: sed secundam materiam sperma tu nosti, in quo multiplicatur. In Regno minerali metallum tu creare nescis, & si gloriaris vanus es & mendax, Natura hoc fecit: & quamuis haberes primam materiam secundùm Philosophos, illud sal centrale, tamen sine auro multiplicare impossibile tibi foret: semen autem metallorũ vegetabile filij tantùm doctrinæ nouerunt. In vegetabilibus semen apparet extra, Renes digestionis eius est aër calidus. In animalibus semen apparet intus & extrà, renes digestionis ejus sunt renes viri. Aqua in mineralibus semen est in centro cordis eorum & vita: Renes digestionis eius est ignis. Vegetabilis seminis receptaculum est terra: Animalis seminis receptaculum est matrix fœminæ: Aquæ, mineralis seminis, receptaculum est aër. Et ea sunt seminum receptacula quæ sunt congelationes corporum: ea est digestio quæ solutio: ea putrefactio quæ destructio. Virtus autem cuiusque seminis est vnicuique rei in suo Regno se

ſe conjungere, quia ſubtile eſt, & nihil aliud quàm aër qui pinguedine in aqua congelatur: cognoſcitur ita, quia non miſcet ſe extra ſuum Regnum naturaliter alicui rei: non ſoluitur ſed congelatur, quia ſolutione non indiget, ſed congelatione. Neceſſe eſt ergo vt pori corporum aperiantur, vt emittatur ſperma in cuius centro ſemen jacet quod aër eſt: illud quando in matricem venit debitam, congelatur & congelat quod reperit purum, vel impurum puro mixtum. Quamdiu in corpore ſemen eſt viuit corpus, quando totum conſumitur corpus moritur, omnia autem corpora poſt emiſſionem ſeminis debilitantur: Experientia etiam teſtatur homines veneri nimium indulgentes debiliores fieri, vt arbores nimios fructus ferentes fieri poſtea ſteriles. Semen igitur, vt jam multoties repetitum eſt, res eſt inuiſibilis, ſed ſperma eſt viſibile, & ferè eſt anima viuens, non inuenitur in rebus mortuis: Elicitur dupliciter, ſuauiter & cum violentia. Sed, quia hîc de virtute eius ſaltem ſermo eſt, dico quod nil ſine ſemine naſcatur, virtute ſeminis fiunt omnia: & ſciant artis filij in arboribus amputatis fruſtrà ſemen quæri, quod ſolummodo in viridibus reperitur.

TRACTATVS OCTAVVS.

Quomodo per artem operatur natura in Semine.

OMNE ſemen per ſe nullius momenti eſt, ſi non ponatur, vel ab arte, vel à Natura in matricem debitam. Et licet ſemen per ſe nobilius ſit omni creatura, tamen matrix eius eſt vita, quæ facit putreſcere ſperma vel granum, & puri puncti congelationem cauſatur, inſuper calore corporis ſui illud nutrit & creſcere facit: & hoc fit in omnibus ſupradictis tribus naturæ regnis, & fit naturaliter, per menſes, annos, & tempora. Sagax verò ars illa eſt quæ in regno minerali & vegetabili aliquid abbreuiare poteſt, ſed non in animali: in minerali ſolummodo perficit hoc quod natura non poteſt, propter aërem crudum qui ſua violentia impleuit poros corporis cuiuſque, non in viſceribus, ſed in ſuperficie terræ, vt antea in præcedentibus capitulis dixi. Sed vt facilius intelligatur hoc, adhuc adjungere volui quòd Elementa certan-

ter

ter inter se projiciunt in centrum terræ; quasi in renes, semen suum: centrum verò per motum emittit illud in matricem: matrices verò sunt innumerabiles, quot loca tot matrices, vna purior altera, & sic in infinitum ferè. Scias ergo quòd pura matrix purum dabit fœtum in suo simili: Exempli gratiâ, in animalibus sunt matrices hominum, vaccarum, equorum, canum, &c. sic in minerali & vegetabili sunt metalla, lapides, salia: nam salia in hisce duobus regnis sunt consideranda, & loca eorum, secundùm magis vel minus.

TRACTATVS NONVS.

De Commixtione Metallorum, vel de eliciendo semine Metallico.

Diximus de Natura, de Arte, de corpore, & de spermate ac semine: jam ad praxim descendamus, quomodo videlicet metalla commisceri debeant, & qualis eorum sit inter se correspondentia. Scias ergo mulierem non discrepare à viro, ex eodem

eodem ſemine & in vna matrice ambo naſcuntur, nihil defuit præter digeſtionem, & vt matrix purior eſt in ſanguine & ſale: ſic Luna ex eodem ſemine cum Sole, & eadem matrice: ſed matrix magis habuit de aqua quàm de ſanguine digeſto, ſecundùm tẽpus Lunæ cœleſtis. Vt verò eò faciliùs tibi imaginari poſſis quomodo metalla coëat, vt emittant & recipiant ſemen, intuere cœlum & planetarum ſphæras: vides quòd Saturnus ſupremus ſit, cui ſuccedit Iupiter, huic Mars, poſtea Sol, quem ſequitur Venus, hanc Mercurius, vltimo loco Luna ſtatuitur. Conſidera jam quòd planetarum virtutes non aſcendant, ſed deſcendant: dedit hoc & ipſa experientia quòd ex Venere non fit Mars, ſed ex Marte fit Venus, vtpotè vna ſphęra inferior: ſic etiam Iupiter facilè tranſmutatur in Mercurium, quia Iupiter ſecundus à Firmamento, & Mercurius ſecundus à terra: Saturnus primus à cœlo, Luna prima à terra: Sol miſcet ſe omnibus, ſed nunquam per inferiores melioratur. Non autem te lateat magnam eſſe correſpondentiam inter Saturnum & Lunam, quorum in medio Sol conſtitutus eſt: ſicuti inter Iouem & Mercurium, in quorum medio

medio Sol etiam consistit: Eodem planè modo inter Martem & Venerem, qui duo Solem etiam habent intermedium. Nouerunt Chemistæ ferrum in cuprum seu Venerem sine Sole mutare: nouerunt etiam è Ioue facere Mercurium: sunt & aliqui qui è Saturno conficiunt Lunam: sed si scirent his mutationibus Solis administrare naturam, certè rem omni thesauro inuenirent pretiosiorem. Propterea dico non ignorandum esse quæ metalla inuicem sint conjungenda, & quorum natura naturæ correspondeat. Propterea vnum datur metallum quod habet potentiam alia consumendi, est enim ferè vt aqua eorum, & ferè mater: vnica tantum res, humidum radicale, Solis videlicet & Lunæ, resistit ei, & melioratur per illud: sed, vt detegam, Chalybs vocatur. Si vndecies coit aurum cum eo, emittit suum semen, & debilitatur ferè ad mortem vsque: concipit Chalybs, & generat filium patre clariorem: postea cum semen jam nati imponitur in suam matricem, purgat illam, & facit millesies aptiorem ad pariendum optimos fructus. Est & alius Chalybs qui assimilatur huic, per se à natura creatus, qui scit ex radiis

solis

ſolis (mirabili vi & virtute) elicere illud quod tot homines quæſierunt, & operis noſtri principium eſt.

TRACTATVS DECIMVS.

De Generatione Supernaturali filij Solis.

TRactauimus de rebus quas Natura creat, & quas Deus creauit; vt ſcrutatores artis eò faciliùs poſſibilitatem naturæ intelligerent. Sed, ne diutiùs differam: modum ac artem conficiendi lapidis Philoſophorum aggredior. Lapis Philoſophorum ſeu tinctura nil aliud eſt quàm Aurum in ſupremum gradum digeſtum: nam Aurum vulgi eſt ſicuti herba ſine ſemine, quando matureſcit producit ſemen; ſic aurum quando matureſcit, dat ſemen ſeu tincturam. Sed quæret aliquis quare aurum vel aliud metallum non producat ſemen: ratio redditur talis, quia non poteſt eſſe maturum, propter aëris cruditatem, non habet ſufficientem calorem: & contingit in quibuſdam locis vt reperiatur aurum purum

quod natura voluit perficere, sed impedita fuit ab aëre crudo. Exempli gratia, videmus quod Pomorum Arantiorum arbores in Polonia quidem crescant instar aliarum arborum; In Italia & alibi, vbi est illarum solum natiuum, dant & ferunt fructus, quia sufficientem habent calorem; in his verò frigidioribus locis minimè, vbi enim maturescere deberent, desinunt, quia frigore opprimuntur; & sic nunquam à Natura hisce locis habentur earum fructus: sed si aliquando juuetur natura suauiter & cum ingenio, tunc ars jam perficit quod natura non potuisset. Idem planè in metallis accidit: Aurum potest dare fructum & semen in quo se multiplicat, industriâ sagacis artificis, qui scit naturam promouere; sed si absque natura id velit tentare; errabit. Nam non solùm in hac arte, sed & in omni re, nihil possumus quàm Naturam juuare; & hoc non alio medio quàm igne seu calore. Sed cum hoc fieri non possit, siquidem in congelato corpore metallico non appareant spiritus; oportet vt prius soluatur corpus, & pori ejus aperiantur, quò natura operari possit. Qualis autem illa debeat esse solutio, hic lectorem admonitum velim,

dupli-

duplicem esse solutionem, licet multæ sint aliæ solutiones, at inutiles; vna tantum est vera naturalis, secunda est violenta sub qua aliæ comprehenduntur omnes. Naturalis ejusmodi est, vt pori corporis aperiantur in aqua nostra, quo digestum emittatur semen, & matrici suæ imponatur: Aqua verò nostra, aqua est cœlestis, non madefaciens manus, non vulgi sed ferè pluuialis: Corpus est aurum quod semen dat: Luna nostra est (non argentum vulgi) quæ recipit semen auri. Regitur postea igne nostro continuo, per menses septem, & interdum decem, donec aqua nostra consumat tres, & relinquat vnum; & hoc in duplo. Postea nutritur lacte terræ, vel pinguedine ejus quæ nascitur in vberibus terræ, & regitur vel conseruatur à putrefactione sale Naturæ. Et sic generatur ille infans secundæ generationis. Nunc à Theorica ad praxin accedamus.

TRACTATVS XI.

De Praxi & confectione lapidis seu tincturæ per artem.

PER tot capita sparsa est oratio de rebus per exempla, vt eo faciliùs intelligatur praxis, quæ fieri debet naturam imitando in hunc modum.

℞. Terræ nostræ per XI. gradus XI. grana, auri nostri & non vulgaris granum I. Lunę nostræ non vulgaris grana II. sed hoc admonitus sis, ne accipias aurum & argentum vulgi, nam hæc sunt mortua, accipe nostra quæ sunt viua: postea pone in ignem nostrum, & fiet inde liquor siccus; primum resoluetur terra in aquam quæ Mercurius Philosophorum dicitur, & illa aqua resoluet illa corpora Solis & Lunæ, & consumet ea vt non remaneat nisi pars decima cum vna parte, & hoc erit humidum radicale metallicum. Postea ℞ aquam salis nitri de terra nostra, in qua est riuulus & vnda viua si ad genuam foderis foueam, accipe igitur ex illa aquam, sed claram accipe, huic

huic impone illud humidũ radicale, & impone igni putrefactionis & generationis, non tali vt in prima operatione fecisti: rege omnia magno cum ingenio, donec colores appareant instar caudæ Pauonis, rege digerendo, nec te tædeat, donec cessent colores, & vnus per totum appareat color viridis, & sic de cæteris: & quando videbis in fundo cineres bruni coloris, & aquam ferè rubram, aperito vas, madefacito pennam, inunge ferrum aliquod, si tingat habeto in promptu aquam de qua postea erit sermo, & infunde tantum eius aquæ quantum aëris intrauit crudi, iterum coquito priori igne donec iterum tingat. Hucusque peruenit mea experientia, non plus possum, non plus inueni. Aqua verò illa debet esse menstruum mundi, ex sphæra Lunæ, toties rectificatum quod possit calcinare Solem: Hic tibi volui omnia detegere, & si sensum meum interdum non syllabam intelliges, cuncta reuelaui, præsertim in opere primo & secundo. De igne verò adhuc dicendum restat. Primus ignis seu primæ operationis est ignis vnius gradus, continuus; qui materiam circumdat: se-

cundus eſt ignis naturalis, qui materiam digerit & figit: dico tibi veritatem quod patefeci Ignis regimen, ſi naturam intelligis: de vaſe adhuc reſtat loquendum. Vas Naturæ eſſe debet, & ſufficiunt duo: Primi operis vas rotundum fieri debet: In ſecundo verò paulò minus vitrum inſtar phiolæ vel oui. Sed per omnia ſcito Naturæ ignem eſſe vnicum, quicquid operatur diuerſum locorum diſtantia efficit, Vas item Naturæ vnicum, ſed nos propter abbreuiationem binis vtimur: materia vna, ſed ex duabus ſubſtantiis. Si igitur animum intendis ad res creandas, conſidera primum res creatas: has vtpotè obuerſantes oculis tuis ſi non potes aſſequi, multò minus res creandas quas producere cupis. Scito enim te nihil creare poſſe, quod ſolius Dei proprium eſt: ſed res occultas in vmbra latentes facere apparentes, & vmbram ab illis tollere, hoc Philoſopho intelligenti à Deo per naturam conceſſum eſt. Conſidera obſecro ſimplicem nubis aquam: Ecquis vnquam crederet illam in ſe continere omnia quæ mundus habet, lapides duros, ſalia, aërem, terram, ignem, cùm tamen ſimplex per ſe appareat aqua? Quid dicam de terra, quę

in se continet aquam, ignem, salia, aërem, & per se nuda terra videtur? O mirabilem naturam! quæ nouit ex aqua in terra fructus producere mirabiles, & ex aëre illis suppeditare vitam. Hæc omnia fiunt, & vulgarium hominum oculi ista non vident, sed oculi intellectus & imaginationis percipiunt, visu vero, verissimo: oculi enim sapientum naturam vident aliter quàm oculi communes. Exempli gratiâ, oculi vulgi vident Solem esse calidum, oculi verò Philosophorum è contra vident Solem potius esse frigidum;sed motus eius calidos: Actus enim & effectus eius per distantiam locorum deprehenduntur. Ignis naturæ vnus & idem cum ipso est: sicuti enim Sol inter sphæras Planetarum centrum est, & ex hoc centro cœli deorsum calorem motu suo spargit, sic in centro terræ Sol terræ est, qui motu suo perpetuo calorem vel radios sursum ad terræ superficiem pellit. Is calor intrinsecus multò efficacior est hoc igne elementali, sed temperatur terrena aqua quæ de die in diem poros terræ penetrat illámque refrigerat: sic Solem cœlestem & eius calorem temperat aër qui de die in diem circumuolat orbem: & nisi hoc esset,

calore tali res omnes consumerentur, nec quicquam nasceretur. Sicuti enim ignis ille inuisibilis seu calor centralis omnia consumeret si non intercederet aqua, sic Solis calor omnia destrueret sine intermediante aëre. Sed quomodo hæc Elementa inter se agant breuibus dicam. In centro terræ est Sol centralis, qui motu suo vel sui firmamenti dat calorem magnum, qui extendit se vsque ad terræ superficiem. Ille calor causatur aërem hunc in modum: Aëris matrix aqua est, quæ parit filios suæ naturæ, sed dissimiles, & multò subtiliores, nam vbi aquæ introitus est denegatus aër intrat: quando itaque ille calor centralis, qui perpetuus est, agit, facit distillare aquam & calefieri, & sic illa aqua vi caloris vertitur in aërem, atque hoc pacto erumpit ad superficiem terræ, quia se includi non patitur: vbi postea refrixit resoluitur in aquá. In oppositis locis interim etiam fit vt non solùm aër, verùm etiam aqua exeat, sicuti apparet dum nigræ nubes violentia in aërem attolluntur: cujus rei tibi sit hoc exemplum domesticum. Facias in olla feruere aquam, videbis igne lento lentos vapores, & ventos: Igne vehementiori appare-

parebunt nebulæ crassiores. Eodem planè modo calor operatur centralis, subtilem aquam in aërem eleuat, quod spissum est ex sale vel pinguedine distribuit terræ, vnde res variæ nascuntur, residuum saxa & Petræ fiunt. Posset aliquis obijcere, si ita se res haberet, tunc continuò id fieri deberet, cum tamen sæpè nullus sentiatur ventus. Respondeo, si non violenter in vas distillatorium infunditur aqua non fit ventus, nam parum aquæ paruum excitat ventum: vides non semper fieri tonitrua, etiamsi pluvia sit & ventus, sed tantùm quando vi aëris aqua turbida fertur ad sphæram ignis, nam ignis non patitur aquam. Habes ante oculos exemplum, dum in calidam fornacem effundis aquam frigidam, vnde tonitrua excitantur. Sed quare non vniformiter aqua intret in illa loca & cauitates, ratio est quòd multa sunt eiusmodi vasa & loca, pellit interdum vna concauitas, ventris, aquam à se ad aliquot dies & menses, donec iterum fiat aquæ repercussio: vt videmus in mari, cuius fluctus aliquando multa milliaria agitantur, antequam repercussionem, vt regrediantur, offendant, sed ad rem nostram. Dico ignem vel calorem esse causam

causam motus aëris, & vitam omnium rerum: & terra est horum omnium nutrix, vel receptaculum. Sed si non esset aqua quę refrigerat terram & aërem nostrum, tunc terra exsiccaretur, propter has duas rationes, nimirum ob motus centralis & solis cœlestis calorem: nihilominus contingit hoc in aliquibus locis, quando pori terræ obstruuntur, vt humidum penetrare non possit, tunc per correspondentiam solis cœlestis & centralis (quia vim habent inter se magnęticam) accenditur terra à Sole: sicq; etiam aliquando cadet grauis orbita mundi. Fac igitur vt operatio talis in terrâ nostrâ sit: vt calor centralis aquam possit mutare in aërem, vt in planitiem mundi egrediatur, & residuum, vt dixi, per poros terræ spargat, & tunc in opposito aër vertetur in aquam multò subtiliorem quàm fuit prima: & hoc sic fiet, si seni nostro aurum & argentum deglutire dabis, vt ipse consumat illa, & tandem ille etiam moriturus comburatur, cineres eius spargantur in aquam, coquito eam donec satis est, & habes medicinam curandi lepram. Hoc saltem animaduerte, ne frigidum pro calido, vel calidum pro frigido accipias, natu-

naturas naturis misce, si aliquid est quod contrarium naturæ (siquidem vna tibi est necessaria) separa illud, vt natura naturæ similis sit, hoc fac igne non manu, & scito si non sequeris naturam vana esse omnia: & hic tibi dixi per sanctum Deum quod pater filio debet: qui habet aures audiat, & qui habet sensus animum aduertat.

TRACTATVS XII.

De Lapide, & ejus virtute.

IN præcedentibus sufficienter dictum fuit de productione rerum naturalium, de Elementis, & de materia prima & materia secunda, de corporibus & seminibus, de vsu & virtute eorum: Conscripsi etiam praxin conficiendi lapidem Philosophorum: de ejus verò virtute tantum quantum mihi natura concessit, & experientia patefecit, nunc reuelabo. Sed, vt priùs adhuc summatim & breuibus verbis comprehendam omnium horum tractatuum argumentum, vt Deum timens lector mentem meam assequatur & sensum meum, ita se res habet.

De

De veritate artis si quis dubitat, legat copiosa Philosophorum antiquissimorum ratione & Experientia verificata scripta, quibus vt fide dignis, in sua arte fides non deroganda est: qui verò illis fidem non adhibet, tunc contra principia negantem non esse disputandum novimus: Surdi enim & muti loqui non possunt. Quam enim prærogatiuam in hoc mundo res omnes haberent præ metallis? Cur hæc sola per denegationem seminis immeritò à summi Creatoris vniuersali multiplicationis benedictione excludemus, quam sacræ literæ affirmant omnibus rebus creatis statim à condito mundo inditam & impertitam fuisse? si verò semen habent, quis tam fatuus est qui non credat in suo semine illa posse multiplicari? In natura sua ars Chemiæ vera est, vera etiã natura, sed rarò verus artifex: Vna natura, ars vna, sed multi artifices. Quod autem natura creat res ex elementis, generat eas per velle Dei ex materia prima, quam solus Deus scit: natura creat res illásque multiplicat ex secunda materia quam Philosophi sciunt. Nil fit in mundo sine velle Dei & naturæ. Elementum enim quodlibet in sua sphæra est, sed vnum absq; altero

altero esse non potest, vnum ex alio viuit, & tamen coniuncta non conueniunt; sed aqua est omnium elementorum dignior, quia mater est omnium rerum: hanc supernatat spiritus ignis. Causante igne aqua fit materia prima, certatione videlicet ignis cum aquá; & sic generantur venti vel vapores apti vt congelentur cum terra, per aërem crudum qui ab initio separatus fuit ab illa. Et hoc fit sine cessatione, motu perpetuo; quia ignis siue calor non excitatur aliter nisi motu: quod facilè videre est apud fabrum ferrarium ferrum lima comminuentem, quod eatenus motu vehementiori incalescit ac si igne incanduisset. Motus ergo causat calorem, calor mouet aquam, aquę motus causat aërem omnium viuentium vitam. Crescunt igitur res hunc in modum, vt suprà dixi, ex aqua videlicet: nam ex illius vapore subtiliori, res subtiles, leues proueniunt; ex oleo verò eiusdem, graues & maioris pretij; ex sale autem res prioribus longè pulchriores. Quia autem Natura interdum impeditur ne res puras producere possit; siquidem vapor, pinguedo, sal maculantur, & miscent se terræ locis: propterea docuit nos experientia

purum

purum ab impuro ſeparare. Ideo ſi velis vt natura melioretur in actu, ſolue corpus quod vis, & illud quod naturæ acceſſit heterogeneum ſepara, purga, conjunge pura puris, cocta coctis, cruda crudis, ſecundum naturæ pondus non materiæ. Nam ſcito quod ſal nitri centrale non accipit plus de terra niſi quantum opus habet, ſiue ſit pura ſiue impura: Aquę verò pinguedo aliter ſe habet, nam nunquam habetur pura; ars purgat illam per duplicem calorem, & denuo conjungit illam.

EPILOGVS SEV conclusio horum duodecim tractatuum.

CONſcripſi, amice lector, præcedentes duodecim Tractatus in gratiam filiorum artis, vt antequam manum adhiberent operi, naturæ operationem haberent cognitam, quomodo videlicet illa operando res producat; ne ſine clauibus portam ingrederentur, & cribro aquam haurirent: fruſtra enim laborat ille qui ſine cognitione naturæ manus ad labores porrigit.

git. In hac ſanctâ & veriſſimâ ſcientiâ, in nocturnis verſatur tenebris cui ſol non lucet, in denſa vmbra eſt cui de nocte non apparet luna. Habet natura lumen proprium, quod noſtris oculis non eſt peruium; vmbra naturæ oculis noſtris corpus eſt: ſed ſi quem lumen naturæ irradiat, illi confeſtim nebula de oculis tollitur, & ſine impedimento poteſt conſpicere punctum magnetis noſtri correſpondentis vtrique centro radiorum, ſolis videlicet & terræ: eo vſque enim naturæ lumen penetrat & interna patefacit; cujus rei tale tibi ſit exemplum. Induatur veſte vniformi adoleſcens duodecim annorum & puella ejuſdem ætatis; ſi juxta ſe locentur, nemo cognoſcet quis maſculus, quæ fæmella ſit; oculi enim noſtri penetrare non poſſunt, ideò decipit nos noſter viſus, & falſa pro veris accipit: ſed cum veſtibus ſublatis denudantur, vt ita appareant quales natura eos formauit, facilè vterque in ſuo dignoſcitur ſexu. Simili planè modo noſter intellectus facit vmbræ naturæ vmbram; Nam corpus nudum in homine eſt ſeminis naturæ vmbra: ſicuti igitur veſtimentis tegitur corpus humanum, etiam tegitur corpore

poro

pore natura humana, quam ſibi Deus reſeruauit tegendam & detegendam. Poſſem hîc prolixè & Philoſophicè diſſerere de hominis dignitate, creatione eius, & generatione: Sed cùm eiuſmodi non ſint hujus loci, ſilentio prætereunda ſunt; de vita eius ſolummodo paucis agam. Creatus homo de terra, ex aëre viuit: eſt enim in aëre occultus vitæ cibus, quem nos rorem de noɑte, de die aquam vocamus rarefactam, cuius ſpiritus inuiſibilis congelatus melior eſt quam terra vniuerſa. O ſancta & admirabilis Natura quæ filios doctrinæ errare non permittis, ſicuti in vita humana in dies demonſtras! Porro in hiſce duodecim Tractatibus tot rationes naturales in medium attuli, vt eò faciliùs cupiens & Deum timens lector intelligere poſſit ea omnia quæ oculis meis, Deo benedicente, vidi, manibus feci propriis ſine vlla ſophiſticationis fraude: ſine lumine enim & cognitione naturæ impoſſibile eſt hanc aſſequi artem, niſi ſingulari reuelatione diuina alicui contingat, vel per ſecretam amici demonſtrationem. Res eſt vilis & pretioſiſſima, quam aliquoties deſcriptam nunc denuo repeto. ℞. aëris partes X. Auri viui vel lunæ viuæ

partem

partem I; hæc omnia impone vaſi tuo; coque aërem hunc inprimis vt ſit aqua, & poſtea non aqua: ſi hoc ignoras, & aërem coquere neſcis, procul omni dubio errabis; ſiquidem hęc eſt veterum Philoſophorum materia. Id enim accipere debes quod eſt, ſed non videtur donec artifici placeat; eſt aqua roris noſtri, ex qua extrahitur ſal petræ Philoſophorum, quo omnes res creſcunt & nutriuntur: Matrix ejus eſt centrum ſolis vel lunæ tam cœleſtis quàm terreſtris: & vt apertiùs dicam, Magnes eſt noſter, quem in præcedentibus chalybem eſſe dixi: Aër generat magnetem, magnes verò generat vel facit apparere aërem noſtrum. Sanctè tibi veritatem hîc manifeſtaui, roga Deum vt cœpta tua ſecundet: Et ſic hoc loco habebis veriſſimam explicationem Hermetis aſſeuerantis Patrem eius eſſe ſolem, matrem verò lunam, & quòd ventus portauerit illum in ventre ſuo; nimirum ſal Alkali, quod Philoſophi Sal Armoniacum & vegetabile nominarunt, occultatum in ventre magneſiæ. Operatio ejus talis eſt, vt ſoluas congelatum aërem, in quo ſolues auri decimam partem; hoc ſigilla, & igne noſtro labora, donec

aër vertatur in pulueres; & apparebunt, habito mundi sale, colores varij. Descripsissem integrum processum in hisce Tractatibus; sed quia ille, vnà cum multiplicatione, in Lullij & aliorum verorum Philosophorum libris sufficienter continetur; propterea satis mihi fuit tantum de materia primâ & secundâ tractare; quod candidè factum est, nec arbitreris vllum mortalium me luculentiùs illud præstitisse; siquidem id non è multis libris, sed ex mearum manuum labore & propria experientia feci. Si igitur vel non intelligis, vel non credis veritati, noli meum librum, sed te ipsum accusare; & crede Deum tibi hoc secretum nolle reuelare: hunc igitur precibus fatiga, & multoties reiteratis lectionibus hûc libellum euolue, præsertim horum XII. Tractatuum Epilogum: considerando semper naturæ possibilitatem, & elementorum actiones, & quodnam sit in illis præcipuum, & præsertim in rarefactione aquæ vel aëris, ita enim creati sunt cæli & totus mundus: hoc tibi sicut Pater filio significare volui. Ne mireris quòd tot Tractatus scripserim, non mea causá factum est, cum libris non egeam, sed vt multos qui in vanis

nis rebus laborant monerem ne frustrà sumptus exponerent. Potuissent quidem omnia paucissimis comprehendi lineis, imò verbis; sed per rationes & exempla volui te ad naturæ cognitionem deducere; vt ante omnia scires quid quærere deberes, an primam vel secundam materiam: Haberes etiam patefactam naturam, eiusque lumen & vmbram. Noli moueri quod aliquando contradictoria in meis Tractatibus, more Philosophorum vsitato, tibi occurrant; opus habes illis si intelligis; non reperitur rosa sine spinis. Perpende diligenter quod suprà dixi, quomodo videlicet quatuor elementa stillent in centrum terræ humidum radicale, & quomodo sol terrenus centralis motu suo producat & sublimet illud ad terræ superficiem. Dixi etiam solem cœlestem habere correspondentiam cum sole centrali: nam sol cælestis & luna peculiarem habent vim & virtutem stillandi per radios suos in terram: calor enim calori, sal sali facilè jungitur. Et sicuti sol centralis habet suum mare, & aquam crudam perceptibilem; sic sol cælestis habet etiam suum mare & aquam subtilem & imperceptibilem: In superficie

terræ radij radijs junguntur, & producunt flores, & omnia. Propterea quando pluuia fit, accipit ex aëre illam vim vitæ, & conjungit illam cum sale nitro terræ, (quia sal nitri terræ est instar calcinati Tartari, sua siccitate aërem ad se trahens; qui aër in eo resolvitur in aquam: Talem vim attrahendi habet ille sal nitri terræ, qui etiam aër fuit, & est coniunctus pinguedini terræ) & quo radij solares copiosiùs tunc feriunt, eò maior salis nitri quantitas fit, & per consequens maior frumenti copia crescit, & hoc de die in diem fit. Tantùm de correspondentia rerum inter se, & efficacia solis & lunę & stellarum innuere volui ignorantibus; nam scientes non indigent hac instructione. Versatur subjectum nostrum toti mundo ob oculos & non cognoscitur. O cælum nostrum! O aqua nostra: O Mercurius noster: O sal nitri nostrum in mari mundi versans! O vegetabile nostrum! O Sulphur nostrum fixum & volatile! O caput mortuum, seu fæces maris nostri! Aqua manus non madefaciens, sine qua nemo mortalium viuere potest, & sine qua nil nascitur & generatur in toto orbe! Et hæc sunt auiculæ Hermetis epi-

theta,

theta, quæ nunquam quieſcit; viliſſima eſt, nemo eâ carere poteſt: & ſic habes rem omni mundo pretioſiorem detectam, quam planè dico nil aliud eſſe quàm aquam noſtram ponticam, quæ in ſole & luna congelatur, & extrahitur è ſole & luna, chalybe noſtro, artificio Philoſophico, miris modis, per prudentem artis filium. Conſilium meum non erat, propter rationes in præfatione commemoratas, hunc librum publicare; attamen vicit me de liberalibus & Philoſophicis ingenijs promerendi cupiditas: vt ijs qui me norunt animum oſtenderem bonum; ſimul illis qui artem callent manifeſtarem me illis parem eſſe & ſocium, eorumq; notitiâ appetere. Non dubito multos bonæ conſcientię & voluntatis homines illud donum Dei clanculùm poſſidere; hi meo admoniti exemplo, & meis periculis cautiores & prouidétiores facti, Harpocratis ſibi commendatum habeant ſilentium: quotieſcunque enim me magnatibus detegere volui, ſemper aut in damnum, aut periculum mihi ceſſit. Hoc ſcripto me adeptis filijs Hermetis patefacio, & ignorantes ac errantes inſtruo, ac in viam veram reduco. Credant ſcientiæ hæredes ſe nun-

quam habituros meliorem viam cui insistant quam quæ ipsis hîc demonstrata est; omnia enim apertè dixi: Extractionem saltem nostri salis Armoniaci vel Mercurij Philosophici ex aquâ nostrâ pontica, eiusq; tantum vsum non ita apertè reuelaui, quia à magistro naturæ non habui vlteriorem loquendi licentiam; & hoc solus Deus reuelare debet, qui nouit hominum corda & animos: quem si diligenter oraueris, per reïteratam huius libri lectionem poterit tibi intellectum tuum aperire. Vas,vt suprà dictum, vnicum est à principio vsque ad finem, vel ad summum duo sufficiunt vasa: ignis etiam continuus in vtroque opere; quo nomine legant errantes Tractatum x. & xi. Si in tertiâ materiâ operatus fueris nil efficies: hanc tractant hi qui extra hoc vnicum sal nostrum quod Mercurius est,laborant in herbis, animalibus, lapidibus, & mineris, excepto sole & luna nostra quæ obducta est sphæra Saturni. Et qui optatum desiderat finem, sciat conuersionem elementorum, & leuia facere ponderosa, & Spiritus facere non Spiritus; tunc non laborabit in re extranea: ignis est regimen, quicquid fit igne fit; vt sufficienter in præceden-

cedentibus, & hîc conclusionis loco, satis dictum est. Vale lector beneuole, & hisce per experientiam meam verificatis laboribus diu, ad nominis Diuini gloriam, animæ tuæ salutem, proximique commodum, perfruere.

AD FILIOS VERITATIS

PRÆFATIO IN ÆNIGMA Philosophicum.

IAM vobis, filij scientiæ, è scaturigine vniuersalis fontis detexi omnia, vt nil sit amplius residuum. Nam in præcedentibus meis Tractatibus naturam per exempla sufficienter explicui: Theoricam & praxin quantum fas fuit manifestaui. Sed ne quis de Laconismo conqueri possit, quòd aliquid omiserim, totam artem ænigmatice adhuc vobis describam; vt videatis quousque Dei ductu peruenerim. Infiniti sunt libri de hac arte tractantes; vix in vllo reperietis veritatem eatenus vobis patefactam: quod hanc ob causam præstare volui, quia cum multis Philosophorum scripta se bene intelligere putantibus sermo-

nem contuli; sed deprehendi illos eadem scripta longè subtiliùs explicare quàm natura, quæ simplex est, requirebat: imò omnia mea dicta veridica, ipsis semper alta sapientibus, videbantur nimium vilia & incredibilia. Aliquoties accidit vt quibusdam de verbo ad verbum artem insinuarem sed nequaquam assequi potuerunt, non credentes aquam in mari nostro esse, & tamen Philosophi videri volebant. Cum ergo verba mea oretenus dicta non potuerint intelligere, non timeo (vt alii Philosophi timuerunt) vt quis tam facilè concipere possit; Donum est, Dei dico. Verum quidem est, si in studio Chemico requireretur subtilis ingenij perspicacitas, & res eiusmodi esset vt ab oculis vulgi posset conspici; satis apta vidi illorum ingenia ad indaganda talia: sed vobis dico vt sitis simplices, & non nimium prudentes, donec arcanum inueneritis, quo habito necessariò aderit prudentia; tunc vobis non deerit libros infinitos scribendi facilitas: quod longè facilius erit illi qui in centro est, & rem videt, quàm huic qui in circumferentia ambulat, & nil præter auditum habet. Omnium rerum materiam secundam lucidissimè descriptam habetis:
sed

ſed hâc vobis commendo cautelam, quòd ſi ad arcanũ hoc peruenire volueritis, ſcitote quod in primis Deus orandus, poſtea proximus amandus ſit: denique nolite vobis res adeò ſubtiles imaginari, de quibus natura nil ſcit; ſed manete, manete inquam in via naturæ ſimplici; quia in ſimplicitate rem citiùs palpare, quàm eandem in ſubtilitate videre poteritis: nolite in lectione meorum ſcriptorum ſemper inhærere ſyllabis, ſed legendo vtique conſiderate naturam, & eiuſdem poſſibilitatem. Antequam verò ad opus vos accingatis, imaginemini diligenter quid quæratur, & quis ſit intentionis veſtræ ſcopus ac finis: nam multò melius eſt cerebro & imaginatione priùs diſcere quàm manu & ſumptibus. Et hoc vobis dico, quòd opus eſt rem quærere aliquam, quæ occulta eſt, ex qua fit (miro modo) talis humiditas quæ aurum ſine violentia ſeu ſtrepitu ſolvit, imò ita ſuauiter & naturaliter ſicuti glacies aquæ calidæ beneficio liqueſcit: ſi hoc inueniſtis, habetis rem ex qua aurum à natura productum eſt: & quamuis omnia metalla, & res omnes ex illa ortum habeant, nil tamen ita amicatur ei ſicut aurum; nam aliis rebus adhæret im-

puritas

puritas, auro autem nulla, propterea instar matris est ipsi. Et sic finaliter concludo; si hisce meis scriptis & admonitionibus cauti esse non vultis, habetote me, bene de vobis mereri cupientem, excusatum: feci fideliter quantum licuit, sicuti bonæ conscientiæ virum decet. Si quæritis quis sim, Cosmopolita sum: si me nostis, & boni ac honesti viri esse desideratis, tacebitis: si me non nostis nolite de me inquirere, nulli mortalium enim quandiu vixero plus à me reuelabitur quàm hoc publico scripto factum est. Credite mihi si non essem eiusmodi status ac conditionis homo sicut sum, nil mihi solitaria vita foret jucundius, vel cum Diogene sub dolio delitescere: video enim omnia quæ sunt vanitatem esse, fraudem & auaritiam inualuisse vbi omnia venalia sunt, & iniquitatem virtutem superasse: futuræ vitæ meliora præ oculis video, hisce gaudeo. Iam non miror, vt antea feci, cur Philosophi habita tali medicina non curarunt abbreuiare dies suos; quia omni Philosopho ita est præ oculis vita sequens sicuti in speculo apparet tibi tua propria facies. Quod si tibi Deus dabit optatum finem, postea credes mihi, nec te reuelabis mundo.

PA-

PARABOLA
SEV
ÆNIGMA PHILOSOPHICVM,
Coronidis & ſuperadditamenti loco adjunctum.

EVENIT aliquando cùm per tot annos vitæ meæ nauigaré à Polo Arctico ad Polũ Antarcticum, vt ſingulari Dei nutu ejicerer ad littus magni cujuſdam maris: & licet maris illius mũdi aditus & proprietates optimè cognitas & perſpectas haberẽ, nihilominus inſcius fui an etiam in illis oris generaretur piſciculus ille Echeneis, quem tot magnæ & paruæ conditionis homines hactenus tam ſollicitè quæſierunt. Dum autem in littore Meloſynas hinc indè natantes cum nymphis conſpicio, feſſus etiam à præcedentibus laboribus, & cogitationibus varijs grauatus, ab aquarum murmure ſomno corripior: & dum ſuauiter obdormiſco, occurrit mihi in ſomnis viſio mirabilis. Video è mari noſtro venerandæ canitiei Senem Neptunum cum tridẽte egredientem,

dientem, qui me post amicam salutationem in Insulam deducit amœnissimam. Hæc Insula pulcherrima versus Austrum sita erat, ac rebus omnibus ad hominis necessitatẽ, & ad eiusdem delitias spectantibus refertissima: Virgilij Campus Elysius vix cum illa potuisset comparari. Totum insulæ littus vndique virentibus myrtis, cupressis ac Roremarino cinctum erat. Prata virentia variegatis floribus tecta, jucundissimo aspectu, suauissimè redolebant. Colles Vineis, Oleis, & Cedris miro modo decorati erant. Nemora Arantiorum & Limoniorum arboribus referta. Viæ publicæ laurorum ac Granatorum arboribus, singulari artificio intertextis, vtrinque consitæ gratissimam peregrinantibus præbebant vmbram. Vt paucis dicam, quicquid in toto mundo est ibi videbatur. Inter ambulandum monstrabantur mihi à dicto Neptuno sub aliqua rupe latentes duæ illius insulæ mineræ, Auri & Chalybis. Non longè illinc deducor ad pratum, in quo peculiaris Hortus variis & spectatu dignissimis arboribus plantatus erat. Inter complures Arbores autem ostendit mihi septem Arbores nominibus insignitas;

gnitas;

gnitas; ac inter has duas præcipuas aliis eminentiores obseruaui, quarum vna ferebat fructum instar Solis lucidissimi & fulgentissimi, & folia ejus erant instar Auri: Altera verò producebat albissimos Lilijs candidiores fructus, & folia ejus erant sicut Argentum finum: Vocabantur autem hæ Arbores à Neptuno, vna Solaris Arbor, & altera Lunaris. Et quamuis in hac insula omnia ad nutum essent, vnicum tamen ipsi deerat: Aqua non habebatur nisi magna cum difficultate. Erant quidem multi qui partim tentabant illuc Aquam Fontis per canales deducere, partim etiam ex varijs rebus eliciebant: sed frustraneus erat attentatus labor; quia illic locorum nullo poterat haberi medio; & si habebatur, inutilis tamen fuit & venenosa, nisi è radijs Solis vel Lunæ, quod pauci præstare potuerunt; & qui in hoc perficiendo fortunam habuit propitiam nunquam vltra decem partes potuit attrahere; erat enim ejusmodi Aqua mirabilis: & crede mihi quod oculis meis viderim, & palparim Aquæ illius niueum candorem; & dum illam aquam contemplarer valdè miratus sum. Interim fatigatus illa consideratione euanuit coram oculis

lis meis Neptunus, & apparet mihi vir magnus, cujus fronti nomen Saturni erat inscriptum. Hic accepto vase hauriebat Aquę partes decem; & statim de fructu Arboris Solaris accepit & imposuit; & vidi fructum Arboris consumi & resolui instar glaciei in Aqua calida. Quæsiui ex illo; Domine, video rem mirabilem, Aquam esse ferè ex nihilo; video fructus Arboris in illa adeò suaui calore consumi, ad quid ista? At ille mihi gratiosè respondit. Fili mi, verum est quòd res hæc est mirabilis; sed ne mireris, ita enim oportet esse. Nam hæc Aqua est Aqua vitæ, habens potentiam fructus arboris hujus ita meliorare vt postea, non plantatione aut insitione, sed solo suo odore faciat sibi cæteras sex arbores vniformes. Insuper hæc Aqua est huic fructui instar fœminæ; in re nulla possunt arboris huius fructus putrefieri nisi in hac Aqua: Et licet fructus per se sit mirabilis, & res pretiosa; attamen si in hac Aqua putrescit, gignit ex hac putrefactione Salamandram in igne perseuerantem, cujus sanguis omni Thesauro pretiosior est, habens facultatem sex arbores, quas hîc vides, fertiles reddere, illarúmque fructus melle dul-

ciores proferre. At ego petij, Domine, quomodo fit istud? Dixi tibi Arboris Solaris fructus esse viuos, dulces; at vbi nunc vnus saltem ex illo faturatur, quando in hac aqua coquitur possunt postea mille ex eo saturari. Quæsiui porrò, Domine, coquiturne igne forti, & quamdiu? At ille, Aqua ista habet intrinsecum ignem, & si iuuatur calore continuo, comburit tres partes corporis sui cum hoc corpore fructus, & non remanebit nisi pars minutissima, quæ vix imaginari potest, sed in summa virtute; coquitur sagaci ingenio Magistri septem mensibus primò, postea decem: Sed interea apparent res variæ, & semper in die quinquagesimo plus vel minus. Adhuc interrogaui: Domine, nonne potest etiam in alijs aquis coqui hic fructus, vel additurne illi aliquid? Respondit: Non est nisi hæc vna Aqua quæ vtilis est in hac regione vel insula: nulla etiam alia Aqua potest penetrare poros huius pomi nisi hæc: & scito Arborem Solarem etiam ex hac Aqua ortam, quæ ex radiis Solis vel Lunæ vi magnetis extracta est: Propterea inter se magnam habent concordiam: sed si aliquid peregrini ipsi adderetur non posset id præ-
stare

ſtare quod facit per ſe. Relinquenda igitur per ſe,nihilq́; ei addatur, niſi hoc pomum. Poſt decoctionem enim eſt fructus immortalis vitam habens & ſanguinem, qui ſanguis omnes arbores ſteriles facit portare fructus eiuſdem Naturæ cum pomo. Rogaui vlteriùs: Domine, Hauritúrne Aqua hæc alio modo, vel habetúrne vbique? Et ille, In omni loco eſt, & nemo ſine ea viuere poteſt; hauritur miris modis, ſed iſta eſt optima quæ extrahitur vi Chalybis noſtri qui inuenitur in ventre ARIETIS. Dixi; Ad quid vtilis? Reſpondit, Ante debitam coctionem eſt ſummum venenum; ſed poſt coctionem conuenientem ſumma eſt medicina, & dat viginti nouem grana ſanguinis; quodlibet autem granum octingentos ſexaginta quatuor ſuppeditabit tibi fructus Arboris Solaris. Quæſiui; Nonne vlteriùs meliorari poteſt? Teſte ſcriptura Philoſophica, ait, primùm ad decem, poſtea ad centum, deinde ad mille, & decem millia &c. poteſt exaltari. Inſtabam; Domine mi, nouerúntne multi iſtam Aquam, & habétne nomē proprium? Ille clamabat palàm, dicens: Pauci nouerunt, ſed omnes viderunt, & vident, & amant:

amant: habet nomina, ſed multa & varia; at nomen proprium eius eſt Aqua maris noſtri, Aqua vitæ non madefaciens manus. Petij adhuc: Vtuntúrne ea alij ad res alias? Vtitur ea, ait, omnis creatura, ſed inuiſibiliter. Naſcitúrne in ea aliquid? interrogaui: At ille: Ex ea fiunt res omnes in mundo, & in ea viuunt: ſed in ea propriè nihil eſt, ſed eſt res quæ ſe miſcet omni rei, Quæſiui. Eſtne ſine hoc Arboris fructu vtilis? Ad hoc dixit: In hoc opere nequaquam; ſiquidem non niſi in ſolo hoc Arboris Solaris fructu melioratur. Incepi rogare, Domino quæſo nomina mihi illam tam manifeſto nomine vt nullum poſſim amplius habere dubium. At ille ſublata voce clamauit, vt me è ſomno excitaret; ideò non ampliùs poteram quærere, nec ille vlteriùs mihi reſpondere voluit, nec ego tibi plura dicere poſſum. Contentus eſto hiſce, & crede quòd non eſt poſſibile lucidius loqui: Nam ſi hæc non percipis, nunquam aliorum Philoſophorum libros aſſequeris. Poſt Saturni inſperatũ ac ſubitaneum diſceſſum nouus me ſopor inuaſit, & denuò mihi forma viſibili apparet Neptunus: Præſentem in Hortis Heſperidum congratulatur felici-

E tatem

tatem, monstrando mihi speculum, in quo totam Naturam detectam vidi: Post varios vltrò citroq; commutatos sermones gratias ipsi pro exhibitis beneficiis ago; quòd, suo videlicet ductu, non solum hunc amœnissimum Hortum ingressus fuerim, verùm etiam in optatissimum Saturni colloquium venerim. Sed quia propter improuisum Saturni discessum difficultates aliquæ quærendæ & inuestigandæ adhuc restarent, rogaui enixè vt hac ex optata occasione mihi scrupulum eximeret. His autem verbis illum compello, Domine, legi libros Philosophorum affirmantium generationem omnem fieri per marem & fœminam, & tamen solum fructum arboris Solaris vidi in somnijs Saturnum Mercurio nostro imponere; credo etiam tibi vt Domino Maris huius quòd ista benè scias; responde quæstioni meæ, quæso? At ille, Verum est, fili; omnis generatio fit in mare & fœmina; sed, propter distinctionem trium Naturæ regnorum, alio modo nascitur Animal quadrupes, alio modo vermis: Licet enim vermes habeant oculos, visum, auditum, & reliquos sensus, tamen per putrefactionem producuntur, & eorum locus vel terra in

qua

qua putrefiunt fœmina est. Ita in opere Philosophico mater est hujus rei repetita toties illa Aqua tua, & quicquid ex ea nascitur, more vermium per putrefactionem nascitur: Ideò Philosophi Phœnicem & Salamandram crearunt. Si enim è duorum corporum conceptione fieret esset res morti obnoxia: at quia se tantum reuiuificat, destructo corpore priori, emicat aliud incorruptibile. Siquidem mors rerum nil aliud est quàm separatio vnius ab altero. Et in hac Phœnice ita fit, quòd se vita à corpore corruptibili per se separat. Insuper quæsiui: Domine mi, súntne diuersæ res rerum vel compositio in hoc opere? At ille: Vnica res est, cui non miscetur aliquid aliud prætérquam Aqua Philosophica tibi in somno aliquoties manifestata, quæ in decuplo esse debet ad vnam corporis partem. Et firmiter ac indubitatè credas, fili, quæ per somnia in hac insula, pro more regionis, tibi à me & à Saturno fuerunt patefacta nullo modo esse somnia, sed purissimam veritatem, quam experientia vnica rerum Magistra tibi DEI assistentia detegere poterit. Vlterius quærentem sine responso post valedictionem discedens, me à somno ex-

citatum in desideratam Europæ regionem sistit. Et ita tibi etiam, amice Lector, satis hactenus à me dictum sufficiat. Vale.

Soli Triuno Laus & Gloria.

DIALOGVS
MERCVRII,
ALCHEMISTÆ
ET NATVRÆ.

IN illo tempore conuenerunt Chemistæ, & consilium fecerunt, quomodo LAPIDEM PHILOSOPHORVM facere ac præparare deberent, & sic per vota quilibet suam opinionem vt diceret constituerunt. Et concursus ille fuit sub dio in prato quodam, die serena quadam. Et multi concordarunt Mercurium esse illius primam materiam, alij Sulphur, alij alia. Sed de Mercurio maxima illorum fuit opinio, præsertim ex dictis Philosophorum, quoniam illi

illi pro vera materia prima habent,& etiam pro prima materia Metallorum: clamant enim Philoſophi: NOSTER MERCVRIVS &c. Et cum ita inter ſe certarent laboribus varijs, (quilibet enim illorum expectabat cum deſiderio & lætitia concluſionem) ſurrexit interim tempeſtas maxima cum procellis, nimbis, & vento inaudito, qui illam congregationem diſperſit in varias prouincias, quemlibet ſeorſim ſine concluſione. Quilibet tamen illorum impreſſit ſibi qualis debebat eſſe illius diſputationis finis. Cœpit igitur quilibet labores ſuos ſicut prius, vnus in hac, alter in alia re, quærentes LAPIDEM PHILOSOPHORVM, & hoc fit hucuſque ſine ceſſatione. Vnus verò illorum memor diſputationis, quod neceſſario in Mercurio quærendus ſit Lapis Philoſophorum, dixit ad ſe: Etiamſi non eſt facta concluſio: tamen in Mercurio laborabo, faciámque ego concluſionem facto lapide benedicto; erat enim homo qui ſemper ſecum ſolebat loqui, ſicut ſolent Alchemiſtæ. Cœpit igitur legere Libros Philoſophorum, & incidit in Librúm Alani qui de Mercurio tractat, & ſic factus eſt ille Alchemiſta Philoſophus, ſed ſine con-

clusione. Et accepto Mercurio cœpit laborare; posuit illum in vitrum, & dedit ignem, Mercurius sicut solet, euaporauit. Alchemista miser nesciens naturam, vxorem suam verberauit dicens: nemo huc venire potuit præter te, Tu mihi accepisti Mercurium ex vitro. Vxor flendo se excusat: dicitque tacitè Marito: Facias tu merdam ex his. Accepit Alchemista Mercurium denuo, & iterum imposuit vasi, & ne vxor acciperet custodiebat illud. Sed Mercurius suo modo iterum euaporauit. Alchemista recordatus, quod materiam primam lapidis Philosophorum volatilem esse oporteat, gauisus est valdè, sibi omnino persuadens non se jam posse falli, habita hac materia: cœpit jam audacter Mercurium tractare, didicit postea illum sublimare, calcinare miris modis, jam salibus, jam sulphure, jam metallis, jam mineris, jam sanguine, jam crinibus, jam aquis fortibus, jam herbis, vrina, aceto, sed nihil potuit inuenire ad propositum suum: nihil in orbe intactum reliquit, cum quo non tractasset bonum Mercurium. Et cum omninò nihil proficere posset, incidit in hoc dictum, *quod in sterquilinio inuenitur*. Cœpit Mercurium

curium cum stercoribus varijs tractare, simul & seorsim: & cum ita fatigatus fuisset, & plenus cogitationum, obdormiuit. Et in somnis apparuit illi visio: venit ad illum Vir senex qui salutauit illum & dixit: Amice quid contristaris? Respondit, Libenter vellem facere Lapidem Philosophorum. Tunc ille, Amice ex quibus vis facere Lapidem Philosophorum? *Alchemista.* Ex Mercurio Domine. *Senex.* Ex quali autem Mercurio? *Alch.* Non est nisi vnus Mercurius. *Sen.* Verum est vnum esse Mercurium, sed variatum varijs locis; vna pars purior altera. *Alchem.* O Domine, Ego illum scio purgare optimè aceto & sale, nitro & vitriolo, *Senex.* Dico tibi, hæc purgatio non est vera, nec Mercurius sic verus est: alium enim Mercurium habent Viri sapientes, aliamq; eius purgationem, & sic euanuit. Excitatus è somno Alchemista, cogitabat qualis esset illa visio, cogitabat qualis esse deberet ille Mercurius Philosophorum: nihil potuit excogitare aliud quàm hunc suum Mercurium vulgi. Sed tamen desiderabat vt cum illo sene longius loqui potuisset: laborauit tamen assiduè, jam & in stercoribus animantium, & puerorum, postea &

in ſuo proprio ſtercore laborare cæpit. Et quolibet die in locum vbi viſionem vidit ibat, vt ſenem illum iterum alloqui poſſet: interdum ſimulabat ſomnum, clauſis oculis jacebat expectando ſenem. Sed cum venire nollet putabat illum timere, neque credere quod dormiret, jurabat ergo dicens: Mi Domine Senex, noli timere, certè ego dormio; reſpice oculos ſi non credis: Et miſer ille Alchemiſta, poſt tot labores & conſumptionem bonorum ſuorum, jam & in delirium cadebat, ſemper de illo ſene cogitando. Et ex illa fortiſſima imaginatione apparuit illi phantaſma per ſomnum, in forma illius ſenis, & dixit illi: Noli deſperare amice; Mercurius tuus bonus eſt, & Materia tua, ſed ſi tibi non vult obedire, conjures illum, ne ſit volatilis; Tamen & ſerpentes ſolent conjurari, quare & non Mercurius? & ſic diſcedere voluit ſenex. At Alchemiſta ab illo petijt dicens: Domine expecta, & præ clamore excitatus eſt miſer, tamen non ſine magna conſolatione. Accepit poſtea vas plenum Mercurio, & cœpit illum miris modis conjurare, ſicut illum docuit ſomnium. Et recordatus eſt verborum ſenis, quod dixerit: *Serpentes conjurantur,*

rantur,

rantur, & Mercurius pingitur cum serpentibus, cogitauit, certè sic debet conjurári sicut serpens. Et accepto vase cum Mercurio cæpit dicere: VX VX, OSTAS &c. Et vbi debuit esse nomen serpentis, Mercurij posuit dicens. Et tu Mercurii nequissima bestia, &c. Ad quæ verba Mercurius cæpit ridere, & loqui ad Alchemistam dicens. Quid vis quod me turbas mi Domine Alchemista? *Alchem.* Oho, jam me vocas Dominum quando tibi viuum tango, jam tibi inueni fręnum, expecta parum, mox meam cantilenam canes, & cœpit ad illum strenuè loqui, quasi cum ira, Tu ne es ille Mercurius Philosophorum? *Merc.* (quasi timeret respondit:) Ego sum, mi Domine, Mercurius. *Alchem.* Quare ergo mihi obedire noluisti? nec te fixare potui? *Mercur.* O magnifice Domine, rogo parce mihi misero? nesciui enim quod sis tantus Philosophus. *Alchem.* Nónne hoc sentiebas ex meis laboribus, cùm ita Philosophicè tecum procedebam? *Merc.* Ita est mi Domine magnifice, attamen occultare me volui, sed video miser quod me occultare non possum coram Domino meo magnifico. *Alchem.* Iam ergo nosti Philosophum?

Merc.

Merc. Maximè mi Domine, video dominationem vestram magnificam Philosophum esse excellentissimum. *Alchem.* (Lætus in corde suo dicit,) Certè ego jam inueni quod quæsiui. Iterum ad Mercurium dicit voce terribili: Nunc Eia, ergo esto obediens, aliàs non bene tecum erit. *Merc.* Libenter mi Domine, si tantum possim: nam jam debilis valde sum. *Alchem.* Quid jam te excusas? *Merc.* Non, mi Domine, sed languesco. *Alchem.* Quid tibi nocet? *Merc.* Alchemista mihi nocet. *Alch.* Quid tu adhuc me rides? *Merc.* O Domine non, de Alchemista loquor, tu autem Philosophus es. *Alchem.* O bene, bene, ita est. Sed quid fecit Alchemista? *Merc.* O mi Domine multa mala fecit mihi, nam commiscuit me miserum rebus mihi contrariis, vnde non possum peruenire ad vires meas, & sum ferè mortuus: cruciatus enim sum vsque ad mortem ferè. *Alchem.* O dignus es istis, quia es inobediens. *Merc.* Nunquam inobediens fui alicui Philosopho, sed ex natura mihi est ridere stultos. *Alchem.* Et de me quid sentis? *Merc.* O Domine tu es Vir magnus, Philosophus maximus, tua magnitudine excellis Hermetem. *Alch.* Certè

ita

ita est, ego sum vir doctus, sed me nolo laudare ipse, sed & vxor mea dixit mihi quod ego sim valde doctus Philosophus, illa hoc cognouit in me. *Merc.* Credo facile: nam tales oportet esse Philosophos qui præ nimia prudentia & labore insaniant. *Alchem.* Age dicas mihi ergo quid faciam tecum? quomodo ex te faciam Lapidem Philosophorum? *Merc.* O mi Domine Philosophe ego nescio. Tu es Philosophus, ego Seruus Philosophorum, quod illi ex me facere volunt faciunt, ego illis in quantum possum obedio. *Alchem.* Tu mihi dicere debes quomodo tecum procedere debeo, & si ex te facere possum Lapidem Philosophicum. *Merc.* Si scis facies; si verò nescis nihil facies: à me nihil addisces si prius nescis, mi Domine Philosophe. *Alchem.* Tu mecum ita loqueris, sicut cum aliquo simplici homine, fortasse ignoras quod ego apud magnos Principes laboraui, & apud illos Philosophus fui. *Merc.* Facilè credo mi Domine, nam ista optimè scio, adhuc sordeo ex huius laboris mixtura. *Alchem.* Dic ergo mihi. Tu es Mercurius Philosophorum? *Merc.* Ego sum Mercurius, si autem sum Philosophorum te scire oportet. *Alchem.* Dic

Dic mihi solummodo si tu es vetus Mercurius, vel si est alius. *Merc.* Ego sum Mercurius, sed est & alius. Et sic euanuit. Alchemista clamat & loquitur, sed nemo respondet illi. Et cogitans inter se dicit: Verè ego sum vir optimus, mecum locutus est Mercurius, certè me amat: & incœpit Mercurium sublimare, distillare, calcinare, turbizare, præcipitare, soluere miris modis & aquis varijs, sed vt prius frustra conatus est, inaniter consumpsit sumptus & tempus. Quapropter tandem incipit maledicere Mercurio, & Naturam blasphemare quod creauerit illum. Natura verò cùm audiuit ista, vocauit Mercurium ad se, & dixit illi: Quid tu fecisti huic? quid mihi maledicit propter te, & blasphemat me? cur non præstas quod debes? Sed Mercurius modestè se excusat. At Natura jubet vt sit obediens filijs doctrinæ quærentibus se: Mercurius promisit se id præstiturum, aitq;: Mater Natura, sed stultis quis satisfaciet? Natura subridens discessit: Mercurius verò iratus Alchemistæ, etiam ad suum locum vadit. Post aliquot dies incidit in mentem Alchemistæ quod in laboribus suis aliquid omiserit: iterum ad Mercurium recurrit, & illum

lum cum ſtercore porcino commiſcere cõſtituit. Sed Mercurius iratus quod illum ſiniſtrè coram Natura Matre accuſauerat, ad Alchemiſtam ait: Quid tu ſtulte ex me habere vis? cur me accuſaſti? *Alchem.* Tune es ille quem ego deſideraui videre? *Merc.* Ego ſum, ſed nemo me cœcus videre poteſt. *Alchem.* Ego non ſum cœcus. *Merc.* Maximè cœcus es, nam teipſum non vides, quomodo ergo me videre debes? *Alchem.* O jam ſuperbus es, ego tecum modeſtè loquor, & tu ita me contemnis: neſcis fortaſſe quod ego apud multos Principes laborauerim, & apud illos Philoſophus fuerim. *Merc.* Ad Principum aulas ſtulti concurrunt, illic enim honorantur, & præ cæteris bene habent; fuiſti tu etiam apud aulam. *Alchem.* O tu es diabolus, & non bonus Mercurius, ſi tu ita vis loqui cum Philoſophis: nam & prius ita me ſeduxiſti. *Merc.* Noſtíne tu Philoſophos? *Alchem.* Ego ipſe ſum Philoſophus. *Merc.* Ecce nobis Philoſophus (ſubridens dicit: & cœpit cum illo vlterius loqui, dicens) mi Philoſophe, dic ergo mihi quid quæris, & quid vis habere? facere quid cupis? *Alchem.* Lapidem Philoſophorum. *Merc.* Ex qua igitur materia

teria vis illum facere? *Alchem.* Ex Mercurio nostro. *Merc.* O mi Philosophe, tunc ego discedam, quia non sum vester. *Alch.* O tu es non nisi Diabolus, & vis me seducere. *Merc.* Certè mi Philosophe, tu mihi es Diabolus non ego tibi: nam tu pessimè me tractasti more diabolico. *Alchem.* O quid audio. Certè hic est Diabolus: nam ego omnia secundum Philosophorum scripta facio, & scio optimè laborare. *Merc.* Optimè scis: nam & magis facis quàm scis & legis: Philosophi enim dixerunt naturam naturis miscendam, & extra naturam nihil jubent; tu verò jam me cum omnibus ferè rebus sordidissimis, & stercoribus misces. *Alchem.* Ego nihil facio extra naturam: sed semino semen in terram suam, sicut Philosophi dixerunt. *Merc.* Seminas me in stercus, & tempore messis ego evanesco, tu vero stercus metere soles. *Alch.* Tamen sic Philosophi scripserunt, quod in sterquilinio materia illorum quæri debeat. *Merc.* Verum est quod illi scripserunt, & tu ad syllabam intelligis, & non eorum sensum & mentem. *Alchem.* Nunc video quòd tu es Mercurius fortassis; sed non vis obedire mihi. Et cœpit illum iterum conjurare, dicens:

vx vx. Sed Mercurius ridens respondit: Nihil proficies, mi Amice. *Alchem.* Non frustra de te dicunt quod mirabilis es,& inconstans ac volatilis. *Merc.* Tu me dicis esse inconstantem, hoc tibi sic soluo. Constans ego sum constanti artifici; fixus fixo animo: sed tu, & tui similes inconstantes sunt, vagantes ex vna re in aliam, ex vna materia in alteram. *Alchem.* Dic ergo mihi, si tu es ille Mercurius de quo Philosophi scripserunt, quem cum sulphure & sale omnium rerum principium dixerunt, an verò alius quærendus? *Merc.* Certè fructus ab arbore non procul cadit, sed ego meam gloriam non quæro: sum idem qui fui,sed anni mei diuersi sunt. Ab initio juuenis fui tamdiu quamdiu fui solus, sed jam senior sum, sed idem qui fui ante. *Alchem.* Iam mihi places, quod jam senior sis: ego enim semper talem quæsiui qui sit maturior & fixior, vt eò facilius cum illo conuenire possim. *Merc.* Frustrà me visitas senem,qui me non nosti in juuentute. *Alchem.* Nonne ego te noui,qui te semper miris modis tractaui, vt tu ipse dixisti? & adhuc non desinam donec perficiam Lapidem Philosophorum. *Merc.* O me miserum! quid

sim

ſim facturus? qui fortaſſe iterum cum ſtercoribus miſcebor; jam crucior denuo. O me miſerum! rogo te ô Domine Philoſophe, noli me tantum porcino ſtercori miſcere: nam aliâs jam peribo, fœtore enim hoc cogor meam mutare formam. Et quid vis vt amplius faciam? nonne ſatis crucior à te? nonne obedio tibi? nonne miſceo me rebus quibus tu vis? nonne ſum ſublimis? nonne præcipitatus? nonne Turbit? nonne Amalgama? nonne maſça? quid jam magis à me cupis? meum corpus jam ita flagellatum eſt, jam ſputatum vt lapis mei poſſit miſereri: ex me habes lac, ex me carnem, ex me ſanguinem, ex me butyrum, ex me oleum, ex me aquam, & quod vnquam metallorum aut mineralium id præſtare poſſit quod ego ſolus? & non eſt miſericordia mecum. O me miſerum! *Alchem.* O ho non nocet tibi, tu es nequam, licet te quouis modo inuertas, tu non mutas te, niſi formam tibi fingis, iterum ſemper redis in primam ſpeciem tuam. *Merc.* Ego facio ſicut tu vis, ſi vis vt ſim corpus, corpus ſum: ſi vis vt ſim puluis, puluis ſum. Neſcio quomodo me magis humiliare debeam quàm cùm puluis & vmbra fio. *Alchem.* Dic ergo mihi,

mihi, quis tu es in centro tuo? & non te plus cruciabo. *Merc.* Iam cogor tecum ex fundamento loqui. Si vis potes me intelligere: formam meam vides, de hoc tibi non eſt opus. Sed quod de centro meo interrogas, centrum meum eſt cor omnium fixiſſimum, immortale, & penetrans: in illo eſt requies Domini mei, ego verò ipſe ſum via & curſor, peregrinus & domeſticus, fideliſſimus ſum omnibus meis ſocijs, non relinquo comitantes me; cum illis maneo, cum illis pereo. Sum corpus immortale: morior quidem cùm occidor, ſed ad judicium coram ſagace judice reſurgo. *Alchem.* Ergo tu es Lapis Philoſophorum? *Merc.* Mater mea talis eſt, ex illa naſcitur artificialiter vnum aliquid, frater verò meus qui in arce habitat, in velle ſuo habet quod Philoſophus vult. *Alchem.* Es ne tu ſenex? *Merc.* Mater mea genuit me, ſed ego ſenior ſum matre. *Alchem.* Quis Diabolus te poteſt intelligere, cùm mihi ad propoſitum non reſpondeas? ſemper parabolas dicis. Dic mihi ſi tu es fontina de qua Bernardus Comes Treuiſanus ſcripſit? *Merc.* Fontina non ſum, ſed aqua ſum, fontina me circundedit. *Alchem.* Solviturne aurum in te cùm

aqua ſis? *Mercur.* Quicquid mecum eſt amo, ſicut amicum; & quicquid mecum naſcitur, huic nutrimentum do; & quicquid nudum eſt, alis meis tego. *Alchem.* Video ego, quod tecum non eſt loqui, ego alia quæro, tu alia dicis: ſi non vis bene reſpondere, certè jam tecum eo ad labores. *Mercur.* O Domine rogo te, eſto mihi miſericors; jam libenter dicam quod ſcio. *Alchem.* Dic ergo mihi, ſi tu times ignem? *Mercur.* Ego ipſe ignis ſum. *Alchem.* Et quare igitur ab igne fugis? *Mercur.* Spiritus meus cum ſpiritu ignis amant ſe, & quo poteſt comitatur vnus alterum. *Alchem.* Et quorſum ſoles ire quando cum igne aſcendis? *Mercur.* Scito, omnis peregrinus ſemper in patriam ſuam tendit, & quando illuc vnde egreſſus eſt venit, requieſcit, & ſemper redit ſapientior quàm exit. *Alchemiſt.* Reuerteriſne iterum aliquando? *Mercur.* Reuertor, ſed in alia forma. *Alchem.* Non intelligo quid hoc eſt, neque de igne quidquam. *Mercur.* Si quis ignem cordis mei nouit, vidit ignem (calorem debitum) cibum meum eſſe: & quo diutius ignem ſpiritus cordis mei comedit pinguior erit, cuius mors poſtea vita omnium

rerum

rerum est quæcunque in hoc regno sunt vbi ego sum. *Alchem.* Esne tu magnus? *Mercur.* Habes me in exemplum, ex mille guttulis vnus ero, ex vno multa millia guttarum do: & sicut corpus meum est in oculis tuis, si mecum ludere scis, potes me diuidere in tantum in quantum vis, iterum vnus ero: quid igitur spiritus (cor meum) intrinsecè, qui semper ex minutissima parte multa millia profert? *Alchem.* Et quomodo igitur tecum facere oportet, vt ita sis? *Merc.* Ignis sum intus, ignis est mihi cibus, vita verò ignis aër est, sine aëre ignis extinguitur; ignis prævalet aëri, propterea non quiesco, nec me crudus potest constringere aër: adde aërem aëri vt sint ambo vnum & teneant pondus, cum igne calido conjunge, temporibus da ad custodiendum. *Alchem.* Quid postea erit? *Mercur.* Subtrahetur superfluum, residuum combures igne, in aquam pones, coques, postea coctum ægrotis in medicinam dabis. *Alchem.* Nihil mihi dicis ad meas quæstiones. Video ego, quod tu me tantum parabolis vis eludere. Vxor, affer stercus porcinum, ego istum Mercurium nouis modis tractabo, donec mihi dicat quomodo Lapis Philosophicus sit fa-

ciendus ex illo. Mercurius auditis hisce, incipit lamentari super Alchemista, vaditque ad matrem Naturam: accusat ingratum laborantem. Natura filio Mercurio credit, qui verax est, ira commota ad Alchemistam venit, & illum vocat; heus tu vbi es? *Alchem.* Quis est qui me vocat? *Natura*, Quid tu stulte cum filio meo agis? cur illi facis tantam injuriam? cur illum crucias? qui tibi omne bonum facere vult, si tantum intelligere velles. *Alchem.* Quis Diabolus me increpat, tantum Virum & Philosophum? *Natura.* O stulte, plenum superbia stercus Philosophorum, noui ego Philosophos, & omnes Sapientes; quos amo, nam & illi me amant, & omnia mihi faciunt ad placitum: & quo ego non possum, illi me juuant. Vos autem Alchemistæ, ex quorum ordine tu quoque vnus es, absque meo scitu, & consensu; imò omnia contraria mihi facitis: propterea vobis etiam contrarium euenit. Putatis quod bene filios meos tractetis, sed nihil perficitis: & si rectè considerare velitis, non vos illos tractatis, sed illi vos tractant: nam vos nihil ex illis facere potestis neque scitis, illi vero ex vobis, quando volunt, faciunt

ciunt ſtultos. *Alchem.* Non eſt verum, ego etiam ſum Philoſophus, & ſcio laborâre bene. Fui ego apud Principem non vnum, & fui apud illos Philoſophus, quod & vxor mea ſcit, etiam jam nunc habeo librum manuſcriptum, qui erat aliquot centum annis in muro quodam occultus, jam certò ſciam facere Lapidem Philoſophorum, & etiam hiſce diebus reuelatum eſt mihi per ſomnium. O ego ſoleo vera ſomnia habere: Vxor tu ſcis. *Natura.* Facies ſicut fecerunt alij tui collegæ, qui in principio omnia ſciunt & ſcire ſe putant, in fine verò nihil. *Alchem.* Tamen alij ex te (ſi tu es vera Natura) ſolent facere. *Natura.* Verum eſt, ſed ſolummodo hi me nouerunt, qui pauci ſunt. Qui me verò nouit non cruciat filios meos, neque me impedit, ſed mihi facit ad placitum, & augmentat bona mea, & filiorum meorum corpora ſanat. *Alchem.* Tamen & ego ſic facio. *Natura.* Tu mihi contraria omnia facis, & contra meam, voluntatem cum filijs meis procedis: vbi deberes reuiuificare, tu occidis: vbi figere, tu ſublimas: vbi calcinare, tu diſtillas; præſertim hunc mihi obedientiſſimum filium Mercurium, quem tot corroſiuis aquis

tot venenosis rebus crucias. *Alchem.* Tunc ego sic procedam cum illo suauiter per digestionem solummodo. *Natura.* Bene est si scis sin minus, non illi, sed tibi nocebis ipse, & sumptibus tuis: nam idem est illi; ita cum stercore se miscet sicuti cum eodem gemma, semper bona est, & stercus illam non minuit, etiamsi in illud projciatur, quando lauatur eadem est gemma quę fuit antea. *Alchem.* Sed ego libenter scirem facere Lapidem Philosophicum. *Natura.* Ergo non sic filium meum tractato: scito enim quod ego multos filios & filias habeo, & adsum præsto quærentibus me, si sunt digni. *Alchem.* Dic ergo mihi, quis est iste Mercurius? *Natura.* Scito quod est mihi vnus tantum talis filius, vnus ex septem est, & primus est; ipse quoque omnia est, qui vnus tantum erat; nihil est, & numerus ejus integer est; In illo sunt quatuor Elementa, qui tamen non est Elementum; Spiritus est, qui tamen corpus habet; Vir est, & tamen vices fœminæ agit; puer est, & viri arma gerit; animal est, & tamen alas auis habet; Venenum est, & tamen lepram curat; vita est, & tamen omnia occidit; Rex est, alter tamen possidet ejus regnum;

fugit

fugit cum igne, & tamen ex illo paratur ignis; aqua eſt, & non madefacit; terra eſt, & tamen ſeminatur; aër eſt, & viuit aqua. *Alch.* Iam video ego quod nihil ſcio, ſed non audeo dicere: nam perderem bonam exiſtimationem, & vicinus meus non impenderet amplius in me, ſi ſciret quod ego nihil ſciam: ego tamen dicam quod ſcio certè, aliâs nemo vel panem mihi daret: multi enim illorum ſperant à me multa bona. *Natura.* Et ſi in longum pertrahes, quid poſtea erit? interim & vicini quilibet repetent ſuos ſumptus à te. *Alchem.* Alam ſpe omnes quouſque potero. *Natura.* Et tandem quid vltimo? *Alchem.* Tentabo tacitè varios labores: ſi ſuccedat ſoluam; ſin minus ibo in aliam prouinciam, & hoc idem agam. *Natura.* Et poſtea quid erit? *Alchem.* Ha ha ha, ſunt multæ prouinciæ, multi quoque auari, quibus magnam copiam promittam auri, idque breuiſſimo tempore, & ſic dies diem ſequetur, interim aut Rex, aut Aſinus morietur, aut Ego. *Natura.* Laqueus meritò tales Philoſophos manet: apage te, & finem tibi, & tali tuæ philoſophiæ, mala cruce quàm ocyſſimè impone: hoc enim vnico conſilio nec mihi, nec proximo, nec tibi ipſi fraudi eris.

[illegible]

NOVI
LVMINIS CHEMICI
TRACTATVS ALTER
DE
SVLPHVRE.

Authoris anagramma

ANGELVS DOCE MIHI IVS.

PRÆFATIO.

Cum mihi non liceat, Lector beneuole, apertius quàm alij veteres Philosophi scripserunt scribere; fortasse scriptis meis non eris contentus: Præsertim cùm tot Philosophorum libros alios præ manibus habeas: sed crede, nec mihi etiam libros conscribere opus est, quia ex illis nec commodum, nec vanam ostentationem quæro; ideo nec quis sum euulgare cupio. Ea quæ tuæ vtilitati jam in publicum tradidi magis quàm satis esse mihi videbantur; reliqua ad Harmoniam, vbi de rebus naturalibus copiosè proposui, releganda destinaui: attamen hortatu amicorum & hunc tractatum de Sulphure conscribere debui; in quo an ad priora addere aliquid opus est nescio. Imò neque hic etiam, si tibi tot Philosophorum scripta non satisfaciunt, satisfaciet: Et maximè si tibi quotidiana operatio naturæ non satis exemplo est, nulla exempla juuabunt. Nam si ista quomodo natura operatur maturo judicio considerares, non opus haberes

beres tot Philoſophorum voluminibus: quoniam meo judicio melius eſt ab ipſo magiſtro Naturæ quàm à diſcipulis diſcere. Satis in præfatione libelli. XII. *Tractatuum, tum & primo tractatu: ibidem habes quod in arte iſta tot & tanti libri reperiuntur vt jam inquirentes magis impediant quàm juuent: & ita eſſe videtur quoniam ſcripta Philoſophorum ex tam parua ſchedula Hermetis in tam magnum labyrinthum maximè erroneum excreuerunt, & in dies ad Eclipſim declinant: Et hoc non niſi ab inuidis ſcientibus factum eſſe credo, cùm ignorans neſciat quid addi vel ſubtrahi debeat, niſi fortè authoris manus non benè legi poſſit. Si in aliqua ſcientia multum juuat aut nocet ſi vnum verbum deeſt vel ſuperat, illud maximè in iſta. Ad exemplum: ſcriptum eſt in loco vno:* Poſtea has aquas ſimul miſceas, *alter addidit* non; *parum quidem addidit & nihilominus totum caput contrarium fecit. Studioſus tamen diligens ſciat apem etiam ex venenoſis herbis mel colligere; ſi enim ad poſſibilitatem naturæ lectionem dirigit, facile Sophiſmata ſuperabit: & tamen legere non deſinat, quia liber librum aperit. Sed ego ita intellexi, quod libri Geberi Philoſophi, & quis ſcit ſi non & aliorum autorum? veneficiis maximis incantati ſunt, ita vt nul-*

lo

lo modo possint nec debeant intelligi nisi millesima lectione, & hoc ab ingenioso lectore; fatui planè ab illorum lectione excluduntur. Sunt quidem multi qui illum, sicuti & alios Autores, interpretantur; sed video explicationem esse difficiliorem textu: Meum consilium est vt in textu maneas, & quicquid legis, omnia ad possibilitatem naturæ applices; & quid sit natura in primis perquiras. Omnes quidem scribunt quod res est vilis, facilis, communis; & verum quidem est, sed adjungendum fuit, Scientibus. Sciens & inter stercora illam cognoscit, & ignorans etiam in auro illam esse non credit. Et hi omnes qui eiusmodi libros obscuros composuerunt, si artem nescirent, sed ex eiusmodi libris (qui quidem verissimi sunt) artem quærere deberent, illam difficilius inuenirent, quàm moderni inquisitores inueniunt. Ego mea scripta laudare nolo, ille judicabit qui illa ad possibilitatem & cursum naturæ applicabit: & si ex meis scriptis, consiliis, & exemplis, operationem naturæ, & ministros eius spiritus vitales aërem constringentes, tum & subjectum primæ materiæ, cognoscere non poterit, vix ex Raimundo Lullio intelliget: difficile enim est credere Spiritus habere tantam potentiam in ventre venti. Hanc syluam & ego transire coactus sum, & il-

lam

iam quoque multiplicare iuui, tali tamen modo quòd mea plāta veris filiis artis, & huius S. Scientiæ studiosis per syluam hanc transire volentibus, in signa & quasi lumen ac duces esse debeant; sunt enim meæ plantæ quasi spiritus corporales. Iam enim secula præterierunt vbi confidentia amicorum floruit, & hæc scientia oretenus dabatur; iam nonnisi à solius Altißimi Dei inspiratione acquiritur: ideò non desperet diligens ac Deum timens inquisitor; Si illam quæret inueniet. Quoniam facilius à Deo quàm ab homine impetratur: ille enim est immensæ misericordiæ Deus, qui nescit fidentem deserere; apud illum non est respectus personarum; cor contritum & humiliatum non despiciet, qui & mei, eius Creaturarum indignißimi, misertus est; cuius potentiam, bonitatem, inexplicabilem misericordiam, quam mihi ostendere dignatus est, explanare non sum sufficiens: At si non alias grates dare possum, calamo saltem non desinam temporibus porrigere ista. Sis ergo bono animo, Lector candide, & tibi quoque hanc gratiam non denegabit: si in illo spem integram posueris, illum adorabis & inuocabis, ille tibi aperiet naturæ ianuam; ibi videbis quomodo natura simplicißimè operatur. Scias pro certo quod natura simplicißima est, nec delectatur nisi in simpli-

ſimplicitate; & crede mihi, quicquid in natura nobilius eſt eò etiam & facilius, ac ſimplicius, quoniam omnis veritas ſimplex eſt: Deus altiſſimus conditor rerũ nihil difficile poſuit in natura. Si igitur vis eſſe imitator naturæ, tibi ſuadeo vt in ſimplici via maneas naturæ, & omnia bona inuenies. Quod ſi verò tibi nec mea ſcripta, nec conſilium placet, ad alios Authores ito: Propterea ego non magna volumina ſcribo vt in illis non multum expendas, citóque perlegere poſſis; vt tibi ſit ad alios Authores recurrendi tempus: & quærere non deſinas pulſanti enim aperietur. Iam etiam illa tempora adueniunt in quibus arcana multa naturæ reuelabuntur: Iam illa Monarchia quarta Borealis incipere habet: Iam tempora appropinquant; mater ſcientiarum veniet; maiora elucidabuntur quã in his tribus præteritis Monarchiis factum eſt. Quoniã hanc Monarchiam (vt veteres diuinarunt) plantabit Deus per vnum ex Principibus omnibus virtutibus ditatum, quem fortaſſè nobis iam tempora produxerunt. Habemus enim in hac parte boreali Principem Sapientiſſimum ac bellicoſiſſimum, quem nullus Monarcharum victoriis ſuperat, humanitate ac pietate nullus excellit. In hac Monarchia Boreali Deus omnium conditor rerum maiora arcana ſine dubio in natura elucidabit quàm

illis

illis temporibus vbi aut Paganorum aut Tyrannorum Principum sedes fuit. Sed has Monarchias Philosophi non secundum potentiores, sed secundum Cardines mundi numerant: Inprimis Orientalem; postea Meridionalem; jam verò Occidentalem habent; & vltimam Septentrionalem in hac parte Boreali expectant: de quibus in Harmonia dabitur. In hac Septentrionali attractiua polari Monarchia (vt Psalmista ait) Misericordia & veritas obuiabunt sibi; pax & justitia osculabuntur; Veritas de terra orietur, & Iustitia de cœlo prospiciet. Vnum ouile, & vnus pastor; (*Ioh.*10.16.) *Scientia multa sine inuidia: quod & ego cum desiderio expecto. Tu quoque, Candide Lector, Deum inuoca, time, ama, meáque scripta diligenter lege, & tibi certè diuinare bona. Quod si Deo fauente, natura operante, (cuius imitator sis) ad portum desideratum huius Monarchia appuleris; tunc videbis & iudicabis omnia me tibi bona & vera dixisse. Vale.*

DE SVL-

DE SVLPHVRE,

SECVNDO PRINCIPIORVM.

SVLPHVR non est postremum inter Principia, quoniam illud est pars Metalli; imò pars principalis Lapidis Philosophorum: & multi Sapientes varia & verissima de Sulphure reliquerunt, Imò ipse GEBER Summæ Perfectionis libr. 1. cap. 28. dicit: *Per Deum Altissimum ipsum illuminat omne corpus; quoniam est lumen à lumine, & tinctura.* Nos autem antequam de illo simus tractaturi, visum est nobis Primò originem principiorum describere; præsertim cùm Sulphur pro principali Principiorum antiquitùs habitum sit. Vnde autem Principia oriuntur pauci hucusque ostenderunt; & difficile est judicare de aliquo Principiorum, sicut & de quauis alia re, cuius origo & generatio ignoratur: quid enim de colore cæcus? Quod igitur antecessores nostr

 omi-

omiserunt, id nos in hoc Tractatu adimplere proposuimus.

Sunt autem principia rerum, præsertim Metallorum, secundùm antiquos Philosophos Duo, Sulphur & Mercurius: Secundum Neotericos verò tria, Sal, Sulphur, & Mercurius. Origo autem horum Principiorum sunt quatuor Elementa; de quorum etiam origine nobis imprimis incipiendum est. Sciant ergo studiosi huius S. Scientiæ quatuor Elementa esse, & quodlibet horum quatuor habere in suo centro aliud Elementum à quo elementatur: & hæc sunt quatuor Statuæ Mundi, ex Chao in Creatione Mundi à Diuina Sapientia separatæ, quæ hanc machinam Mundi per suum actum contrarium in æqualitate & proportione tenent, ac virtutum cœlestium inclinatione omnes res infra & super terram producunt; de quibus suo loco: hic ad propositum, primò de propinquiori Elemento Terræ.

DE

DE ELEMENTO TERRÆ.

TErra est Elementum satis dignum in sua qualitate & dignitate: In hoc Elemento alia tria, & præcipuè Ignis, requiescunt. Est Elementum præstantissimum ad celandum & manifestandum ea quæ sibi concredita sunt: grossum est & porosum, graue respectu suæ paruitatis,sed leue respectu suæ naturæ: est etiam Centrum Mundi, tum & aliorum Elementorum: Per ejus Centrum transit Axis Mundi vtriusque Poli. Est porosum, vt diximus, sicut spongia quæ nihil ex se profert; Sed quicquid alia tria in illud stillant & proijciunt, omnia recipit, seruanda seruat, manifestanda manifestat. Nihil,vt diximus,ex se profert, sed est receptaculum aliorum, & est in quo omne productum manet, ac per calorem motivum in illo putrefit, ac per eundem, separato puro ab impuro, multiplicatur: quod graue est in illo occultatur, & leue pellit calor in ejus superficiem. Est omnis seminis & commistionis nutrix & matrix:

nihil quidem aliud præstare potest quàm tueri semen & compositum ad maturitatem vsque. Est frigidum siccum, temperatur aqua; extra visibile, fixum; intus verò inuisibile & volatile. Virgo est ex Creatione distillationis Mundi relictum caput mortuum, quod aliquando voluntate diuina calcinandum erit, post extractionem sui humidi, vt ex illo noua Crystallina creari possit Terra. Diuisum est etiam hoc Elemētum in partem puram & impuram: Pura vtitur aqua ad res producendas, impura verò in suo globo manet. Est hoc Elementum occultatio & domicilium omnis thesauri. In Centro ejus est Ignis Gehennalis, continens hanc machinam Mundi in suo esse; & hoc per expressionem aquæ in aëra. Ignis ille per primum Mobile atque per influentias stellarum causatur & accenditur: huic obviat calor solaris aëre temperatus, ad maturandum & adtrahendum ea quæ jam concepta sunt in suo Centro. Propterea Terra participat cum igne, & est ejus intrinsecum, nec purificatur nisi Igne: & sic quodlibet Elementum suo intrinseco purificatur. Intrinsecum autem Terræ, seu Centrum, est summa puritas mixta Igne vbi nihil quie-

scere

ſcere poteſt: eſt enim quaſi locus vacuus, in quem alia Elementa ſuos actus proijciunt, vt in Libello XII. Tractatuum dictum eſt. Et hæc de Elemento Terræ, quam Spongiam eſſe diximus & aliorum receptaculum, quòd ad noſtrum propoſitum ſufficit.

DE ELEMENTO AQVÆ.

AQVA eſt Elementum grauiſſimum; plenum vnctuoſi phlegmatis; & eſt Elementum dignius in ſua qualitate, extrà volatile, intus verò fixum, frigidum & humidum eſt; temperatur aëre: eſt ſperma Mundi in quo ſemen omnium rerùm conſeruatur: eſt cuſtos ſeminis cujuſlibet rei. Sciendum tamen eſt quòd aliud eſt ſemen & aliud ſperma: Spermatis receptaculum Terra eſt, ſeminis verò receptaculum Aqua. Quicquid in aquam ſtillat aër, cauſante igne, hoc aqua porrigit terræ. Caret interdum Sperma ſufficienti ſemine, ex defectu caloris digerentis illud; Sperma enim ſemper eſt in copia expectans ſemen quod ex

imaginatione ignis per aëris motum portat in matricem: & interdum deficiente semine intrat sperma; sed exit iterum absque fructu: de quibus aliquando in tertio Principiorum, SALIS, Tractatu latius. Accidit sæpissimè in Natura quòd Sperma cum sufficienti semine matricem intrat; sed matrix indispofita, repleta peccantibus sulphuribus aut phlegmatibus, non concipit, nec fit hoc quod debuit. In hoc Elemento etiam nihil propriè est, nisi vt in Spermate esse solet: delectatur maximè motu proprio qui fit per aërem, & est miscibile rebus propter superficiale corpus volatile. Est, vt diximus, receptaculum vniuersalis seminis: facilè in illo terra purificatur & resoluitur; & aër in illo congelatur, ac conjungitur illi in profundo. Menstruum Mundi est, quod aërem penetrando, virtute caloris, trahit secum vaporem calidum, qui causat generationem naturalem earum rerum quibus terra impraegnata est sicut matrix; & quando matrix debitam portionem seminis accepit, fit quid fit jam progreditur, naturaque operatur sine intermissione vsque ad finem; residuum verò humidum, seu Sperma, cadit ad latus, & agente calore in terram

ram putrefit (illud ad latus rejectum) & ex illo postea generantur res aliæ, interdum variæ bestiolæ ac vermiculi. Posset quidem sagacis ingenii artifex in hoc Elemento, sicut ex spermate, varia videre Naturæ miracula; sed opus esset illud Sperma accipere in quo est jam imaginatum semen astrale certi ponderis. Quia Natura facit & producit ex prima putrefactione res puras, sed ex secunda putrefactione multò puriores, ac multò digniores, & nobiliores, vt habes exemplum in ligno vegetabili, vbi in prima compositione Natura facit lignum; quando autem illud post maturitatem corrumpitur, putrefit & generantur ex illo vermes & aliæ bestiolæ vitam & visum habentes: Manifestum autem est quod sensibile semper dignius est vegetabili; nam ad sensibilium organa multò subtilior ac purior materia requiritur: Sed ad propositum.

Hoc Elementum esse menstruum Mundi, & trifariam diuisum dicimus; Nempe purum, purius, ac purissimum. Ex ejus purissima substantia cœli creati sunt, purius etiam in aëra resolutum est, purum autem simplex & grossum in sua sphæra remansit, & ordinatione Diuina, Natura operante,

custodit omnem rem subtilem. Vnum globum cum Terra efficit: habet etiam suum centrum in corde maris: vnam axim polarem cum Terra habet, per quam omnes cursus & fontes aquarum exeunt, quæ postea in magna flumina excrescunt. Per eiusmodi egressiones aquarum Terra conséruatur à conbustione, & cum hac humectatione deportatur semen vniuersale per poros vniuersæ terræ, quod motus & calor faciunt. Manifestum autem est quòd omnes cursus aquarum in cor maris reuertuntur; sed quò postea perueniunt non omnibus constat: sunt enim aliqui qui credunt omnia flumina, aquas, & scaturigines quæ cursum suum in mare habent ex astris generari, qui cùm aliam rationem cur illis mare non excrescit nesciunt, dicunt in corde maris has aquas consumi. Sed hoc in Natura locum non habet, sicut de pluuijs ostendimus. Astra quidem causant sed non generant; cùm nihil generetur nisi in suo simili ejusdem speciei: astra verò sunt ex igne & aëre: quomodo igitur generabunt aquas? Et si hoc ita esset quòd quædam stellæ aquas generarent, tunc necessariò & aliæ terram generarent, tum & aliæ alia Elementa: quo-

quoniam hæc machina Mundi quatuor Elementis ita detinetur vt vnum aliud minima etiam particula non excedat, ſed in æquilibrio virtutibus certent; aliâs ſi vnum aliud excederet, ruina ſequeretur. Attamen maneat qui vult in ſua opinione, nobis ita in lumine Naturæ datum eſt quòd iſtis quatuor Elementis, eorum æqualitate à ſummo Creatore proportionata, hæc machina Mundi conſeruatur, & vnum aliud in ſua operatione non excedit. Sed aquæ ſuper fundamentis terræ, tanquam in dolio aliquo ab aëris motu continentur, & verſus Polum Arcticum ab eo conſtringuntur, quia non datur vacuum in mundo: hac de cauſa eſt in centro terræ ignis gehennalis caliditatis, quem Archeus naturæ gubernat.

Nam in principio Creationis mũdi Deus Opt. Max. ex illo confuſo Chao imprimis quintam eſſentiam Elementorum exaltauit & facta eſt plus vltra: poſtea ignis puriſſimam ſubſtantiam ad locandam SS. Majeſtatem ſuam ſuper omnia eleuauit, ac in ſuis terminis poſuit & firmauit. In centro Chai (voluntate immenſæ ſapientiæ diuinæ) accenſus eſt ignis ille, qui poſtea illas aquas puriſſimas diſtillauit: Sed quia jam ignis ille

ille puriſſimus firmamentum cum throno Dei altiſſimi obtinuit, aquæ ſub illo igne condenſatæ ſunt: & vt fortius firmarentur ignis jam groſſior priore diſtillauit,(cauſante ſemper illo igne centrali) qui in Sphæram ignis ſub aquis remanſit: & ſic aquæ inter duos ignes in cœlos congelatæ & compreſſæ ſunt. Sed ignis ille Centralis non ceſſauit, ſed diſtillando vlterius aquas etiam alias minus puriores in aërem reſoluit, qui etiam ſub Sphæra ignis in Sphæram propriam remanſit, & ab ignis Elemento tanquam à fortiſſimo fundamento circumdatur; & ſicut aquæ cœlorum non poſſunt tranſgredi ignem illum ſupercœleſtem, ita ignis elementum non poteſt tranſgredi aquas cœlorum, nec etiam aër poteſt tranſgredi & exaltari ſuper ignis elementum. Aqua verò cum terra in vnum globum remanſit, quoniam non habet locum in aëre, excepta illa parte quam ignis in aërem reſoluit propter fortificationē quotidianam hujus machinæ mundi. Si enim fuiſſet vacuum in aëre, tunc aquæ omnes diſtillaſſent & in aërem reſolutæ fuiſſent: ſed jam aëris Sphæra plena eſt, quæ ſemper ex aquis per continuum calorem centralem

diſtillan-

distillando adimpletur, ita vt ceteræ aquæ ab aëris compressione circa terram voluantur, & cum terra mundi centrum teneant. Et hæc operatio fit de die in diem; & sic etiam hic mundus de die in diem fortificatur, & incorruptus mansurus est naturaliter, excepta Altissimi conditoris absoluta voluntate. Quia ille ignis centralis non cessabit motu vniuersali & influentia cœlestium virtutum accendi, ac aquas calefacere; nec aquæ cessabunt resolui in aërem; nec aër cessabit comprimere residuum aquarum cum terra, ac ita in centro continere vt non possint moueri ex suo centro: & sic naturaliter hic mundus à summa sapientia diuina factus est & continetur; & sic ad exemplum hujus omnia in mundo naturaliter fieri necesse est. Hanc creationem hujus machinæ mundi voluimus tibi elucidare propterea vt scias quod quatuor elementa habent sympathiam naturalem cum superioribus, quia ex vno chao eadem sunt: sed à superioribus gubernantur sicut à dignioribus; inde & in hunc locum sublunarem hæc obedientia deuenit. Sed scias ista omnia à Philosopho naturaliter inuenta esse, vt suo loco declarabitur.

Nunc

Nunc ad propositum de aquarum cursibus, fluxuq; & refluxu maris, quomodo per axem polarem ab vno polo ad alium feruntur. Duo sunt Poli, vnus Arcticus in parte superiori Septentrionali, alter verò Antarcticus sub terra in parte meridionali. Polus Arcticus habet vim magneticam attrahendi; Polus verò Antarcticus habet vim magneticam expellendi, quod nobis natura in magnete exemplum ostendit. Trahit igitur polus Arcticus aquas, per axem, quæ cum intrauerunt iterum per Poli Antarctici axem erumpunt: & quia aër non permittit inæqualitatem, coguntur iterum ad Polum Arcticum, centrum suum, reuerti & ita continuè cursum suum obseruare. In quo cursu à Polo Arctico ad Polum Antarcticum per medium seu axem mundi, per poros terræ diffunduntur, & sic secundum maius & minus scaturigines oriuntur; & postea in flumina excrescunt congredientes, ac iterum illuc vnde egressæ sunt, reuertuntur; & hoc motu vniuersali incessabiliter fit. Has aquas aliqui, vt diximus, ignorantes motum vniuersalem & polorum operationes, in corde maris consumi & ab astris generari dicunt, quæ nihil materiale producunt

ducunt nec generant, nisi quod virtutes imprimunt & spirituales influentias, quæ tamen non dant pondus. Aquæ igitur non generantur, sed ex Centro maris per poros terræ in uniuersum mundum eas egredi scito. Ex istis fundamentis naturalibus Philosophi inuenerunt varia instrumenta, ac ductus aquarum, & fontanas, cum sciatur naturaliter aquas non altius ascendi posse nisi vt egrediuntur; & nisi ita esset in natura ars nequaquam potuisset, quia ars imitatur naturam; & quod in natura non est per artem non succedit; aqua enim vt diximus non altius ascendit nisi vt assumitur: Exemplum habes illud instrumentum quo vinum ex dolio euocatur. Conclusiuè igitur scias non ex astris scaturigines generari, & omnes exitus aquarum, sed ex Centro maris quo iterum recurrunt, ac sic motum continuum obseruant. Si enim hoc non esset, nihil omninò neque in terra neque super terram generaretur, imò ruina mundi sequeretur. Verum ne obijciatur quod in mari omnes aquæ salsæ sunt & aquæ scaturiginum dulces: rationem esse scito, quod aqua illa per poros terræ distillatur, & multa milliaria per angusta loca ac per arenas

transiens,

transiens, amissa salsedine, dulcoratur: ad cujus exemplum Cisternæ inventæ sunt. Sunt etiam in aliquibus locis pori & meatus majores & largiores per quos salsa aqua erumpit, vnde postea salis fodinę & fontanæ habentur, vt Hallæ in Germania: In aliquibus etiam locis calido constringuntur & sal in arenis relinquitur, aqua verò in alios poros sudat, vt in Polonia Wieliciæ & Bochniæ. Sic etiam cum aquæ per loca calida sulphurea continuo ardentia transeunt incalescunt, vnde Thermæ oriuntur: sunt enim in visceribus terræ loca in quibus natura mineram sulphuream distillat separátque, vbi ab igne centrali illa accenditur: Per hæc loca ardentia aqua currens secundum propinquitatem & remotionem magis minúsve incalescit, & sic in superficiem terræ erumpit, ac sulphuris saporem retinet, sicut omne jusculum à sua decoctione carnium. Eodem modo fit cum aqua per loca mineralia, siue cuprea, siue aluminosa, transiens eorum saporem acquirit. Talis igitur est distillator conditor omnium rerum, in cujus manu hoc distillatorium est, ad cujus exemplum distillationes omnes à Philosophis inuentæ sunt, quod ipsemet altissi-

altiſſimus Deus ac miſericors, abſque dubio, hominibus inſpirauit: qui poterit, quando erit ſancta ejus voluntas, aut ignem centralem extinguere, aut vas frangere, & erit omnium finis. Sed cum ejus bonitas in melius tendat, exaltabit aliquando SS. Majeſtatem ſuam, & ignem illum omnium puriſſimum qui aquis cœlorum in firmamentum eſt, altius extollet, dabitq; gradum fortiorem igni Centrali, vt omnes aquæ in aëra eleuentur, & calcinabitur terra: & ita ignis, conſumpto omni impuro, reddet ſubtiles, circulatas in aëre aquas purificatæ terræ; atque ſic multo nobiliorem mundum (ſi alias licet philoſophari) efficiet.

Sciant ergo omnes huius artis inquiſitores quod terra & aqua vnum globum habent, & omnia ſimul faciunt, quia ſunt Elementa tangibilia, in quibus alia duo occulta operantur. Ignis conſeruat terram ne ſubmergatur, vel diſſoluatur: aër conſeruat ignem ne extinguatur: aqua conſeruat terram ne comburatur. Hæc ad propoſitum noſtrum viſum eſt nobis vtile deſcribere, vt ſtudioſi ſciant in quibus fundamenta Elementorum conſiſtant, & quomodo Philoſophi eorum actus contrarios obſeruauerunt,

runt, ignem cum terra aërem cum aqua copulantes: licet quando aliquid nobile voluerunt, ignem in aqua decoxerunt, animaduertentes quod ſanguis vnus altero purior, ſicut & lacryma purior eſt vrina. Sufficiat igitur tibi quod diximus. Elementum aquæ ſperma ac menſtruum mundi eſſe, tum & receptaculum ſeminis.

DE ELEMENTO AERIS.

AEr eſt elementum integrum, digniſſimum in ſua qualitate, extrà leue & inuiſibile, intus verò graue, viſibile & fixum. Eſt calidum & humidum, temperatur igne, eſt dignius terra & aqua. Volatile quidem eſt, ſed fixatur, & quando fixum eſt penetrabile reddit omne corpus. Ex ejus puriſſima ſubſtantia creati ſunt Spiritus vitales animalium, minus purum in aëris propriam Sphæram eleuatum eſt, reſiduum verò, pars ejus groſſior, remanſit in aqua, quæ cum aqua circulatur, ſicut ignis cum terra, quia amici ſunt. Digniſſimum

simum est, vt diximus, & illud est verus locus seminis omnium rerum: In illo ita semen imaginatur sicut in viro, quod postea motu circulatiuo proijcitur in sperma suum. Habet hoc Elementum formam integritatis ad distribuendum semen in matrices per sperma & menstruum mundi: in illo etiam est Spiritus vitalis omnis creaturæ, per omnia viuens, penetrans, & constringens semen aliis Elementis sicuti vir vxoribus: ille nutrit ea, ille impraegnat, ille conseruat ea, & docet hoc in dies experientia quod hoc Elemento non solum Mineralia, animalia, vel vegetabilia, verùm etiam alia Elementa vivunt. Videmus enim omnes aquas putrefieri, ac sordescere si non habent recentem aërem: Ignis quoque extinguitur si illi adimitur aër: (Inde sciunt Alchemistæ ignem per aërem distribuere in gradus, & secundum mensuram aëris registra sua ordinant:) Terræ quoque pori conseruantur aëre: In summa tota structura mundi aëre conseruatur. Etiam in animalibus, Homo necatur cui adimitur aër, &c. in orbe nihil cresceret si non esset vis aëris penetrantis, & alterantis, attrahentísque secum nutrimentum multiplicatiuum. In hoc Elemento est

imaginatum ſemen, virtute ignis,quod conſtringit menſtruum mundi,illa vi occulta,vt in arboribus & herbis, cum per poros terræ, actu ſpiritualis caloris, exit ſperma cum ſemine & virtus aëris in proportione conſtringit illud & congelat guttatim; & ſic de die in diem, de gutta in guttam creſcendo, arbores magnæ eriguntur,ſicut in libro XII. Tractatuum tractatum eſt. In hoc Elemento ſunt omnes res integræ per imaginationem ignis; & eſt plenum virtutis diuinæ: In illo namque incluſus eſt Spiritus Altiſſimi qui ante creationẽ ferebatur ſupra aquas, teſte ſacra Scriptura, *& volauit ſuper pennas ventorum.* Si igitur ita eſt ſicuti eſt, quod Spiritus Domini in illo ferebatur, quid dubitas quod de virtute ſua diuina in illo reliquit? Nam hic Monarcha ſolet ornare habitacula ſua; ornauit autem hoc Elementum Spiritu vitali omnis creaturæ. In illo namque eſt ſemen omnium rerum diſperſarum, cui à creatione ſtatim vis illa magnetica (vt ſuprà diximus) à ſummo opifice incluſa eſt, quam ſi non haberet non poſſet attrahere quicquam de nutrimento, ſed ſic ſemen in ſua parua quantitate relinqueretur, nec creſceret, nec multiplicaretur,

retur, ſed ſicut lapis magnetis trahit ad ſe ferrum durum (ad exemplum poli Arctici trahentis ad ſe aquas, vt in Elemento Aquæ ſcripſimus) ſic aër per magnetem vegetabilem, qui in ſemine eſt, trahit ad ſe nutrimentum menſtrui mundi, id eſt aquæ. Iſta omnia fiunt aëre, nam ille eſt dux aquarum, ejúſque vis incluſa eſt occulta in omni ſemine ad attrahendum humidum radicale, & hæc virtus eſt, vt ſuprà diximus, in omni ſemine ſemper pars 280. vt in tract. 3. XII. Tractatuum tibi oſtendimus. Si igitur aliquis vellet eſſe bonus plantator arborum, animaduertendum eſt illi vt cuſpidem attractiuam verſus partem Septentrionalem vertat, ſic nunquam fruſtrabitur labore: quoniam ſicut Polus Arcticus aquas, ita punctum verticale ſemen trahit ad ſe, & quælibet cuſpis attractiua correſpondet illis. Habes exemplum in omni ligno cujus cuſpis attractiua naturaliter ad punctum verticale tendit, & trahitur ab illo. Nam fiat lignum quodcunque æqualiter elaboratum: ſi vis ſcire quæ cuſpis eſt ſuperior, pone illud in aquam ac ſubmergatur, (extra tamen ſuam longitudinem) videbis ſemper cuſpidem illam prius ex aquis emergere quam

ejus oppositam partem, nescit enim natura errare in suo officio, de quibus latius in Harmonia vbi de vi magnetica (quamuis de magnete facilè is poterit cui natura metallorum cognita est) tractabitur, Hic nos dixisse sufficiat Elementum hoc esse dignissimum, in quo est semen & spiritus vitalis seu domicilium animæ omnis creaturæ.

DE ELEMENTO IGNIS.

IGNIS est elementum purissimum & omnium dignissimum, plenum adhærentis vnctuosæ corrosiuitatis, penetrans, digerens, corrodens, maximè adhærens, extra visibile, intus verò invisibile, fixissimum; est calidum & siccum, & temperatur terra. Ejus omnium purissima substantia & essentia cum Throno Diuinæ Majestatis in creatione primum eleuata est, quando aquæ cœlorum firmatæ sunt, vt in Elemento aquæ diximus: ex minus purissima eius substantia Angeli creati sunt: ex minus puriori cum purissimo aëre mixta luminaria & stellæ creatæ

creatæ sunt: minus purum adhuc in Sphæram ad concludendum & subleuandum cœlos erectum est: impura verò & vnctuosa in centro terræ, ad continuandum motus operationem, à summo Creatore sapientissimo relicta & inclusa est, quam nos gehennam vocamus. Omnes hi ignes diuisi quidem sunt, sed habent ad invicem sympathiam naturalem.

Hoc elementum est omnium quietissimum ac simile currui, cum trahitur currit, cum non trahitur stat quietè. Inest etiam omnibus rebus imperceptibiliter. In illo sunt rationes vitales & intellectus, quæ distribuuntur in prima infusione vitæ humanæ, & hæ dicuntur anima rationalis, qua sola homo à cæteris animalibus differt, & Deo assimilatur. Hæc anima est ex illo purissimo igne elementali, in spiritum vitalem diuinitus infusa, propter quam homo post creationem omnium rerum in particularem mundum seu microcosmum creatus est. In hoc subjecto omnium rerum Creator Deus sedem & Majestatem suam posuit, sicut in purissimo & quietissimo subjecto, quod à sola voluntate ac immensa sapientia diuina gubernatur. Propterea abhorret

Deus omnem impuritatem, nihil sordidum, compositum, maculatum, appropinquare potest Deo; ideò nullus mortalium Deum videre nec accedere naturaliter potest: nam ignis ille qui est in circumferentia diuinitatis, in quo deportatur sedes & Majestas Altissimi, est ita intensus vt nullus oculus illum penetrare possit: quoniam ignis non patitur accedere compositum: ignis enim omnis compositi mors est, & separatio. Quietissimum subjectum illud esse diximus (quoniam est) alias sequeretur (quod & cogitare absurdum est) Deum quiescere non posse; est enim quietissimi silentij, plus quam mens humana imaginari potest. Habes exemplum in silice, in quo ignis est, & tamen non sentitur, nec apparet donec motu excitatur & accenditur in illo vt appareat: ita ignis ille, in quo locata est SS. Majestas Creatoris nostri, non mouetur nisi propria voluntate Altissimi excitetur, & sic deportatur quo est S. Voluntas eius. Fit enim voluntate supremi conditoris motus vehementissimus & terribilis. Habes exemplum, quando aliquis Monarcha hujus mundi in sua pompa sedet, qualis circa illum quies? quale silentium? & etiamsi ex

suis

ſuis aulicis aliquis mouetur motus tantum vnius & alterius particularis eſt, qui non conſideratur. Sed quando Dominus ipſe mouetur fit rumor & motus vniuerſalis, tum omnis aſſiſtentia mouetur cum illo. Quid igitur quando ſupremus ille Monarcha, Rex Regum, ac Conditor omnium rerum (ad cuius exemplum principes mundi conſtituuntur in terris) mouet authoritatem? qualis motus? qualis tremor quando circa illum mouetur tota aſſiſtentia cœleſtis exercitus? Sed quæret aliquis quomodo iſta ſcimus, cum cœleſtia ab humano intellectu abſcondita ſint. Quibus reſpondemus, omnibus Philoſophis iſta manifeſta eſſe, imò ipſa incomprehenſibilis ſapientia illis inſpirauit omnia ad exemplum naturæ creata eſſe, & ex illis arcanis naturam retractum habere ac operari, nihilq; fieri in terris niſi ad exemplum cœleſtis monarchiæ, quod ex Angelorum varijs officijs habetur. Sic etiam nō naſcitur nec generatur quicquam, niſi naturaliter. Omnes humanæ inuentiones, imò & artificia, quæ aut ſunt aut erunt non niſi ex fundamētis naturæ proveniunt. Voluit Altiſſimus Creator omnia naturalia homini manifeſtare, propterea & ipſa Cæ-

lestia naturaliter facta nobis ostendit, ex quibus eo melius ejus absoluta ac incomprehensibilis potentia & sapientia cognosceretur; quæ omnia Philosophi in lumine naturæ sicut in speculo videre habent: propterea hanc scientiam, non auri vel argenti cupiditate sed cognitione, non solum omnium rerum Naturalium sed & ipsius Creatoris potentiæ, magni ęstimarunt, & de his quam parcissimè & non nisi figuratiuè loqui voluerunt, ne mysteria diuina, per quæ natura elucidatur, indignis patefiant. Quod tu, si teipsum scire noueris, & non es duræ ceruicis, facilè comprehendere possis; qui ad similitudinem majoris mundi, imò ad ipsius Dei imaginem creatus es. Habes in tuo corpore Anatomiam totius mundi; habes in firmamentum quintam essentiam quatuor Elementorum, ex Chao spermatum in matricem extractam, & in cutem plus vltrà constrictam; habes purissimum sanguinem loco ignis, in quo sedes animæ (vice Regis) spiritu vitali locata est; habes cor loco terræ, vbi ignis centralis continuò operatur, & hanc machinam Microcosmi in suo esse continet; Habes polum Arcticum os; habes aluum Antarcticum, & omnia

nia membra cœlestibus correspondent: de quibus in Harmonia nostra aliquando latius relinquemus in Capitulo de Astronomia, vbi scripsimus quomodo Astronomia ars facilis, naturalis, quomodo aspectus planetarum & stellarum causant, & quare ex aspectibus de pluvijs & alijs euentibus prognosticatur, quod hîc longum esset recensere, & omnia ista sunt sibi concatenata, & naturaliter fiunt: Deitatem tantum aliqua adimplere. Quod veteres omiserunt diligenti studioso hujus arcani indicare voluimus, vt illi tanto clarius incomprehensibilis potentia Altissimi Dei ad Cor perueniat, & ille illum eo ardentius amet & adoret. Sciat ergo inquisitor huius S. Scientiæ quod anima in homine mundo minori, Microcosmo, Dei Creatoris sui locum tenens, seu vice-Rex est, quæ in spiritu vitali in sanguine purissimo locata est. Illa gubernat mentem, mens verò corpus: quando anima aliquid concipit, mens omnia scit, & mentem omnia membra intelligunt, & parent menti, ac expectant cum desiderio adimplere voluntatem ejus. Corpus enim nihil scit, quicquid in corpore fortitudinis siue motus est, mens facit ista; corpus tantum

tum est menti sicut instrumenta alicujus artificis. Anima autem, qua homo à cæteris animalibus differt, illa operatur in corpore, sed majorem operationem habet extra corpus; quoniam absolutè extra corpus dominatur, & his differt ab animalibus quæ tantum mentem & non animam deitatis habent. Sic quoque Deus & conditor rerum, dominus & Deus noster, operatur in hunc mundum ea quæ ad mundi necessaria pertinent, & in his includitur mundo; vnde Deum vbique esse credendum. Excluditur autem illa sua immensa sapientia extra corpus mundi, qua operatur extra illum & alia multò altiora imaginatur quam corpus mũdi concipere potest, & ista sunt extra naturam, solius Dei secreta. Sicut est exemplum in anima, quæ extra corpus multa profundissima imaginatur, & hisce assimilatur Deo qui extra suum mundum operatur extra naturam; licet & ista sint adhuc sicut candela accensa erga meridianam lucem: quoniam anima imaginatur sed non exequitur nisi in mente, Deus verò omnia eodem momento quo imaginatur efficit; sicut anima imaginatur esse Romæ vel alibi quidquid fit, in ictu oculi, sed mente tantum,

tum ; Deus verò talia eſſentialiter facit, qui omnipotens eſt. Non eſt ergo Deus incluſus mundo niſi vt anima corpori; ſeparatam habet ſuam abſolutam poteſtatem, ſic etiam anima cuiuſcunque corporis eſt, abſolutam habet & ſeparatam potentiam alia facere quam corpus concipere poteſt ; maximam ergo habet poteſtatem in corpus ſi vult, aliàs fruſtra eſſet noſtra Philoſophia. Ex his igitur diſce cognoſcere Deum, & ſcies quibus differt Creator à creatis. Tu ipſe majora concipere poteris cùm jam à nobis portam apertam habes. Sed ne nobis hic tractatus excreſcat, ad propoſitum accedamus.

Diximus ſuprà, Ignis Elementum quietiſſimum eſſe, & quod motu excitatur, quam excitationem nouerunt viri ſapientes. Omnem generationem & eiuſdem corruptionem Philoſopho neceſſe eſt ſcire ; cui non ſolum Creatio cœli manifeſta eſt, ſed etiam omnium rerum compoſitio & commixtio : ſed licet omnia ſciunt, non tamen omnia poſſunt. Scimus quidem compoſitionem hominis in omnibus qualitatibus, animam tamen infundere non poſſumus ; quoniam hoc myſterium eſt ſolius Dei ; & ejuſmodi infinitis myſterijs ſuperat omnia. Cum iſta

ſunt

ſunt extra naturam non ſunt adhuc in diſpoſitione naturæ: natura non prius operatur niſi quando illi materia porrigitur: Prima materia à Creatore, ſecunda à Philoſopho. In operatione verò Philoſophorum natura habet excitare ignem qui à Creatore occultè in centrum cuiuſlibet rei incluſus eſt: talis ignis excitatio fit per velle naturæ, aliquando per velle ſagacis artificis naturam diſponentis. Naturaliter enim omnes impuritates & pollutiones rerum purgantur igne: Omne compoſitum ſoluitur igne: ſicut aqua lauat & purgat omnes res imperfectas quæ non ſunt fixæ; ſic ignis purgat omnes res fixas, & per ignem perficiuntur: Sicut aqua omne ſolutum conjungit; ita ignis omne conjunctum ſeparat, & quod ſuæ naturæ & proprietatis eſt optimè purgat & augmentat, non quidem in quantitate ſed in virtute. Agit hoc Elementum miris modis occultè in alia Elementa ac in omnes res: ſicut enim anima eſt ex illo puriſſimo, ita vegetabilis eſt ex Elementali quod à natura gubernatur. Agit hoc Elementum in Centrum cuiuſlibet rei hoc modo: natura dat motum, motus excitat aërem, aër ignem, ignis verò ſeparat, purgat, digerit,

digerit, colorat, & maturescere facit omne semen, maturumque expellit per sperma in loca & matrices, loca pura vel impura, calida, magis aut minus, sicca vel humida; & secundum dispositionem matricis, seu loci, variæ res producuntur in terra, sicut etiam in libello XII. Tractatuum de matricibus mentio facta est quot loca tot matrices esse. Ita conditor omnium rerum, Altissimus Deus, omnes res constituit & ordinauit quod vna contrariatur alteri, & tamen vt mors vnius sit vita alterius: quod vnum producit alterum consumit, & aliud ex hoc & quiddam nobilius naturaliter producitur: ac hisce conseruatur æqualitas Elementorum, & sic compositi. Omnium rerum præsertim viuentium separatio mors naturalis est: propterea naturaliter hominem mori oportet; quia cum homo ex quatuor Elementis sit compositus subest separationi, cum omne compositum separetur naturaliter. Sed hæc separatio humanæ Compositionis in die Iudicij tantum fieri debuit: nam in paradiso homo immortalis erat. Quod omnes Theologi, & ipsa Sacra Scriptura testantur; rationem tamen sufficientem immortalitatis nullus

Phi-

Philoſophus hucuſque oſtendit; quam huius ſcientiæ S. inquiſitori ſcire conuenit, vt videre poſſit quomodo iſta omnia naturaliter fiunt, & facillimè intelligi poſſunt. Verum & veriſſimum eſt omne compoſitum huius mundi corruptioni ſubeſſe ac ſeparari poſſe; quæ ſeparatio in regno animali mors appellatur: homo autem cum etiam ex quatuor Elementis compoſitus & creatus ſit, quomodo immortalis eſſe poterat? hoc naturaliter fieri credere difficile eſt, imò ſupra naturale aliquid hucuſque habetur, Deus tamen Philoſophis viris bonis ante complura ſecula hoc naturaliter eſſe inſpirauit, quod tu à nobis ſic accipe. Paradiſus erat & eſt locus talis à ſummo Conditore rerum ex veris Elementis, non Elementatis ſed puriſſimis, temperatis, in ſumma perfectione anatiſatis, creatus; & omnia quæcunq; in Paradiſo ſunt ex ijſdem Elementis creata & incorrupta; ibi etiam homo creatus eſt, ex ijſdem incorruptis Elementis juſta æqualitate anatiſatis conſtitutus, vt nullo modo corrumpi potuerit, ideò immortalitati conſecratus fuit: quoniam paradiſum hunc pro hominibus dumtaxat Deus ſine dubio creauit, de quo nos

& vbi

& vbi ſit in Harmonia copiosè. Sed cum poſtea peccato inobedientiæ mandatum Altiſſimi Conditoris tranſgrederetur, in hunc mundum corruptibilem Elementatum, quem tantùm pro beſtijs creauerat Deus, homo ad beſtias expulſus eſt: cui, cum ſine nutrimento viuere non poſſet, ex Elementis Elementatis corruptis nutrimentum ſumere neceſſe fuit. Quo nutrimento inficiebantur illa Elementa pura creationis ſuæ, & ita lentè in corruptionem declinauit, donec vna qualitas alteram ſuperauit, & ruina totius compoſiti, infirmitas, ac vltimò ſeparatio & mors advenit. Poſtea adhuc magis corruptioni & morti proximiores fuerunt illi qui jam in elementis corruptis ex ſemine corrupto & non in paradiſo procreati ſunt, quoniam ſemen ex corruptis nutrimentis productum durabile eſſe non poteſt; & quo diutius ab expulſione paradiſi eo corruptioni propinquius homines accedunt: inde & vita breuior, & deueniet hucuſque quòd & procreatio propter abbreuiationem vitæ ceſſabit. Sunt tamen aliqua loca vbi aërem benigniorem & ſydera propitiora habent; ibi non ita cito naturæ corrumpuntur, quia & homines

natu-

naturalius viuunt. Nostrates verò temerè gula & inordinata vita, ad corruptionem festinant: Docet hoc experientia, quod ex infirmorum parentum semine nati non durant. Sed si homo in paradiso mansisset, in loco illius naturæ conuenienti, vbi Elementa incorrupta omnia virgo sunt, in æternum immortalis esset: certum enim est, quando elementa pura in æqualitate virtutibus conjuncta sunt, subjectum hoc incorruptum esse, & talis debet esse lapis Philosophorum: tali creationi humanæ à veteribus Philosophis assimilatus est, sed moderni Philosophi omnia ad literam intelligentes, ad hujus seculi generationem corruptam intendunt.

Hæc immortalitas principalis fuit causa quod Philosophi hunc lapidem quærere ingeniati sunt; sciuerunt enim hominem ex talibus Elementis integris creatum esse. Meditati sunt igitur de Creatione ista, quam cum naturalem esse cognouerunt, cœperunt scrutari an talia elementa incorrupta possent haberi, aut si illa in aliquo subjecto conjungi & infundi possent; quibus ipse Altissimus Conditor rerum inspirauit compositionem talium elementorum in auro esse:

esse: quoniam in animalibus fieri est impossibile, cum ex elementis corruptis vitam sustentare debeant; in vegetabilibus etiam non est, quia inæqualitas Elementorum in illis inuenta est. Et cum omnia creata ad multiplicationem inclinata sint, proposuerunt Philosophi in hoc regno minerali hanc naturæ possibilitatem experiri; qua inuenta, alia innumerabilia arcana naturæ inesse viderunt, de quibus vt de secretis divinis parcissimè reliquerunt. Sic igitur habes quomodo elementa corrupta in subjecto cadunt, & separantur; quando vnum aliud superat: & quia tunc fit per primam separationem putrefactio, & per putrefactionem puri ab impuro separatio, si tunc fit conjunctio noua virtute ignis acquirit formam multò nobiliorem prima. Nam in suo primo statu corruptio fuit ex grosso admixto quod non nisi per putrefactionem purgatur, & melioratur; & hoc fieri non potest nisi conjunctis viribus quatuor elementorum quæ sunt in omni composito: cum enim compositum cadere debet per elementum aquæ cadit; & dum ita confusè jacent ignis qui est potentialiter in quolibet aliorum vtpote in terra, in aëre, conveniunt

 simul

simul, & conjuncta manu, vincunt posteà aquam, quam digerunt & coquunt, & vltimo congelant; ac tali modo natura naturæ auxiliatur. Si enim ignis centralis occultus, qui vita captus erat, vincit agit in id quod sibi propinquius ac purius est, sicut & ipsum purissimum est, & conjungitur cum illo: ita vincit contrarium, separátque purum ab impuro, & generatur noua forma, & si adhuc adjuvatur priore multo præstantior: interdum sagacis artificis ingenio fiunt res immortales, maximè in regno minerali. Sic omnia solo igne, & ignis regimine fiunt, & perducuntur in esse, si me intellexisti.

Hîc igitur habes Elementorum originem, & naturas eorum ac operationes quàm breuissimè descriptas, quod ad nostrum propositum hoc loco sufficit. Nam alias si quodlibet Elementum describeretur vt est, magnum volumen oriretur, nostro proposito non necessarium. Ista omnia, vt diximus, ad Harmoniam remittimus, vbi, Deo fauente, si nobis vita superstes erit, de naturalibus copiosius relinquemus.

DE

DE TRIBVS PRINCIPIIS OMNIVM RERVM.

DESCRIPTIS hisce quatuor Elementis ad tria principia rerum descendamus: quomodo autem illa producuntur ex quatuor Elementis sic accipe. Postquam natura ab Altissimo Creatore omnium rerum priuilegium feudi super hanc Monarchiam mundi acceperit, cœpit loca & prouincias vnicuique secundum dignitatem distribuere; & in primis quatuor Elementa principes mundi esse constituit; & vt adimpleretur voluntas Altissimi (in cujus velle natura posita est) vt vnum in aliud incessabiliter ageret ordinauit. Cœpit itaque agere ignis in aërem & produxit sulphur; Aër quoque cœpit agere in aquam & produxit mercurium. Aqua etiam cœpit agere in terram & produxit sal. Terra autem, cum non habuerit in quod ageret, non produxit quicquam, sed productum remansit in illa: propterea tria tantum principia euenerunt,

& terra facta est nutrix & matrix aliorum. Tria vt diximus Principia producta sunt; quod veteres Philosophi non ita strictè considerarunt, qui duos tantum actus Elementorum descripserunt (vel si etiam volentes obticuerunt quis illos judicabit, cum illi scripta sua filijs suis tantum dedicarint?) & sulphur cum Mercurio, quod & nobis sufficiat, materiam metallorum, imò & lapidis Philosophorum esse nominarunt.

Quicunq; igitur vult esse verus indagator huius sacræ Scientiæ necesse est vt sciat accidentia, & ipsum accidens noscat, vt discat ad quod subjectum seu Elementú accedere proponit, vt per media sese ad id accommodet, si alias quaternarium numerum adimplere desiderat. Sicut enim hæc tria Principia ex quatuor producta sunt, sic oportet per diminutionem vt etiam hæc producant duo, masculum & fœminam; duo verò producant vnum incorruptibile, in quo erunt illa quatuor æqualiter syncera, ad summum depurata, digesta; & sic respondebit quadrágulus quadrangulo. Et hęc est illa quinta essentia omni artifici multum necessaria, à multis contrarijs separata. Et sic habes in his tribus principiis in quacunque

que compositione naturali corpus, spiritum & animam occultam: quæ tria si separata & bene purgata, vt diximus, conjunxeris, sine dubio imitando naturam purissimum fructum dabunt. Quoniam etiamsi anima ex nobilissimo loco assumpta est, illuc tamen quò tendit non potest pervenire nisi per spiritum, qui est locus & domicilium animæ; quam si vis reducere in locum debitum, opus est vt sit lauata ab omni peccato, locus quoque sit purificatus, vt in illo anima possit glorificari, & non amplius separari. Iam ergo habes trium Principiorum originem ex quibus tuum est imitando naturam Mercurium Philosophorum & eorum primam materiam producere, & ista principia rerum, maximè metallorum, ad tuum propositum deducere: cum sine istis principijs impossibile sit tibi aliquid perficere per artem, cum & natura ipsa sine ipsis nihil faciat, nec producat. Hæc tria sunt in omnibus rebus, & sine illis in orbe nihil est, nec naturaliter erit. Sed quoniam suprà scripsimus quod veteres Philosophi duo tantum principia nominarunt, ne inquisitor aberret, sciendum est quod licet illi sulphur & Mercurium descripserunt, si-

ne sale tamen nequaquam ad hoc opus accedere potuerunt, cum illud sit clauis & principium huius sacræ scientiæ: illud est quod aperit portas justitiæ, illud est quod claues habet ad carceres infernales, vbi sulphur ligatum jacet, sicut aliquando latius dabuntur ista in tractatu tertio principiorum, de Sale. Nunc ad propositum, quod hęc tria Principia omnino sunt necessaria, quia illa sunt materia propinqua. Duplex enim est materia metallorum: Proxima, Remota. Proxima est Sulphur & Mercurius, Remota sunt quatuor Elementa ex quibus solius Dei est res creare: relinque ergo Elementa quoniam ex illis nihil facies, nec poteris nisi hæc tria Principia producere, cum & natura ex illis nihil aliud producat. Si igitur ex Elementis nihil aliud quam ista tria principia producere potes, ad quid tibi iste vanus labor id quærere vel facere velle quod jam à natura generatum est? Nonne melius est ire tria milliaria quam quatuor? Sufficiat ergo tibi tria principia habere, ex quibus natura in terra & super terram omnia producit; quæ tria in omni re integrè invenies. Ex horum debita separatione & coniun-

conjunctione natura producit tàm metalla quàm lapides in regno minerali; in regno verò vegetabili arbores, herbas & omnia; in regno etiam animali corpus, spiritum, & animam; quod maximè operi Philosophorum adæquatur. Corpus est terra, Spiritus est aqua, Anima est ignis seu sulphur auri: Quantitatem corporis auget Spiritus, virtutem verò auget ignis. Sed quia magis est de Spiritu in pondere quàm de igne, exaltatur Spiritus & opprimit ignem, trahitq; ad se: & sic quilibet eorum crescunt in virtute, & terra quæ est intermedium illorum crescit in pondere. Omnis igitur indagator artis concludat in suo animo quod quærit ex his tribus, & huic in auxilium succurrat vt possit vincere suum contrarium; posteà addat ad pondus naturæ suum pondus, vt adimpleatur defectus naturæ per artem, & ita vincet suum contrarium. Diximus in Elemento terræ terram nihil aliud esse quàm receptaculum aliorum, id est subjectum in quo ista duo ignis & aqua certant, mediante aëre; si prædominatur aqua producit res temporales & corruptibiles; si autem ignis vincit producit res perpetuas & incorruptibiles: considera igitur quod tibi sit necessa-

rium. Scias prætereà quod ignis & aqua sunt in omni re; sed neque ignis neque aqua faciunt aliquid, quoniam illa inter se tantum certant & pugnant de velocitate & de virtute, & hoc non per se sed per excitationem caloris extrinseci qui motu cœlestium virtutum in centro terræ accenditur; sine quo ista duo nihil facerent vnquam, starent vterque illorum quodlibet in suo termino & pondere: sed natura postquam conjunxit ista duo in proportione, tunc calore extrinseco excitat illa, & sic incipiunt inter se pugnare, & quodlibet illorum vocat suum simile in adjutorium, sicque ascendunt & crescunt, quousque terra cum illis amplius ascendere non potest; interim illa duo in ejusmodi retentione terræ subtiliantur; (nam in illo subjecto terræ ignis & aqua ascendunt incessabiliter, & per poros reseruatos quos aër præparat agunt) & ex illa eorum subtiliatione flores & fructus sequũtur, in quibus amici fiunt, vt in arboribus videre est; quo enim melius subtiliantur & purificantur ascendendo eo præstantiores producunt fructus, præsertim si æqualiter virtutibus conjunctis finiunt.

Purgatis ergo rebus, fac vt ignis & aqua amici

amici fiant, quod in terra sua quæ cum illis aſcenderat facilè facient; & tunc id brevius perficies quam natura, ſi benè ſecundum pondus naturæ conjunxeris, non ſicut prius fuit ſed ſicut natura requirit & tibi opus eſt. Quoniam natura in omni compoſitione magis apponit de aliis quàm de igne: Minima pars ignis ſemper eſt, ſed natura ſecundum placitum addit ignem extrinſecum, ad excitandum illum internum ſecundum majus vel minus per multum aut parum temporis, & ſecundum hoc ſi ignis ſuperat aut ſuperatur perfectæ aut imperfectæ res fiunt, ſic in mineralibus vt in vegetabilibus. Non intrat quidem ignis extrinſecus in profundum compoſitionis eſſentialiter, ſed tantum virtute; quoniam ignis intrinſecus materialis ſufficit ſibi ſi tantum nutrimentum habet, & ignis extrinſecus eſt illi nutrimentum, & quaſi ligna reſpectu ignis Elementalis, & ſecundum tale nutrimentum creſcit & multiplicatur. Cauendum tamen eſt ne ìlle nimius ignis extrinſecus adveniat, quoniam ſi quis multum & extra poſſe comedit ſuffocatur: paruum ignem magna flamma deuorat: ignis extrinſecus debet eſſe multiplicatiuus, nutriens

triens, non deuorans, ita enim res perficiuntur. Decoctio ergo in omnibus rebus est perfectio: ita natura addit virtutem ad pondus & perficit. Verùm quia difficilè est ad compositum addere, cum hoc longissimum laborem requirat, consulimus vt de superfluo amoueas tantum quantum opus est, vel natura requirit: Remotis superfluitatibus misce, ostendet postea natura quod quæsiuisti. Tu quoque cognosces si natura benè aut malè conjunxit elementa cùm in conjunctione elementa omnia consistant. Sed multi laborantes stramen pro tritico seminant; aliqui vtrumque: multi verò id proijciunt quod Philosophi amant: aliqui incipiunt & desinunt, quod ex illorum inconstantia evenit; artem difficilem, laborem facilem quærunt, optima reijcientes pessima seminant: sed sicut hæc scientia in præfatione occultatur, sic & materia in principio proijcitur. Nos autem dicimus artem hanc nihil aliud esse quam virtutes Elementorum æqualiter commixtas: est calidi, sicci, frigidi, humidi, æqualitas naturalis; conjunctio masculi & fœminæ, quem eadem fœmina genuit, id est, conjunctio ignis & humidi radicalis metallorum

rum

rum. Considerando quod Mercurius Philosophorum habet in se sulphur suum proprium bonum secundum minus & maius, depuratum & decoctum à natura, ex Mercurio omnia perficere poteris: sed si scies addere ad pondus naturæ tuum pondus, duplicare Mercurium, & triplicare sulphur, citius terminabitur in bonum, posteà in melius, vsque in optimum: quamuis vnum tantum apparens est sulphur, & duo Mercurij, sed vnius radicis; non crudi nec nimis cocti, purgati tamen & soluti, si me intellexisti.

Materiam quidem Mercurij Philosophorum & materiam sulphuris eorundem describere non est opus: nemo mortalium potuit, nec in posterum poterit apertius & clarius illam describere quam ab antiquis Philosophis descripta & nominata est, nisi alias anathema artis esse velit. Est enim ita communiter nominata vt etiam non æstimetur; ideò inquisitores ad alias subtilitates potius se conuertunt, quam in naturæ simplicitate manerent. Non dicimus tamen Mercurium Philosophorum commune quid esse & apertè nominari, sed de materia ex qua Philosophi sulphur suum & Mercurium creant:

creant: quoniam Mercurius Philosophorũ non habetur per se super terram, sed ex sulphure & Mercurio conjunctis educitur arte; non prodit in lucem, nudus enim est, sed à natura miris modis involutus est. Conclusiuè dicimus repetendo sulphur & Mercurium esse mineram nostri argenti vivi, (conjuncta tamen) quod argentum vivum habet posse metalla solvere, occidere, & vivificare, quam potestatem accepit à sulphure acetoso suæ propriæ naturæ. Sed vt adhuc melius concipere possis, audi quæ differentia est inter nostrum argentum vivum & Mercurium vulgi. Mercurius vulgi non solvit aurum nec argentum vt ab illis non separetur: argentum verò vivum nostrum soluit aurum & argentum & non separatur ab illis in æternum, sicut aqua mixta aquæ. Mercurius vulgi habet sulphur combustibile malum quo denigrantur: nostrum argentum vivum habet in se sulphur incombustibile, fixum, bonum, albissimum & rubeum. Mercurius vulgi est frigidus, humidus: Mercurius noster est calidus, humidus. Mercurius vulgi corpora denigrat & inficit: Argentum vivum nostrum corpora dealbat vsque ad crystallinam serenitatem.

Mercu-

Mercurius vulgi vertitur per præcipitationem in pulverem citrinum, ſulphur malum: Argentum vivum noſtrum mediante calore vertitur in ſulphur candidiſſimum, bonum, fixum & fluxibile. Mercurius vulgi quo magis decoquitur eo magis fluxibilis: argentum vivum noſtrum quo magis decoquitur eo magis inſpiſſatur. Ex his igitur circumſtantiis conſiderare poteris quomodo differunt inter ſe Mercurius vulgi ab argento vivo Philoſophorum. Si adhuc non intelligis noli expectare, nullus mortalium dabit clariora ſicut hic diximus: ſed de virtutibus. Talis virtutis eſt argentum vivum noſtrum quod & per ſe ſufficit & tibi & ſibi, abſque omni additione rei extraneæ, ſola decoctione naturali ſolvitur: & congelatur ſed Philoſophi propter abbreuiationem addunt illi ſulphur ſuum benè digeſtum & maturum, & ſic operantur.

Potuiſſemus quidem citare ſcripta Philoſophorum ſermonem noſtrum confirmãtia; ſed quoniam clariora eorum ſcriptis ſcripſimus non indigent comprobatione; is intelliget qui in aliorum ſcriptis verſatus eſt. Si igitur noſtrum conſilium vis ſequi, conſulimus vt antequam ad hanc artem accedas

cedas inprimis diſcas compeſcere linguam & naturam minerarum & metallorum inquiras, tum & vegetabilium; quoniam in omni ſubjecto Mercurium noſtrum invenies, & ab omnibus rebus Mercurius Philoſophorum extrahi poteſt, licet in vno ſubjecto propinquius quàm in alio. Scito etiam pro certo quod hæc ſcientia non in fortuna neque caſuali inventione, ſed in reali ſcientia locata eſt, & non eſt niſi hæc vnica materia in mundo per quam & ex qua præparatur lapis Philoſophorum. Eſt quidem in omnibus rebus, ſed in extractione ejus vita deſiſteret: ſine cognitione tamen rerum naturalium, præſertim in regno minerali, ſimilis eris cæco qui vſu ambulat. Talis quidem artem nõ niſi caſualiter quærit: & etiamſi, ſicut multoties accidit, caſu ab aliquo materia tractatur argenti vivi noſtri, tunc vbi incipere debet opus ſuum finit; & ſic ſicut caſu invenitur caſu amittitur, quia neſcit ſuper quid ſuam intentionem fundare debet. Ideò hæc ſcientia eſt donum Dei Altiſſimi: & niſi Deus per ingenium bonum, vel per amicum, alicui revelauerit, difficilè cognoſcitur: nam non omnes Gebri, non omnes Lullij eſſe poſſumus

mus.Et licet Lullius vir subtilis ingenij fuit, tamen si ab Arnoldo artem non accepisset certè similis fuisset alijs qui illam cum difficultate inquirunt; siquidem & Arnoldus ab amico accepisse confitetur. Facilè enim scribere cui ipsa natura dictat: Est Prouerbium; *facilè est addere inuentis.* Omnis ars & scientia magistro facilis, sed incipienti discipulo non sic: & ad hanc scientiam inquirendam tempus requiritur longum, copia vasorum, & expensa magna, & quotidianus labor, cum immensa meditatione, quamvis scienti omnia leuius. Conclusiué dicimus hanc artem solius Altissimi Dei donum esse, qua cognita orandus est vt etiam ad artem hanc benedictionem suam dare dignetur; quoniam sine benedictione diuina omninò inutilis est. Quod nos ipsi experti sumus, cum propter scientiam aliquot grauissima pericula passi, plus infortunij ac incommodi quam vtilitatis inde habuerimus: sed credimus in mundum tempus aduenisse cùm serò sapiunt Phryges: Iudicia Domini abyssus multa. Attamen divinam prouidentiam in eiusmodi nostris infortunijs admiratus sum: Semper enim Altissimi conditoris nostri prote-

ctionem

ctionem præsto habuimus, vt nullus inimicus potuerit nos opprimere; custos fuit semper Angelus Domini Arcæ hujus, in quam Altissimus conditor rerum tantum thesaurum inclusit, quem & vsque tuetur. Audiuimus namque inimicos nostros in laqueum quem nobis parauerunt incidisse: Qui in nostram vitam irruerunt vita priuati sunt: qui verò bona nostra invaserunt bona sua, nonnulli & regna, amiserunt: Prætereaillorum qui nostro honori detraxerunt multos infames periisse scimus: tantam custodiam ab omnium rerum Creatore semper habuimus, qui nos statim ex vtero matris nostræ sub vmbram alarum suarum suscepit, spiritumque intelligentiæ rerum naturalium infudit, cui sit laus & gloria per infinita sæcula sæculorum. Tanta beneficia ab Altissimo Deo Creatore nostro accepimus, vt non solum calamo verùm & mente comprehendere sit impossibile: Vix vnquam mortalium alicui majora, imò saltem talia, contulit Deus. Vtinam tantum animi, tantum Spiritus, & eloquentiæ, intelligentiæque haberemus vt debitas gratias illi agere possemus; scimus enim talia non meruisse: hoc vnicum credimus esse,

quod

quod in illo solo semper sperauimus, speramus, & sperabimus. Scimus enim non esse inter mortales qui nos adjuvare possit, nisi hic solus Deus & Creator noster; quia vanum est confidere in Principibus, quoniam homines sunt, (vt ait Psal.) Omnes hi à Deo Spiritum vitæ habent, quo ablato, puluerem omnia esse; sed sperare in Domino Deo, à quo sicut à fonte bonitatis omnia bona abundantissimè fluunt, tutum & securum est. Tu igitur quicunque cupis ad hanc S. Scientiam accedere, pone in primis spem integram in Deo Creatore tuo, illúmque precibus fatiga, & crede firmiter te ab illo non derelinquẽdum: quoniam si Deus cor tuum candidum, & spem integram in se positam cognouerit, facilè dabit medium, per hanc siue per aliam viam adjuuabit te vt voto potiaris. Initium sapientiæ timor Domini. Ora, sed nihilominus & labora: Deus quidem dat intellectum, sed tu illo scias vti: nam sicut sunt dona Dei intellectus bonus & occasio bona, ita est pœna peccati quando omittitur occasio bona. Sed vt ad propositum redeamus, dicimus argentum vivum materiam primam istius operis esse, & verè nihil aliud; quidquid additur illi oritur ex

 illo.

illo. Diximus aliquoties quod ex tribus Principiis fiunt & generantur omnes res mundi; ſed nos aliqua ab accidentibus purgamus,purgata iterum conjungimus; additis addendis, deficientia adimplemus, & imitando naturam ad finem ſummæ perfectionis decoquimus, quod natura propter accidens perficere non potuit, & jam finivit vbi ars incipere debet. Propterea ſi cupis naturam imitari, in his illam imitare in quibus illa operatur. Nec te moueat quod ſcripta noſtra contraria ſibi videantur in aliquibus locis; ita enim opus eſt ne ars proderetur: Tu autem elige ea quæ cum natura conveniunt; accipe roſas, relinque ſpinas. Si intendis metallum facere metallum ſit tuum fundamentum, quia non generatur ex cane niſi canis,ex metallo niſi metallum: nam ſcito pro certo, ſi non accipies ex metallo humidum radicale optimè ſeparatum nihil facies vnquam; Sine grano tritici fruſtra colis terram: vnica res, vnica ars, vnica operatio. Si igitur metallum vis producere metallo fermentabis; ſi verò arborem arboris ſemen ſit tibi fermentum. Vnica vt diximus eſt operatio,extra quam non eſt alia quæ verà ſit. Errant itaque omnes

qui

qui dicunt aliquod particulare extra hanc vnicam viam & naturalem materiam verum esse; etenim non habetur ramus nisi ex trunco arboris: Impossibile est & fatuum ramum priùs quam arborem producere velle; facilius est ipsum lapidem conficere quàm particulare aliquod etiam simplicissimum quod sit vtile, & in examinatione cum naturali persisteret. Sunt tamen multi qui gloriantur se posse facere lunam fixam, sed melius facerent vt plumbum vel stannum fixarent, cum meo judicio idem labor sit; quia ista non resistunt examini ignis donec in sua natura sunt; luna autem in sua natura satis fixa est, nec opus habet fixatione Sophistica. At cum quot capita tot sensus, nos relinquimus cuilibet suam opinionem: qui non vult sequi nostrum consilium. & naturam imitari, maneat in suo errore. Bene quidem particularia fieri possunt habita arbore, cuius surculi varijs arboribus inseri possunt: sicut habita vna aqua variæ sortis carnes decoqui possunt in ea, & secundùm carnium diuersitatem jusculum saporem habebit, sed hoc ex eodem fundamento. Concludimus itaque non esse nisi vnicam naturam, tam in metallis quàm

in alijs rebus, ſed diverſam eius operationem, vnam etiam vniuerſalem materiam ſecundùm Hermetem. *Sic ab hac vna re omnes res natæ ſunt.* Multi tamen ſunt artifices, quorum quilibet ſequitur ſuum cerebrum: quærunt nouam naturam, nouam materiam, propterea etiã inueniunt nouum recénſque nihil, quia non ad poſſibilitatem naturæ, ſed ad ſyllabam ſcripta Philoſophorum interpretantur. Sed hi omnes ſunt ex illis comitijs de quibus in Dialogo Mercurii cùm Alchemiſta ſcriptum eſt, qui ſine concluſione domum redeunt, non ſolum abſque medio, verùm & ſine principio finem quærunt, & hoc inde fit, quod non ex fundamentis vel lectione librorum Philoſophorum, ſed ex auditu & receptis circumforaneis artem aſſequi conantur: (licet jam libri Philoſophorum ab inuidis fortaſſe deſolati ſunt, in multis locis addunt vel ſupprimunt) poſtea cum illis non ſuccedit ad Sophiſticationes convertuntur, & tentant mira opera vana, dealbando, rubificando, lunam fixando, animam auri extrahendo, quod in Præfatione libelli XII. Tractatuum fieri poſſe ſatis negatum eſt. Non quidem negamus, imò omninò eſſe neceſſarium

rium dicimus, animam metallicam extrahi debere, sed non ad Sophisticam operationem; sed ad opus Philosophorum : quæ extracta & purgata iterum corpori suo reddi debet, vt fiat resurrectio vera corporis glorificati. Nunquam hoc nostrum propositum fuit, sine grano tritici triticum multiplicare posse : sed vt illa anima extracta aliquod aliud metallum Sophistico modo tingere possit falsissimum esse scias, omnésque qui de hoc gloriantur falsarios esse. sed ista in tertio principio de Sale copiosius, cum hîc non sit locus extendere calamum.

DE SVLPHVRE.

INTER tria Principia Sulphur meritò Philosophi primo loco posuerunt, sicut dignissimum Principium, in cujus præparatione tota scientia latet. Triplex enim sulphur est, & inter alia eligendum: Sulphur tingens seu colorans: Sulphur congelans Mercurium : Tertium est essentiale maturans. De quo quidem seriò tractare debuimus, sed quia per Dialogum vnum prin-

cipiorum edidimus, ita & alia finire cogimur, ne alicui illorum injuriam inferre videamur. Sulphur maturius est cæteris Principijs, & Mercurius non coagulatur nisi sulphure: ergo totalis nostra operatio in hac arte non est nisi vt sciamus ex metallis sulphur elicere quo in visceribus terræ argentum vivum nostrum in aurum & argentum congelatur: quod quidem sulphur in hoc Opere loco masculi, ideò dignius habetur, Mercurius verò loco fœminæ. Ex horum duorum composito & actu generantur Mercurij Philosophorum.

Descripsimus in Dialogo Mercurij cum Alchemista congregationem illam Alchemistarum vbi consultabant ex qua materia & quomodo faciendus sit Lapis Philosophicus. Scriptum est etiam quomodo tempestatis infortunio sine Conclusione ferè in vniuersum Orbem dispersi sunt. Surrexit enim tempestas valida ventúsque maximus qui illos huc illuc dispersit, & aliquorum capita ita perflauit, vt ad hoc vsque tempus sese nondum recolligere possint, vnde in illorum cerebris variæ sortis muscæ generantur. Erant autem inter illos variarum nationum ac conditionum homines, inter quos

quos fuit etiam hic Alchemista, de quo in hoc Tractatu sermonem instituimus: erat aliâs vir bonus, sed sine Conclusione, ex numero horum qui casualiter Lapidem Philosophorum inuenire proponunt: & erat socius illius Philosophi qui cum Mercurio certabat. Hic verò dicebat, si mihi ita accidisset cum Mercurio loqui, paucis verbis illum expiscatus fuissem: stultus iste alter, inquit, nesciuit cum illo procedere. Mihi quidem numquam Mercurius placuit, nec credo in illo aliquid boni esse; at Sulphur mihi probatur, quia in illis Comitijs optimè de illo disputauimus: si non illa tempestas nos disturbasset, primam materiam id esse conclusissemus: quoniam in meo capite non solent esse res leues, caput meum plenum est profundarum imaginationum. Sicque confirmatus instituit in sulphure laborare. Incepit itaque illud distillare, sublimare, calcinare, fixare, oleum per campanam ex illo facere, tum per se, tum cum crystallis, corticibus ouorum, & alios multos labores in illo expertus est: cúmque multum temporis & sumptuum consumpsit, & nihil ad propositum inuenire potuit, tristis fuit; miser multas noctes duxit insom-

nes, exibat etiam sæpenumerò extra vrbem ad speculandum, vt eò commodius aliquid certi in suo labore excogitare posset. Accidit autem quadam vice, cùm ita ferè in extasi speculando deambularet, peruenit ad quoddam nemus viridissimum, omniúmque rerum refertissimum; in quo erat omnium minerarum & metallorum fodinæ, omniúmque animalium & auium genera, omnium arborum, herbarum & fructuum copia: ibi etiam erant varij aquæ ductus: quoniam illis in locis aqua non habebatur, nisi quæ per varia instrumenta & canales trahebatur; & hoc per varios artifices ex varijs locis: præcipua fuit illa, clariórque cæteris, quæ à radijs Lunæ trahebatur; & hæc non nisi pro Nympha nemoris illius procurabatur. Ibi etiam pascebantur tauri & arietes, & pastores erant duo iuvenes, quos Alchemista interrogans: Cujus, inquit, est hæc sylua? cui responderunt: Est nemus & hortus nostræ nymphæ Veneris. Alchemista huc illuc inambulabat: Placuit illi quidem locus, sed ille tamen semper de suo sulphure cogitabat; atque ita ambulando fessus, miser consedit ad latus canalis, sub quadam arbore, & cæpit miserrimè lamentari,

mentari, deplorando tempus & sumptus in suo labore frustra impensos (non erat aliàs deceptoriæ facultatis, sed sibi ipsi nocivus) aitque. Quid est hoc? omnes dicunt rem esse communem, vilem, facilem, & ego sum vir doctus, & hunc miserum lapidẽ non possum excogitare. Sicq; lamẽtando cæpit maledicere sulphuri, quod in illo tot sumptus, tot labores frustra consumpserit: & sulphur fuit etiam in illo nemore, sed inscio Alchemista. Interim dum ita lamentaretur, audiuit vocem quasi alicuius senis: Amice cur maledicis sulphuri? Alchemista circumspexit vbique, neminémque videns perterrefactus est. Vox autem illa iterum ait: Amice cur ita contristaris? Alchemista resumpto animo, Domine, inquit, esuriens semper de pane, ita ego sẽper de Lapide Philosophorum cogito. *Vox:* Et quare maledicis sulphuri? *Alchem.* Domine credidi illud esse primam materiam Lapidis Philosophorum ideò in illo laborando per aliquot annos multa consumpsi, & non potui istum Lapidem invenire. *Vox:* Amice ego quidem sulphur noui verum & principale subjectum Lapidis Philosophorum, sed te non nosco, neq; de tuo labore & proposito quicquam

quam ſcio: Injuſtè maledicis ſulphuri; quia ille eſt in duriſſimis carceribus, non poteſt vnicuique adeſſe; quandoquidem hic ligatis pedibus in tenebroſiſſimo carcere poſitus eſt, nec egreditur niſi quò illum deportant cuſtodes ejus. *Alchem.* Et quare eſt incarceratus? *Vox:* Quia omnibus Alchemiſtis obediens eſſe voluit, & facere quicquid ipſi volebant, contra voluntatem matris ſuæ, quæ illi interdixerat vt ſolummodò ijs qui illam nouerunt obediret, propterea tradidit illum in carceres, & juſſit ligare pedes ejus, cuſtodéſque conſtituit illi, vt ſine illorum ſcitu & voluntate nuſquam ire poſſit. *Alchem.* O miſer! propterea & mihi non potuit ſuccurrere: certè mater ejus facit illi magnam injuriam: & quando dimittetur ex iſtis carceribus? *Vox:* O Amice, Sulphur Philoſophorũ non poteſt hinc exire niſi longiſſimo tempore, & cum grauiſſimo labore. *Alchem.* Domine, & qui ſunt cuſtodes ejus, qui illum cuſtodiunt? *Vox:* Amice, cuſtodes ejus ſunt ejuſdem generis, ſed tyranni. *Alchem.* Domine, & tu quis es, & quomodo vocaris? *Vox:* Ego ſum Iudex & Præfectus carcerum, & nomen mihi Saturnus. *Alchem.* Ergo in tuis carceribus Sulphur

phur detinetur. *Vox:* In meis quidem carceribus Sulphur detinetur, sed habet alios custodes. *Alchem.* Et quid facit in carceribus? *Vox:* Laborat quicquid eius custodes volunt. *Alchem.* Et quid scit laborare? *Vox.* Ille est mille rerum artifex, & est cor omnium rerum: scit emendare metalla, mineras corrigit, animalia intellectum docet; scit facere omnia genera florum in herbis & arboribus, atque illis omnibus præest, corrumpit aërem, quem iterum emendat: est omnium odorum in Mundo artifex, omniúmque colorum pictor. *Alchem.* Ex qua materia facit flores? *Vox:* Custodes dant materiam & vasa, Sulphur verò digerit, & secundùm digestionis varietatem & pondus varios flores & odores facit. *Alchem.* Domine, est ne senex? *Vox:* Amice, scito quòd Sulphur est virtus omnium rerum, & est secundus natu, sed senior omnibus; fortior, & dignior; sed puer obediens. *Alchem.* Domine, quomodo cognoscitur? *Vox:* Miris modis, sed optimè per rationem vitalem in animalibus, per colorem in metallis, per odorem in vegetabilibus: sine illo mater ejus nihil operatur. *Alchem.* Est ne solus hæres, vel si habet fratres? *Vox:* Amice vnicum

tantum

tantum ejusmodi filium mater ejus habet, fratres ejus alij sunt mali associati, sororem habet quam amat, & ab illa amatur vicissim, nam illi est sicut mater. *Alchem.* Domine, vniformis ne est vbique? *Vox*: Quò ad naturam ejus vniformis, sed in carceribus mutatur: cor ejus tamen semper purum est, sed vestimenta eius maculata sunt. *Alchem.* Domine, fuit ne etiam aliquando liber? *Vox*: Maximè fuit presertim illis temporibus quando fuerunt illi viri sapientes quibus cum matre ejus magna amicitia intercedebat. *Alch.* Et qui fuerunt isti? *Vox*: Innumerabiles fuerunt: Fuit Hermes qui cum matre ejus vnum erat: post ipsum fuerunt multi Reges, ac Principes, nec non multi alij sapientes, vtpote hisce seculis Aristoteles, Auicenna, &c. qui illum liberarunt: hi enim ejus ligaturas dissoluere resciuerunt. *Alchem.* Domine, quid eis dedit pro liberatione? *Vox*: Dedit illis tria Regna: nam quando illum ali[illegible] is dissoluit, & liberat, tunc ille custodes suos, qui modo in suo Regno gubernant, vincit, & ligatos huic qui illum liberat in subditos tradit, ac eorum Regna in possessionem dat: sed quod majus est, in Regno ejus est speculum in quo totus

totus Mundus videtur. Quicunque in hoc speculum inspicit, tres partes sapientiæ totius Mundi in illo videre & addiscere potest, atque ita sapientissimus in hisce tribus Regnis euadet; quales Aristoteles & Auicenna fuerunt & alij multi qui, sicut & cæteri antecessores, in hoc speculo viderunt quomodo & Mundus creatus est: ex illo didicerunt cœlestium virtutum influentias in inferiora, & quomodo Natura per pondus ignis res componit; tum etiam motum Solis & Lunæ, præsertim verò motum illum vniuersalem quo mater ejus gubernatur: ex illo gradus caliditatis, frigiditatis, humiditatis, & siccitatis, virtutésque herbarum ac omnium rerum cognouerunt; vnde optimi Medici facti sunt. Et certè nisi Medicus talis sit vt sciat cur hæc herba talis vel talis, cur in hoc gradu calida, cur sicca, cur humida sit, non ex libris Galeni, aut Auicennæ, sed ex fonte Naturæ, vnde & illi ista habuerunt, fundamentalis Medicus esse non potest. Ista omnia diligenter illi considerârunt, & scripta sua successoribus reliquerunt, vt homines ad altiora studia allicerent, & discerent Sulphur liberare, atque ejus vincula dissoluere: sed homines hujus

sæcu-

tè tu etiam es Philosophus ex illis Comitijs; nam optimè meâ dicta interpretaris, sic ni fallor, & omnium Philosophorum. *Alchem.* Domine, nonne est hoc oleum sanguis Sulphuris? *Vox:* O Amice, sanguis Sulphuris non datur nisi his qui illud sciunt ex carceribus liberare. *Alchem.* Domine, scitne etiam Sulphur aliquid in Metallis? *Vox:* Dixi tibi, quòd omnia scit, & in metallis multo melius quàm alibi; sed custodes ejus sciunt quod ibi facilè liberari possit, propterea ibi in durissimis carceribus detentum custodiunt, ita vt & respirare non possit, timent enim ne ad palatium Regis perveniat. *Alch.* Domine, in omnibusne metallis ita incarceratus est? *Vox:* In omnibus, sed non vniformiter, in aliquibus non ita strictè. *Alchem.* Domine, & quare in metallis ita tyrannico more? *Vox:* Quia tunc non amplius timeret illos quando ad palatium suum Regale pervenerit: jam enim potest videri, jam liberè ex fenestris prospicit; quoniam illic est in proprio Regno, licet nondum ita vt desiderat. *Alchem.* Domine, & quid comedit? *Vox:* Cibus ejus ventus est, cùm liber est coctus; sed in carceribus cogitur comedere crudum. *Alchem.* Domine, possent ne istæ inimi-

inimicitiæ inter illum & custodes ejus reconciliari? *Vox:* Imò, si quis esset tam prudens. *Alchem.* Quare cum illis de pace non tractat? *Vox:* Illud non potest per seipsum; quia statim ira & furore excandescit. *Alch.* Faciat hoc per aliquem commissarium. *Vox:* Felicissimus hominum certè esset, & æterna memoria dignus, qui inter illos sciret pacem facere; sed hoc non nisi vir sapientissimus qui cum matre ejus conveniret, & cointelligentiam haberet: nam si amici essent vnus alterum non impediret, sed conjunctis viribus facerent res immortales. Certè qui illos reconciliaret esset vir æternitati consecrandus: *Alch.* Domine, Ego componam istas lites inter illos, & liberabo illum: sum aliâs vir adeò doctus, & sapiens; adhæc etiam sum bonus practicus præsertim vbi ad tractandum venitur. *Vox:* Amice: video quidem quòd satis magnus, & cum magno capite sis, sed nescio num tu ista facere possis. *Alch.* Domine, fortassis tu ignoras quid sciunt Alchemistæ, quoad tractatus semper illi sunt victores, & certè ego non sum postremus, modò inimici ejus mecum tractare velint: si tractabunt, esto securus quòd causa cadent. Domine, crede mihi, Alche-

Digitized by Google

mistæ sciunt tractare. Si tantùm mecum tractare velint, Sulphur confestim liberabitur. *Vox:* Placet mihi ingenium, audio quòd probatus sis. *Alch.* Domine, dic adhuc mihi si hoc est verum Sulphur Philosophorum? *Vox:* Hoc quidem est Sulphur, sed si Philosophorũ est tuum est scire. Satis ego tibi de Sulphure dixi. *Alch.* Domine si etiam ejus carceres inueniam, an eum liberare potero? *Vox:* Si scies optimè poteris; facilius est enim illum liberare quàm invenire. *Alch.* Domine rogo dic adhuc mihi si illum invenero, faciam ne ex illo lapidem Philosophorum. *Vox:* O amice non est meum diuinare, tu ipse videto: attamen si matrem ejus noueris, illam secutus fueris, sulphure soluto lapis in promptu erit. *Alch.* Domine in quo subjecto est hoc sulphur? *Vox:* Scito pro certo quod hoc sulphur est magnæ virtutis; minera ejus sunt omnes res mundi, est enim in metallis, herbis, arboribus, animalibus, lapidibus, mineris. *Alch.* Et quis diabolus inter tot res & subjecta illum latentem invenire potest? Dic tu mihi materiam ex qua illum Philosophi accipiunt. *Vox:* Amice nimis propè accedis, attamen vt tibi satisfaciam, scito sulphur vbique esse, sed habet quædam palatia vbi solet Philosophis au-

dientiam dare; sed Philosophi illud in mari suo natans & cum Vulcano ludens adorant, quando illud vilissimo vestitu incognitum Philosophi accedunt. *Alch.* Domine in mari illud quare non est meum, cum hic propinquius sit absconditum. *Vox:* Dixi tibi quod custodes ejus illud in carceribus tenebrosissimis posuerunt nè illud videre possis, est enim in vno solo subjecto; sed si illud domi non invenisti vix in syluis invenies. Ne autem desperes in inquirendo illo, tibi sacrosanctè dico illud in auro & argento esse perfectissimum, sed in argento vivo facillimum. *Alchem.* Domine libenti animo facerem lapidem Philosophorum. *Vox:* Rem bonam desideras, sulphur quoque libenter dissolueretur. Et sic Saturnus discessit. Alchemistam verò fessum grauis sopor invasit, & apparuit illi visio talis. Vidit in illo nemore fontem aquæ plenum, circa quem deambulabant Sal cum Sulphure inter se altercando, donec vltimò cœperunt pugnare; & intulit sal sulphuri vulnus incurabile, ex quo vulnere loco sanguinis aqua quasi lac candidissimum effluxit, ac in magnum flumen creuit. Tunc ex illo nemore egressa est Diana virgo pul-

cherrima, quæ cæpit lauari in flumine illo: quam dum transiens Princeps quidam vir fortissimus (& maior suis servitoribus) videret, cæpit admirari ejus pulchritudinem, quodq; esset naturæ sibi similis & eius amore captus est: quod cum illa videret vicissim ejus amore exarsit;quamobrẽ quasi in animi deliquium cadens cępit mergi: quod videns Princeps ille mandauit suis seruitoribus vt illam adjuuarent: sed omnes timuerunt accedere ad flumen; ad quos Princeps ille: Quare(inquit)non adjuuatis Dianam virginem? Cui responderunt, Domine flumen est quidem paruum quasi exsiccatum, sed periculosissimum: Quadam vice absque tuo scitu voluimus hoc tranare, & vix à periculo æternæ mortis euasimus; scimus etiam quod & alij nostri antecessores hîc perierunt. Tunc Princeps ille, deposito suo pallio grosso,ita vt erat armatus in flumen prosiliit, vt opem ferret Dianæ pulcherrimæ, porrexitque illi manum; quæ volens se saluare ipsum etiam Principem ad se traxit, atque ambo submersi sunt. Paulò post animæ illorum ex flumine illo exiuerunt volitantes supra flumen, aiúntque, Optimè nobiscum actum est, aliter enim ab hisce corporibus liberari non potuissemus quæ pol-

luta & maculata erant. *Alch.* interrogans ait: Revertimini aliquando in illa corpora? *Animæ.* Non in tam polluta; sed quando purgabuntur, & hoc flumen exsiccabitur per calorem solis, & provincia hæc sæpius per aërem exàminata fuerit. *Alch.* Interim quid facietis? *Anima.* Hic supra flumen volitabimus donec istæ nebulæ & tempestates cessent. Interim Alchemista in magis optatum somnium de suo sulphure incidit; & ecce apparent illi, & venerunt in illum locum multi Alchemistæ quæsitum etiam sulphur: & cum apud illum fontem à sale occisum cadauer invenerunt; illud inter se diuiserunt: quod Alchemista videns etiam partem accepit; & sic quilibet illorum domum reuersi sunt, cæperúntque in illo sulphure laborare, & hucusque non cessant. Huic verò Alchemistæ Saturnus occurrit & ait: Amice quomodo se res habent? *Alch.* O Domine multa mirabilia vidi, vix vxor mea credet ista; jam etiam inueni sulphur, rogo te mi Domine, adjuua me faciamus istum lapidem. *Saturnus.* Libenter mi amice. Præpara ergo argentum vivum & sulphur, & vitrum huc da. *Alch.* Domine noli habere negotium, cum Mercurio, quia est nequam, de-

lusit socium meum & alios multos. *Saturnus*. Absque argento vivo in cujus regno sulphur jam Rex est Philosophi nihil fecerunt, nec ego aliter scio. *Alch.* Domine faciamus ex solo sulphure. *Satur.* Benè mi amice, sed ita succedet sicut jubes. Acceperunt itaque sulphur illud quod Alchemista invenit, & fecerunt sicut voluit Alchemista, cœperuntq; laborare miris modis, illud sulphur tractare in fornaculis mirabilibus, quas plures Alchemista habuit: sed semper in fine ex quolibet labore evenerunt illis candelulæ quas vetulæ ad accendendum ignem vulgò vendunt. De nouo inceperunt, & sulphur sublimarunt, calcinarunt, sicut Alchemistæ placuit; sed vtcunque fecerunt illis semper in fine vt priùs evenit: nam quicquid ex illo sulphure Alchemista voluit semper candelula fuit: & ait ad Saturnum, Verè Domine, video quod juxta meam phantasiam non vult succedere, rogo te fac tu solus sicut scis. Tunc Saturnus ait, Vide ergo & disce. Accepit itaque duo argenta viva diuersæ substantiæ, sed vnius radicis, quæ Saturnus lauit vrina sua, & vocauit illa sulphura de sulphuribus, & commiscuit fixum cum volatili, facta compositione in vas debitum

posuit,

posuit, & ne sulphur aufugeret custodē supposuit,& sic postea in balneum ignis lentissimi, vt materia requirebat, posuit, & omnia optimè fecit. Fecerunt itaque lapidem Philosophicum, quia ex debita materia nonnisi debitum opus euenit. Alchemista gauisus valdè accepit lapidem cum vitro, colorem ejus qui erat tāquam sanguis combustus considerans admirabatur, & præ nimia lætitia cœpit saltare, in quo saltu elapsum est illi è manibus vitrum in terram & fractum est; sicq; Saturnus euanuit. Alchemista quoque è somnio expergefactus nihil præter illas candelulas quas fecerat ex sulphure in manibus invenit: lapis verò auolauit, & hucusque volat, vnde volatilis dicitur:& sic miser ille Alchemista nihil aliud didicit ex illa visione quàm candelulas sulphureas facere: qui posteà relicto lapide cœpit esse Medicus; inquirendo lapidem Philosophicum lapidem renum acquisiuit. Vltimò duxit vitam vt solent ejusmodi Alchemistæ,plerumque fiunt medici aut smegmatistæ, quod omnibus eveniet qui sine fundamento ex auditu aut receptis casualiter per dialecticam ad artem accedunt.

Aliqui postea cum illis non succedit di-

nes, exibat etiam sæpenumerò extra vrbem ad speculandum, vt eò commodius aliquid certi in suo labore excogitare posset. Accidit autem quadam vice, cùm ita ferè in extasi speculando deambularet, peruenit ad quoddam nemus viridissimum, omniúmque rerum refertissimum; in quo erat omnium minerarum & metallorum fodinæ, omniúmque animalium & auium genera, omnium arborum, herbarum & fructuum copia: ibi etiam erant varij aquæ ductus: quoniam illis in locis aqua non habebatur, nisi quæ per varia instrumenta & canales trahebatur; & hoc per varios artifices ex varijs locis: præcipua fuit illa, clariórque cæteris, quæ à radijs Lunæ trahebatur; & hæc non nisi pro Nympha nemoris illius procurabatur. Ibi etiam pascebantur tauri & arietes, & pastores erant duo iuvenes, quos Alchemista interrogans: Cujus, inquit, est hæc sylua? cui responderunt: Est nemus & hortus nostræ nymphæ Veneris. Alchemista huc illuc inambulabat: Placuit illi quidem locus, sed ille tamen semper de suo sulphure cogitabat; atque ita ambulando fessus, miser consedit ad latus canalis, sub quadam arbore, & cæpit miserrimè lamentari,

mentari, deplorando tempus & sumptus in suo labore frustra impensos (non erat aliàs deceptoriæ facultatis, sed sibi ipsi nocivus) aitque. Quid est hoc? omnes dicunt rem esse communem, vilem, facilem, & ego sum vir doctus, & hunc miserum lapidē non possum excogitare. Sicq; lamētando cæpit maledicere sulphuri, quod in illo tot sumptus, tot labores frustra consumpserit: & sulphur fuit etiam in illo nemore, sed inscio Alchemista. Interim dum ita lamentaretur, audiuit vocem quasi alicuius senis: Amice cur maledicis sulphuri? Alchemista circumspexit vbique, neminémque videns perterrefactus est. Vox autem illa iterum ait: Amice cur ita contristaris? Alchemista resumpto animo, Domine, inquit, esuriens semper de pane, ita ego sēper de Lapide Philosophorum cogito. *Vox:* Et quare maledicis sulphuri? *Alchem.* Domine credidi illud esse primam materiam Lapidis Philosophorum ideò in illo laborando per aliquot annos multa consumpsi, & non potui istum Lapidem invenire. *Vox:* Amice ego quidem sulphur noui verum & principale subjectum Lapidis Philosophorum, sed te non nosco, neq; de tuo labore & proposito quicquam

quam ſcio: Injuſtè maledicis ſulphuri; quia ille eſt in duriſſimis carceribus, non poteſt vnicuique adeſſe; quandoquidem hic ligatis pedibus in tenebroſiſſimo carcere poſitus eſt, nec egreditur niſi quò illum deportant cuſtodes ejus. *Alchem.* Et quare eſt incarceratus? *Vox:* Quia omnibus Alchemiſtis obediens eſſe voluit, & facere quicquid ipſi volebant, contra voluntatem matris ſuæ, quæ illi interdixerat vt ſolummodò ijs qui illam nouerunt obediret, propterea tradidit illum in carceres, & juſſit ligare pedes ejus, cuſtodéſque conſtituit illi, vt ſine illorum ſcitu & voluntate nuſquam ire poſſit. *Alchem.* O miſer! propterea & mihi non potuit ſuccurrere: certè mater ejus facit illi magnam injuriam: & quando dimittetur ex iſtis carceribus? *Vox:* O Amice, Sulphur Philoſophorũ non poteſt hinc exire niſi longiſſimo tempore, & cum grauiſſimo labore. *Alchem.* Domine,& qui ſunt cuſtodes ejus,qui illum cuſtodiunt? *Vox:* Amice, cuſtodes ejus ſunt ejuſdem generis, ſed tyranni. *Alchem.* Domine, & tu quis es, & quomodo vocaris? *Vox:* Ego ſum Iudex & Præfectus carcerum, & nomen mihi Saturnus. *Alchem.* Ergo in tuis carceribus Sulphur

phur detinetur. *Vox:* In meis quidem carceribus Sulphur detinetur, sed habet alios custodes. *Alchem.* Et quid facit in carceribus? *Vox:* Laborat quicquid eius custodes volunt. *Alchem.* Et quid scit laborare? *Vox.* Ille est mille rerum artifex, & est cor omnium rerum: scit emendare metalla, mineras corrigit, animalia intellectum docet; scit facere omnia genera florum in herbis & arboribus, atque illis omnibus præest, corrumpit aërem, quem iterum emendat: est omnium odorum in Mundo artifex, omniúmque colorum pictor. *Alchem.* Ex qua materia facit flores? *Vox:* Custodes dant materiam & vasa, Sulphur verò digerit, & secundùm digestionis varietatem & pondus varios flores & odores facit. *Alchem.* Domine, est ne senex? *Vox:* Amice, scito quòd Sulphur est virtus omnium rerum, & est secundus natu, sed senior omnibus; fortior, & dignior; sed puer obediens. *Alchem.* Domine, quomodo cognoscitur? *Vox:* Miris modis, sed optimè per rationem vitalem in animalibus, per colorem in metallis, per odorem in vegetabilibus: sine illo mater ejus nihil operatur. *Alchem.* Est ne solus hæres, vel si habet fratres? *Vox:* Amice vnicum

tantum

tantum ejuſmodi filium mater ejus habet, fratres ejus alij ſunt mali aſſociati, ſororem habet quam amat, & ab illa amatur viciſſim, nam illi eſt ſicut mater. *Alchem.* Domine, vniformis ne eſt vbique? *Vox*: Quò ad naturam ejus vniformis, ſed in carceribus mutatur: cor ejus tamen ſemper purum eſt, ſed veſtimenta eius maculata ſunt. *Alchem.* Domine, fuit ne etiam aliquando liber? *Vox*: Maximè fuit preſertim illis temporibus quando fuerunt illi viri ſapientes quibus cum matre ejus magna amicitia intercedebat. *Alch.* Et qui fuerunt iſti? *Vox*: Innumerabiles fuerunt: Fuit Hermes qui cum matre ejus vnum erat: poſt ipſum fuerunt multi Reges, ac Principes, nec non multi alij ſapientes, vtpote hiſce ſeculis Ariſtoteles, Auicenna, &c. qui illum liberarunt: hi enim ejus ligaturas diſſoluere reſciuerunt. *Alchem.* Domine, quid eis dedit pro liberatione? *Vox*: Dedit illis tria Regna: nam quando illum aliquis diſſoluit, & liberat, tunc ille cuſtodes ſuos, qui modo in ſuo Regno gubernant, vincit, & ligatos huic qui illum liberat in ſubditos tradit, ac eorum Regna in poſſeſſionem dat: ſed quod majus eſt, in Regno ejus eſt ſpeculum in quo

totus

totus Mundus videtur. Quicunque in hoc ſpeculum inſpicit, tres partes ſapientiæ totius Mundi in illo videre & addiſcere poteſt, atque ita ſapientiſſimus in hiſce tribus Regnis euadet; quales Ariſtoteles & Auicenna fuerunt & alij multi qui, ſicut & cæteri anteceſſores, in hoc ſpeculo viderunt quomodo & Mundus creatus eſt: ex illo didicerunt cœleſtium virtutum influentias in inferiora, & quomodo Natura per pondus ignis res componit; tum etiam motum Solis & Lunæ, præſertim verò motum illum vniuerſalem quo mater ejus gubernatur: ex illo gradus caliditatis, frigiditatis, humiditatis, & ſiccitatis, virtutéſque herbarum ac omnium rerum cognouerunt; vnde optimi Medici facti ſunt. Et certè niſi Medicus talis ſit vt ſciat cur hæc herba talis vel talis, cur in hoc gradu calida, cur ſicca, cur humida ſit, non ex libris Galeni, aut Auicennæ, ſed ex fonte Naturæ, vnde & illi iſta habuerunt, fundamentalis Medicus eſſe non poteſt. Iſta omnia diligenter illi conſiderârunt, & ſcripta ſua ſucceſſoribus reliquerunt, vt homines ad altiora ſtudia allicerent, & diſcerent Sulphur liberare, atque ejus vincula diſſoluere: ſed homines hujus

ſæcu-

sæculi scripta illorum jam pro finali fundamento habent,& vlterius non quærunt; sufficítque illis quod sciant dicere, sic Aristoteles sic Galenus scripserunt. *Alchem.* Et quid dicis, mi Domine, potéstne herba absque Herbario cognosci? *Vox:* Veteres illi Philosophi ex ipsomet Naturæ fonte sua recepta conscripserunt. *Alchem.* Quomodo, mi Domine? *Vox:* Scito quod omnes res in terra, & super terram ex tribus Principijs generantur & producuntur; aliquando duobus quibus tamen tertium adhæret: qui igitur nouit tria Principia, & pondus illorum vt illa Natura conjungit, facilè ex decoctione gradum ignis in subjecto, an bene, aut male, vel mediocriter coctum, idque secundùm majus vel minus, intelligere poterit: nam cuncta vegetabilia ab his qui tria Principia nouerunt cognoscuntur. *Alchem.* Et hoc quomodo? *Vox:* Ex visu, ex gustu, & odore; in his tribus sensibus concluduntur etiam tria Principia rerum, & gradus eorum decoctionis. *Alchem.* Dominè, dicunt quod Sulphur est Medicina. *Vox:* Imò ipse Medicus est, & qui illum ex carceribus liberant, illis pro gratitudine & sanguinem suum in medicinam dat. *Alchem.* Domine, habita

habitâ vniuerſali Medicina quàmdiu homo poteſt ſe conſeruare à morte? *Vox:* Vſque ad terminum mortis: cautè tamen hæc Medicina ſumenda eſt; multi enim viri ſapientes hac Medicina ante terminum interierunt. *Alch.* Et quid dicis, mi Domine, éſtne venenum? *Vox:* Nonne audiuiſti quòd magna flamma ignis conſumit paruam? multi erant Philoſophi qui ex aliorum doctrina artem habuerunt qui non ita profundè virtutem Medicinæ ſcrutarunt; imò quò Medicina erat potentior, ſubtilior, eò ſanior illis videbatur; & vnum granum ejus multa millia metalli tranſmeat, multò magis corpus humanum. *Alchem.* Domine, quomodo ergo vti debuerũt? *Vox:* Medicina vti debuerunt quæ calorem naturalem confortando nutriret, non ſuperaret. *Alchem.* Domine, ego ſcio facere iſtam Medicinam. *Vox:* Beatus es ſi ſcis, Sanguis enim Sulphuris eſt illa intrinſeca virtus & ſiccitas convertens & congelans argentum vivum in aurum, tum etiam omnia metalla & corpora humana ad ſanitatem. *Alchem.* Domine, ego ſcio facere oleum Sulphuris quod cum calcinatis cryſtallis præparatur, ſcio & aliud per campanam ſublimare. *Vox:* Certè

tè tu etiam es Philosophus ex illis Comitijs; nam optimè mea dicta interpretaris, sic ni fallor, & omnium Philosophorum. *Alchem.* Domine, nonne est hoc oleum sanguis Sulphuris? *Vox:* O Amice, sanguis Sulphuris non datur nisi his qui illud sciunt ex carceribus liberare. *Alchem.* Domine, scitne etiam Sulphur aliquid in Metallis? *Vox:* Dixi tibi, quòd omnia scit, & in metallis multo melius quàm alibi; sed custodes ejus sciunt quod ibi facilè liberari possit, propterea ibi in durissimis carceribus detentum custodiunt, ita vt & respirare non possit, timent enim ne ad palatium Regis perveniat. *Alch.* Domine, in omnibusne metallis ita incarceratus est? *Vox:* In omnibus, sed non vniformiter, in aliquibus non ita strictè. *Alchem.* Domine, & quare in metallis ita tyrannico more? *Vox:* Quia tunc non amplius timeret illos quando ad palatium suum Regale pervenerit: jam enim potest videri, jam liberè ex fenestris prospicit; quoniam illic est in proprio Regno, licet nondum ita vt desiderat. *Alchem.* Domine, & quid comedit? *Vox:* Cibus ejus ventus est, cùm liber est coctus; sed in carceribus cogitur comedere crudum. *Alchem.* Domine, possent ne istæ

inimi-

inimicitiæ inter illum & custodes ejus reconciliari? *Vox:* Imò, si quis esset tam prudens. *Alchem.* Quare cum illis de pace non tractat? *Vox:* Illud non potest per seipsum; quia statim ira & furore excandescit. *Alch.* Faciat hoc per aliquem commissarium. *Vox:* Felicissimus hominum certè esset, & æterna memoria dignus, qui inter illos sciret pacem facere; sed hoc non nisi vir sapientissimus qui cum matre ejus conveniret, & cointelligentiam haberet: nam si amici essent vnus alterum non impediret, sed conjunctis viribus facerent res immortales. Certè qui illos reconciliaret esset vir æternitati consecrandus: *Alch.* Domine, Ego componam istas lites inter illos, & liberabo illum: sum aliâs vir adeò doctus, & sapiens; adhæc etiam sum bonus practicus præsertim vbi ad tractandum venitur. *Vox:* Amice: video quidem quòd satis magnus, & cum magno capite sis, sed nescio num tu ista facere possis. *Alch.* Domine, fortassis tu ignoras quid sciunt Alchemistæ, quoad tractatus semper illi sunt victores, & certè ego non sum postremus, modò inimici ejus mecum tractare velint: si tractabunt, esto securus quòd causa cadent. Domine, crede mihi, Alche-

mistæ sciunt tractare. Si tantùm mecum tractare velint, Sulphur confestim liberabitur. *Vox:* Placet mihi ingenium, audio quòd probatus sis. *Alch.* Domine, dic adhuc mihi si hoc est verum Sulphur Philosophorum? *Vox:* Hoc quidem est Sulphur, sed si Philosophorũ est tuum est scire. Satis ego tibi de Sulphure dixi. *Alch.* Domine si etiam ejus carceres inueniam, an eum liberare potero? *Vox:* Si scies optimè poteris; facilius est enim illum liberare quàm invenire. *Alch.* Domine rogo dic adhuc mihi si illum invenero, faciam ne ex illo lapidem Philosophorum. *Vox:* O amice non est meum diuinare, tu ipse videto: attamen si matrem ejus noueris, illam secutus fueris, sulphure soluto lapis in promptu erit. *Alch.* Domine in quo subjecto est hoc sulphur? *Vox:* Scito pro certo quod hoc sulphur est magnæ virtutis; minera ejus sunt omnes res mundi, est enim in metallis, herbis, arboribus, animalibus, lapidibus, mineris. *Alch.* Et quis diabolus inter tot res & subjecta illum latentem invenire potest? Dic tu mihi materiam ex qua illum Philosophi accipiunt. *Vox:* Amice nimis propè accedis, attamen vt tibi satisfaciam, scito sulphur vbique esse, sed habet quædam palatia vbi solet Philosophis au-

dientiam dare; sed Philosophi illud in mari suo natans & cum Vulcano ludens adorant, quando illud vilissimo vestitu incognitum Philosophi accedunt. *Alch.* Domine in mari illud quare non est meum, cum hic propinquius sit absconditum. *Vox:* Dixi tibi quod custodes ejus illud in carceribus tenebrosissimis posuerunt ne illud videre possis, est enim in vno solo subjecto; sed si illud domi non invenisti vix in syluis invenies. Ne autem desperes in inquirendo illo, tibi sacrosanctè dico illud in auro & argento esse perfectissimum, sed in argento vivo facillimum. *Alchem.* Domine libenti animo facerem lapidem Philosophorum. *Vox:* Rem bonam desideras, sulphur quoque libenter dissolueretur. Et sic Saturnus discessit. Alchemistam verò fessum grauis sopor invasit, & apparuit illi visio talis. Vidit in illo nemore fontem aquæ plenum, circa quem deambulabant Sal cum Sulphure inter se altereando, donec vltimò cœperunt pugnare; & intulit sal sulphuri vulnus incurabile, ex quo vulnere loco sanguinis aqua quasi lac candidissimum effluxit, ac in magnum flumen creuit. Tunc ex illo nemore egressa est Diana virgo pul-

cherrima, quæ cæpit lauari in flumine illo: quam dum transiens Princeps quidam vir fortissimus (& maior suis servitoribus) videret, cæpit admirari ejus pulchritudinem, quodq; esset naturæ sibi similis & eius amore captus est: quod cum illa videret vicissim ejus amore exarsit;quamobrē quasi in animi deliquium cadens cępit mergi: quod videns Princeps ille mandauit suis seruitoribus vt illam adjuuarent: sed omnes timuerunt accedere ad flumen; ad quos Princeps ille: Quare(inquit)non adjuuatis Dianam virginem? Cui responderunt, Domine flumen est quidem paruum quasi exsiccatum, sed periculosissimum: Quadam vice absque tuo scitu voluimus hoc tranare, & vix à periculo æternæ mortis euasimus; scimus etiam quod & alij nostri antecessores hic perierunt. Tunc Princeps ille, deposito suo pallio grosso,ita vt erat armatus in flumen prosiliit, vt opem ferret Dianæ pulcherrimæ, porrexitque illi manum; quæ volens se saluare ipsum etiam Principem ad se traxit, atque ambo submersi sunt. Paulò post animæ illorum ex flumine illo exiuerunt volitantes supra flumen, aiúntque, Optimè nobiscum actum est, aliter enim ab hisce corporibus liberari non potuissemus quæ pol-

luta & maculata erant. *Alch.* interrogans ait: Revertimini aliquando in illa corpora? *Animæ.* Non in tam polluta; sed quando purgabuntur, & hoc flumen exsiccabitur per calorem solis, & provincia hæc sæpius per aërem exáminata fuerit. *Alch.* Interim quid facietis? *Anima.* Hic supra flumen volitabimus donec istæ nebulæ & tempestates cessent. Interim Alchemista in magis optatum somnium de suo sulphure incidit; & ecce apparent illi, & venerunt in illum locum multi Alchemistæ quæsitum etiam sulphur: & cum apud illum fontem à sale occisum cadauer invenerunt; illud inter se diuiserunt: quod Alchemista videns etiam partem accepit; & sic quilibet illorum domum reuersi sunt, cæperúntque in illo sulphure laborare, & hucusque non cessant. Huic verò Alchemistæ Saturnus occurrit & ait: Amice quomodo se res habent? *Alch.* O Domine multa mirabilia vidi, vix vxor mea credet ista; jam etiam inueni sulphur, rogo te mi Domine, adjuua me faciamus istum lapidem. *Saturnus.* Libenter mi amice. Præpara ergo argentum vivum & sulphur, & vitrum huc da. *Alch.* Domine noli habere negotium, cum Mercurio, quia est nequam, de-

lusit socium meum & alios multos. *Saturnus.* Absque argento vivo in cujus regno sulphur jam Rex est Philosophi nihil fecerunt, nec ego aliter scio. *Alch.* Domine faciamus ex solo sulphure. *Satur.* Benè mi amice, sed ita succedet sicut jubes. Acceperunt itaque sulphur illud quod Alchemista invenit, & fecerunt sicut voluit Alchemista, cæperuntq; laborare miris modis, illud sulphur tractare in fornaculis mirabilibus, quas plures Alchemista habuit: sed semper in fine ex quolibet labore evenerunt illis candelulæ quas vetulæ ad accendendum ignem vulgò vendunt. De nouo inceperunt, & sulphur sublimarunt, calcinarunt, sicut Alchemistæ placuit; sed vtcunque fecerunt illis semper in fine vt priùs evenit: nam quicquid ex illo sulphure Alchemista voluit semper candelula fuit: & ait ad Saturnum, Verè Domine, video quod juxta meam phantasiam non vult succedere, rogo te fac tu solus sicut scis. Tunc Saturnus ait, Vide ergo & disce. Accepit itaque duo argenta viva diuersæ substantiæ, sed vnius radicis, quæ Saturnus lauit vrina sua, & vocauit illa sulphura de sulphuribus, & commiscuit fixum cum volatili, facta compositione in vas debitum

posuit,

posuit, & ne sulphur aufugeret custodē supposuit,& sic postea in balneum ignis lentissimi, vt materia requirebat, posuit, & omnia optimè fecit. Fecerunt itaque lapidem Philosophicum, quia ex debita materia nonnisi debitum opus euenit. Alchemista gauisus valdè accepit lapidem cum vitro, colorem ejus qui erat tāquam sanguis combustus considerans admirabatur, & præ nimia lætitia cœpit saltare, in quo saltu elapsum est illi è manibus vitrum in terram & fractum est; sicq; Saturnus euanuit. Alchemista quoque è somnio expergefactus nihil præter illas candelulas quas fecerat ex sulphure in manibus invenit: lapis verò auolauit, & hucusque volat, vnde volatilis dicitur:& sic miser ille Alchemista nihil aliud didicit ex illa visione quàm candelulas sulphureas facere: qui posteà relicto lapide cœpit esse Medicus; inquirendo lapidem Philosophicum lapidem renum acquisiuit. Vltimò duxit vitam vt solent ejusmodi Alchemistæ,plerumque fiunt medici aut smegmatistæ, quod omnibus eveniet qui sine fundamento ex auditu aut receptis casualiter per dialecticam ad artem accedunt.

Aliqui postea cum illis non succedit di-

tè tu etiam es Philoſophus ex illis Comitijs: nam optimè meâ dicta interpretaris, ſic ni fallor, & omnium Philoſophorum. *Alchem.* Domine, nonne eſt hoc oleum ſanguis Sulphuris? *Vox:* O Amice, ſanguis Sulphuris non datur niſi his qui illud ſciunt ex carceribus liberare. *Alchem.* Domine, ſcitne etiam Sulphur aliquid in Metallis? *Vox:* Dixi tibi, quòd omnia ſcit, & in metallis multo melius quàm alibi; ſed cuſtodes ejus ſciunt quod ibi facilè liberari poſſit, propterea ibi in duriſſimis carceribus detentum cuſtodiunt, ita vt & reſpirare non poſſit, timent enim ne ad palatium Regis perveniat. *Alch.* Domine, in omnibuſne metallis ita incarceratus eſt? *Vox:* In omnibus, ſed non vniformiter, in aliquibus non ita ſtrictè. *Alchem.* Domine, & quare in metallis ita tyrannico more? *Vox:* Quia tunc non amplius timeret illos quando ad palatium ſuum Regale pervenerit: jam enim poteſt videri, jam liberè ex feneſtris proſpicit; quoniam illic eſt in proprio Regno, licet nondum ita vt deſiderat. *Alchem.* Domine, & quid comedit? *Vox:* Cibus ejus ventus eſt, cùm liber eſt coctus; ſed in carceribus cogitur comedere crudum. *Alchem.* Domine, poſſent ne iſtæ

inimi-

inimicitiæ inter illum & custodes ejus reconciliari? *Vox:* Imò, si quis esset tam prudens. *Alchem.* Quare cum illis de pace non tractat? *Vox:* Illud non potest per seipsum; quia statim ira & furore excandescit. *Alch.* Faciat hoc per aliquem commissarium. *Vox:* Felicissimus hominum certè esset, & æterna memoria dignus, qui inter illos sciret pacem facere; sed hoc non nisi vir sapientissimus qui cum matre ejus conveniret, & cointelligentiam haberet: nam si amici essent vnus alterum non impediret, sed conjunctis viribus facerent res immortales. Certò qui illos reconciliaret esset vir æternitati consecrandus: *Alch.* Domine, Ego componam istas lites inter illos, & liberabo illum: sum aliâs vir adeò doctus, & sapiens; adhæc etiam sum bonus practicus præsertim vbi ad tractandum venitur. *Vox:* Amice: video quidem quòd satis magnus, & cum magno capite sis, sed nescio num tu ista facere possis. *Alch.* Domine, fortassis tu ignoras quid sciunt Alchemistæ, quoad tractatus semper illi sunt victores, & certè ego non sum postremus, modò inimici ejus mecum tractare velint: si tractabunt, esto securus quòd causa cadent. Domine, crede mihi, Alche-

miſtæ ſciunt tractare. Si tantùm mecum tractare velint, Sulphur confeſtim liberabitur. *Vox:* Placet mihi ingenium, audio quòd probatus ſis. *Alch.* Domine, dic adhuc mihi ſi hoc eſt verum Sulphur Philoſophorum? *Vox:* Hoc quidem eſt Sulphur, ſed ſi Philoſophorũ eſt tuum eſt ſcire. Satis ego tibi de Sulphure dixi. *Alch.* Domine ſi etiam ejus carceres inueniam, an eum liberare potero? *Vox:* Si ſcies optimè poteris; facilius eſt enim illum liberare quàm invenire. *Alch.* Domine rogo dic adhuc mihi ſi illum invenero, faciam ne ex illo lapidem Philoſophorum. *Vox:* O amice non eſt meum diuinare, tu ipſe videto: attamen ſi matrem ejus noueris, illam ſecutus fueris, ſulphure ſoluto lapis in promptu erit. *Alch.* Domine in quo ſubjecto eſt hoc ſulphur? *Vox:* Scito pro certo quod hoc ſulphur eſt magnæ virtutis; minera ejus ſunt omnes res mundi, eſt enim in metallis, herbis, arboribus, animalibus, lapidibus, mineris. *Alch.* Et quis diabolus inter tot res & ſubjecta illum latentem invenire poteſt? Dic tu mihi materiam ex qua illum Philoſophi accipiunt. *Vox:* Amice nimis propè accedis, attamen vt tibi ſatisfaciam, ſcito ſulphur vbique eſſe, ſed habet quædam palatia vbi ſolet Philoſophis au-

dientiam dare; sed Philosophi illud in mari suo natans & cum Vulcano ludens adorant, quando illud vilissimo vestitu incognitum Philosophi accedunt. *Alch.* Domine in mari illud quare non est meum, cum hic propinquius sit absconditum. *Vox:* Dixi tibi quod custodes ejus illud in carceribus tenebrosissimis posuerunt ne illud videre possis, est enim in vno solo subjecto; sed si illud domi non invenisti vix in syluis invenies. Ne autem desperes in inquirendo illo, tibi sacrosanctè dico illud in auro & argento esse perfectissimum, sed in argento vivo facillimum. *Alchem.* Domine libenti animo facerem lapidem Philosophorum. *Vox:* Rem bonam desideras, sulphur quoque libenter dissolueretur. Et sic Saturnus discessit. Alchemistam verò fessum grauis sopor invasit, & apparuit illi visio talis. Vidit in illo nemore fontem aquæ plenum, circa quem deambulabant Sal cum Sulphure inter se altercando, donec vltimò cœperunt pugnare; & intulit sal sulphuri vulnus incurabile, ex quo vulnere loco sanguinis aqua quasi lac candidissimum effluxit, ac in magnum flumen creuit. Tunc ex illo nemore egressa est Diana virgo pul-

cherrima, quæ cæpit lauari in flumine illo: quam dum transiens Princeps quidam vir fortissimus (& maior suis servitoribus) videret, cæpit admirari ejus pulchritudinem, quodq; esset naturæ sibi similis & eius amore captus est: quod cum illa videret vicissim ejus amore exarsit;quamobrē quasi in animi deliquium cadens cępit mergi: quod videns Princeps ille mandauit suis seruitoribus vt illam adjuuarent: sed omnes timuerunt accedere ad flumen; ad quos Princeps ille: Quare(inquit)non adjuuatis Dianam virginem? Cui responderunt, Domine flumen est quidem paruum quasi exsiccatum, sed periculosissimum: Quadam vice absque tuo scitu voluimus hoc tranare, & vix à periculo æternæ mortis euasimus; scimus etiam quod & alij nostri antecessores his perierunt. Tunc Princeps ille, deposito suo pallio grosso,ita vt erat armatus in flumen prosiliit, vt opem ferret Dianæ pulcherrimæ, porrexitque illi manum; quæ volens se saluare ipsum etiam Principem ad se traxit, atque ambo submersi sunt. Paulò post animæ illorum ex flumine illo exiuerunt volitantes supra flumen, aiúntque, Optimè nobiscum actum est, aliter enim ab hisce corporibus liberari non potuissemus quæ pol-

luta & maculata erant. *Alch.* interrogans ait: Revertimini aliquando in illa corpora? *Anima.* Non in tam polluta; sed quando purgabuntur, & hoc flumen exſiccabitur per calorem ſolis, & provincia hæc ſæpius per aërem exáminata fuerit. *Alch.* Interim quid facietis? *Anima.* Hic ſupra flumen volitabimus donec iſtæ nebulæ & tempeſtates ceſſent. Interim Alchemiſta in magis optatum ſomnium de ſuo ſulphure incidit; & ecce apparent illi, & venerunt in illum locum multi Alchemiſtæ quæſitum etiam ſulphur: & cum apud illum fontem à ſale occiſum cadauer invenerunt; illud inter ſe diuiſerunt: quod Alchemiſta videns etiam partem accepit; & ſic quilibet illorum domum reuerſi ſunt, cæperúntque in illo ſulphure laborare, & huuſque non ceſſant. Huic verò Alchemiſtæ Saturnus occurrit & ait: Amice quomodo ſe res habent? *Alch.* O Domine multa mirabilia vidi, vix vxor mea credet iſta; jam etiam inueni ſulphur, rogo te mi Domine, adjuua me faciamus iſtum lapidem. *Saturnus.* Libenter mi amice. Præpara ergo argentum vivum & ſulphur, & vitrum huc da. *Alch.* Domine noli habere negotium, cum Mercurio, quia eſt nequam, de-

lusit socium meum & alios multos. *Saturnus*, Absque argento vivo in cujus regno sulphur jam Rex est Philosophi nihil fecerunt, nec ego aliter scio. *Alch.* Domine faciamus ex solo sulphure. *Satur.* Benè mi amice, sed ita succedet sicut jubes. Acceperunt itaque sulphur illud quod Alchemista invenit, & fecerunt sicut voluit Alchemista, cœperuntq; laborare miris modis, illud sulphur tractare in fornaculis mirabilibus, quas plures Alchemista habuit: sed semper in fine ex quolibet labore evenerunt illis candelulæ quas vetulæ ad accendendum ignem vulgò vendunt. De nouo inceperunt, & sulphur sublimarunt, calcinarunt, sicut Alchemistæ placuit; sed vtcunque fecerunt illis semper in fine vt priùs evenit: nam quicquid ex illo sulphure Alchemista voluit semper candelula fuit: & ait ad Saturnum, Verè Domine, video quod juxta meam phantasiam non vult succedere, rogo te fac tu solus sicut scis. Tunc Saturnus ait, Vide ergo & disce. Accepit itaque duo argenta viva diuersæ substantiæ, sed vnius radicis, quæ Saturnus lauit vrina sua, & vocauit illa sulphura de sulphuribus, & commiscuit fixum cum volatili, facta compositione in vas debitum

posuit,

posuit, & ne sulphur aufugeret custodẽ supposuit,& sic postea in balneum ignis lentissimi, vt materia requirebat, posuit, & omnia optimè fecit. Fecerunt itaque lapidem Philosophicum, quia ex debita materia nonnisi debitum opus euenit. Alchemista gauisus valdè accepit lapidem cum vitro, colorem ejus qui erat tãquam sanguis combustus considerans admirabatur, & præ nimia lætitia cœpit saltare, in quo saltu elapsum est illi è manibus vitrum in terram & fractum est; sicq; Saturnus euanuit. Alchemista quoque è somnio expergefactus nihil præter illas candelulas quas fecerat ex sulphure in manibus invenit: lapis verò auolauit, & hucusque volat, vnde volatilis dicitur:& sic miser ille Alchemista nihil aliud didicit ex illa visione quàm candelulas sulphureas facere: qui posteà relicto lapide cœpit esse Medicus; inquirendo lapidem Philosophicum lapidem renum acquisiuit. Vltimò duxit vitam vt solent ejusmodi Alchemistæ,plerumquè fiunt medici aut smegmatistæ, quod omnibus eveniet qui sine fundamento ex auditu aut receptis casualiter per dialecticam ad artem accedunt.

Aliqui postea cum illis non succedit dicunt:

cunt: Viri ſapientes ſumus,gramen creſcere audimus, ſi ars vera eſſet nos præ cæteris habuiſſemus: & ſic pudore veſtiti ne habeantur pro indignis (ſicuti ſunt, imò & duræ ceruicis) contra artem cuculant. Tales hæc ſcientia odit ac illis ſemper in fine principium oſtendit. Nos autem indignis hanc artem nihil eſſe concedimus, virtutis amatoribus verò,& veris indagatoribus, filiiſq; doctrinæ,ſummoperè illam commendamus, veramq; eſſe,& omnino veriſſimam affirmamus. Quam aliquoties coram viris eo ſpectaculo dignis,magnæ & infimæ conditionis hominibus, re ipſa cõprobauimus. (Non tamen noſtris manibus hæc medicina fuit facta, ſed ab amico talia accepimus, veriſſima tamen)ad quam indagandam ſatis inquiſitores informauimus; quibus ſi ſcripta noſtra non placent, aliorum Authorum leuiora legant, hac tamen cum cautela vt quicquid legerint ſemper ad poſſibilitatem naturæ conferant, nec tentent aliquid contra naturam. Nec credant etiamſi eſſet ſcriptum in libris Philoſophorum quod ignis non vrit, quia hoc eſt contrà naturam: ſed ſi ſcribitur ignem exſiccandi & calefaciendi vim habere, hoc cum naturaliter fiat creden-

credendum eſt; natura enim ſemper cum ſano intellectu conuenit, & in natura nihil difficile, omniſque veritas ſimplex eſt. Tum etiam diſcant cognoſcere quæ res in natura ſunt ſibi propinquiores, quod per ſcripta noſtra facilius quàm per alia fieri exiſtimamus, cum ſatis ſcripſiſſe putemus donec aliquis alius veniat qui totam receptam ſicut ex lacte conficere caſeum conſcribat, quod nobis non licet.

Sed ne omnia in inſipientes vertamus, vobis quoque qui jam has tranſiiſtis ærumnas aliquid dicemus. Vidiſtiſne regionem illam vbi vir ſuam ſibi perduxit vxorem, quorum nuptiæ in domo naturæ celebratæ ſunt? Intellexiſtis quomodo hoc ſulphur vobiſcum vulgus vidit? Si igitur vultis vt veſtram Philoſophiam vetulæ exerceant, monſtrate horum ſulphurum dealbationem; Vulgo dicite: venite & videte, jam enim diviſa eſt aqua & ſulphur exiuit; redibit candidum, & cõgelabit aquas. Comburite ergo ſulphur à ſulphure incombuſtibili, & lauate, dealbate, rubificate, donec ſulphur fiat mercurius, ac mercurius fiat ſulphur, quod poſteà anima auri ornabitis. Nam ſi non ſublimabitis ſulphur à ſulphure, & mercurium à mer-

à mercurio nondum aquam inveniſtis quæ ex ſulphure & mercurio quinta eſſentia creatur & diſtillatur; non aſcendet qui non deſcendit. Quidquid in hac arte eſt notabile in præparatione amittitur à multis, ſulphure enim acuitur mercurius noſter, aliàs non prodeſſet. Princeps ſine populo miſer: hic Alchemiſta ſine ſulphure & mercurio. Si me intellexiſtis dixi.

Alchemiſta poſtea domum reuerſus lapidem amiſſum deplorabat, & maximè condolebat quod Saturnum non interrogauerit quale Sal hoc fuerit, cum tot varia genera ſalium reperiantur; cætera vxori dixit.

CONCLVSIO.

Omnis inquiſitor hujus artis debet in primis maturo judicio quatuor elementorum creationem, operationem, & virtutes, cum ſuis actibus examinare: ſi enim horum originem & naturam ignorat, ad cognitionem principiorum non perveniet, nec materiam veram lapidis cognoſcet, multò minus finem bonum aſſequetur; quoniam omnis finis ſupra ſuum principium termi-

terminatur: Qui bene scit quid incipit benè sciet quid finiet. Origo enim elementorum est chaos, ex quo Deus conditor rerum creauit & separauit elementa, quod solius Dei est: Ex elementis verò natura producit principia rerum, & hoc per velle Dei solius naturæ est: Ex principiis postea natura mineras producit & omnia: ex quibus etiam artifex imitando naturam, multa mirabilia potest. Quoniá natura ex his principiis quæ sunt Sal, Sulphur & Mercurius, mineras ac metalla & omnia genera rerum producit; & non producit simpliciter ex elementis metallum, sed per principia quæ sunt medium inter elementa & metalla: Ergo si natura ista non facit, multò minus ars poterit. Et non solum in hoc exemplo, verum in omni processu naturali dispositio media observanda est: propterea hic in hoc tractatu & eleméta ipsa, & illorum actus & operationé, tum & principiorum originem satis copiosè descripsimus, (quòd hucusque nullus Philosophorum clariora dedit) vt inquisitor bonus faciliùs considerare possit in quo gradu lapis à metallis, & metalla ab elementis distant. Differentia enim est inter aurum & aquam, sed minor inter aquam & Mercurium

curium, minima inter aurum & Mercurium: nam domus auri Mercurius est; & domus Mercurij est aqua: sulphur autem est coagulum Mercurij; quod quidem sulphur difficillimè præparatur, sed difficiliùs inuestigatur. Quoniam in sulphure Philosophorum totum hoc arcanum latet, quod etiam in penetralibus Mercurij continetur: de cujus præparatione, sine qua inutile est, dabimus aliquando in tertio principiorum de sale, cum hic virtutem & originem, non praxim, sulphuris tractemus.

Non propterea tamen tractatum hunc conscripsimus, vt antiquos Philosophos redarguere velimus, sed potius eorum scripta confirmaremus, & aliqua quæ omiserunt adimpleremus: cum & Philosophi homines sint, non omnia ita ad amussim possunt, nec vnus de omnibus sufficienter potest. Aliquos etiam miracula à via lineari naturæ seduxerunt, vt in Alberto Magno, viro & Philosopho sagacissimo accidisse legimus; qui scripsit temporibus suis grana aurea inter dentes demortui in sepulcro inventa esse. Huius miraculi rationem certam non potuit invenire, sed hoc vi minerali in homine adjudicauit, & super hanc opinio-

opinionem cecidit illi confirmatio dicti Morienis, *& hæc materia, Rex, à te extrahitur:* Sed hoc erroneum eſt, nam & Morienes Philoſophicè iſta intelligere voluit. Virtus enim mineralis in ſuo regno locata eſt, ſicut & animalis in ſuo regno, vt in libello XII. Tractatuum iſta regna diſtinximus & in tria regna diviſimus; quia quodlibet horum abſque ingreſſu extraneo in ſemetipſo ſtat & multiplicatur. Verum quidem eſt in regno animali eſſe & Mercurium ſicut materiam, & ſulphur ſicut virtutem, ſed animalem non mineralem. Vis ſulphuris animalis ſi non fuiſſet in homine, non congelaret ſanguinem Mercurium in carnem & oſſa: ſic etiam ſi non eſſet vis ſulphuris vegetabilis in regno vegetabili, non congelaret aquam ſeu Mercurium vegetabilem in herbas & arbores. Sic quoque in regno minerali intelligendum eſt. Non differunt quidem hi tres Mercurij in virtute, nec illa tria ſulphura, quia quodlibet ſulphur habet vim naturalem Mercurium ſuum coagulare; & quilibet Mercurius habet vim à proprio ſulphure coagulari; ſed non ab extraneo. Cur autem aurum inter dentes demortui inventum vel generatum eſt hæc eſt ratio, quod

quod in vita demortui per aliquem Medicum Mercurius in corpus illud infirmum introductus est, vel per vnctionem, vel per turbith, vel per alium modum, vt moris & vsus est, & natura Mercurij est ad os patientis ascēdere, & per vulnera oris cum plegmate evacuari. Si igitur in ejusmodi cura infirmus obijt, is Mercurius non habens egressum, in ore intra dentes remansit, & factum est cadauer illud in vas naturale Mercurij sic per longum tempus occlusus sulphure proprio in aurum congelatus est calore naturali putrefactionis à phlegmate corrosiuo Corporis humani purificatus. Sed si ibi Mercurius mineralis introductus non esset, nunquam aurum productum fuisset. Et hoc est exemplum verissimum quod natura in visceribus terræ ex solo Mercurio producit aurum & argentum, ac alia metalla secundum dispositionem loci vel matricis. Quoniam Mercurius habet in se suum proprium sulphur quo coagulatur in aurum, nisi impediatur ab accidente, vel non habeat calorem requisitum, vel locum occlusum. Non ergo vis sulphuris animalis congelat Mercurium in aurum, sed in carnem: si enim talis virtus in homine esset, in omnibus

hoc

hoc eveniret corporibus, quod non eſt. Talia multa miracula & accidentia eveniunt quæ non benè conſiderata à Scriptoribus errores lectoribus inferunt: Inquiſitor tamen bonus omnia ad poſſibilitatem naturæ applicare debet; Si cum natura non conveniunt omittenda ſunt.

Sufficit diligenti Studioſo originem Principiorum hic accepiſſe, cum incognito principio finis ſemper dubius, de quibus nos in hoc tractatu non ænigmaticè, ſed clariori ſermone quo potuimus & nobis licet, inquiſitorem allocuti ſumus: per quem ſi alicui Deus mentem illuminabit, ſciet quid ſucceſſor ſuis anteceſſoribus debeat, cùm hæc ſcientia ſemper per ejuſmodi ingenia acquiratur: quam nos poſt ejuſmodi claram oſtenſionem in ſinum Dei Altiſſimi creatoris ac Domini noſtri reponimus, & nos ipſos vna cum bonis Lectoribus in gratiam & immenſam ejus miſericordiam commendamus. Cui ſit laus & gloria per infinita ſæcula ſæculorum.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE

Digitized by Google

[illegible] by Google